

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Кафедра філософії та теорії права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан юридичного факультету

проф. Пацурківський П. С.

29 серпня 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВА ЛЮДИНИ»

Освітній рівень: БАКАЛАВР.

Галузьзнань: 08 Право.

Спеціальність: 081 Право.

Факультет: Юридичний.

Чернівці
2016 рік

Робоча програма дисципліни «Права людини» для студентів I курсу, денної і заочної форм навчання, за спеціальністю 081 «Право» складена на основі навчальної програми дисципліни.

Розробники:

- кандидат юридичних наук, доцент **Савчук Сергій Вікторович**
- кандидат юридичних наук, доцент **Бунчук Оксана Борисівна**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії та теорії права Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. Протокол №1 від 29 серпня 2016 року.

**Завідувач кафедри
філософії та теорії права** _____ проф. **Никифорак М. В.**

29 серпня 2016 року

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича за галуззю знань «Право». Протокол №1 від 29 серпня 2016 року.

**Голова
науково-методичної комісії** _____ доц. **Савчук С.В.**

29 серпня 2016 року

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВА ЛЮДИНИ»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів: 4,0	Галузь знань: 08 Право	Обов'язкова навчальна дисципліна	
Змістових модулів: 2	Спеціальність: 081 Право	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферати і тематичні доповіді		1-й	1-й
Загальна кількість годин: 120		Семестр:	
		I	I
		Лекції:	
Тижневих годин для денної форми навчання:	Освітній рівень: Бакалавр	30 год.	год.
Аудиторних: 4 год.		Семінарські заняття	
		30 год.	год.
		Самостійна робота	
Самостійної роботи студента: 4 год./тиждень		60 год.	год.
		Форма підсумкового контролю: екзамен	

Примітка: *Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:*

для денної форми навчання – 1/3

для заочної форми навчання – 1/7

II. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВА ЛЮДИНИ»

2.1. Метою викладання є здобуття студентами знань з питань ідеології прав людини, законодавчих основ їх захисту, діяльності міжнародних та європейських організацій із захисту прав людини, міжнародного гуманітарного права.

2.2. Основні завдання:

Ознайомити студентів:	з інститутом прав людини, його складовими і характеристиками;
	міжнародним, регіональним і вітчизняним законодавством (конституційним) в сфері прав людини;
	механізмами захисту прав людини на відповідних рівнях.
Опанувати:	методику правового аналізу норм міжнародного, регіонального і вітчизняного законодавства у сфері прав людини;

	основні принципи природного праворозуміння в аспекті обґрунтування ідеї невідчужуваних прав людини.
Сформувавши у студентів:	високу правову культуру мислення;
	здатність неупереджено сприймати правові явища і процеси;
	активну правову позицію у ситуаціях, пов'язаних із конкретними випадками порушення прав людини або ж виникнення такої загрози.

2.3. Місце навчальної дисципліни в структурі ОПП. Вказаний розділ (модуль) відноситься до обов'язкової частини структури освітньо-професійної програми галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право», і пов'язаний з вивченням інших розділів ОПП, зокрема з такими дисциплінами, як: «Теорія права», «Історія Європейського права», «Конституційне право», «Римське право», «Історія вчень про державу і право», «Антропологія права», «Філософія права».

Протокол узгодження змісту навчальної програми з іншими кафедрами:

Назва дисципліни, з якою узгоджується навчальна програма	Назва кафедри, з якою узгоджується зміст навчальної програми	Пропозиції щодо зміни у змісті навчальної програми	Рішення кафедри щодо зміни у змісті навчальної програми
«Конституційне право»	Кафедра публічного права	немає	-

2.4. Уміння і навички. Курс повинен сприяти розвитку у студентів умінь і навичок, на матеріалі, пов'язаному з правами людини:

- ✓ міркувати, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, спостерігати, критично мислити, брати участь у дискусіях, дебатах, аргументувати думки, визначати та обирати з-поміж альтернативних рішень і підходів, спілкуватися у малих і великих групах;
- ✓ вільно оперувати в усному і письмовому мовленні основними поняттями в сфері прав і свобод людини, використовуваними в юридичній літературі та засобах масової інформації;
- ✓ засвоїти способи самостійного отримання та опрацювання інформації з різних джерел;
- ✓ використовувати знання з прав людини під час аналізу і правового розв'язання конкретних ситуацій, конфліктних зокрема;
- ✓ захищати свої права та інтереси, базуючись на правових знаннях.

2.5. В результаті опанування проблематики студент повинен: *знати* основні принципи і поняття прав людини; універсальні та регіональні механізми захисту прав людини; міжнародно-правові стандарти захисту від дискримінації; *вміти* за-

стосувати норми і принципи міжнародного права в сфері захисту прав людини; давати соціально-правову оцінку наслідкам порушення прав людини; виявляти, попереджати та ліквідувати умови і причини порушення прав людини; приймати організаційно-управлінські рішення, зокрема і в нестандартних ситуаціях, керуючись основними принципами прав людини; *володіти* навиками відповідального прийняття таких рішень.

ІІІ. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВА ЛЮДИНИ»

Назви змістових модулів і тем:	Кількість годин:									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
л		с	інд	с.р.	л		с	лаб	інд	с.р.
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.										
Тема 1. Предмет і завдання навчальної дисципліни		2	2		4					
Тема 2. Поняття та еволюція прав людини		4	4		7					
Тема 3. Структура прав людини		4	4		7					
Тема 4. Права людини і права громадянина		4	4		7					
РАЗОМ		14	14		25					
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.										
Тема 5. Фундаментальні (основні) права людини		4	4		9					
Тема 6. Межі здійснення прав людини		2	2		4					
Тема 7. Система правових механізмів захисту прав людини		4	4		9					
Тема 8. Міжнародна відповідальність держав та індивідів за порушення прав людини		4	4		9					
Тема 9.		2	2		4					

Права людини і глобалізація											
РАЗОМ		16	16		35						
ВСЬОГО	120	30	30		60						

ЗМІСТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВА ЛЮДИНИ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.		
Тема 1.	Предмет і завдання навчальної дисципліни	Предмет навчальної дисципліни «Права людини». Права людини як теорія. Права людини як наука. Предметна зумовленість завдань і функцій навчальної дисципліни «Права людини». Методи вивчення прав людини (системний, історичний, порівняльний, соціологічний, логічний методи). Методи дослідження. Методи правового регулювання. Значення вивчення прав людини. Мета викладання навчальної дисципліни «Права людини». Зв'язок теорії прав людини з юридичними науками. Права людини як історія прав людини. Права людини як юридична догматика прав людини. Права людини як філософія прав людини.
Тема 2.	Поняття та еволюція прав людини	Поняттєві групи прав людини. Невід'ємні і невідчужувані права людини. Юридичні права людини. Зміст понять «права людини» і «свободи людини». Онтологічна сутність прав людини. Ознаки основних прав людини. Якісні та кількісні показники прав людини. Зміст прав і свобод людини (ідеї і принципи, норми і цінності, система заохочення і захисту прав людини). Обсяг прав людини (зміст можливостей, особливості носіїв прав, специфіка об'єктів цих прав). Основні принципи прав людини (принцип природності і невід'ємності прав людини; принцип визнання цінності людини, її прав і свобод; принцип всезагальності (універсальності) прав людини; принцип рівноправності всіх громадян; принцип шанування, заохочення і дотримання прав людини; принцип активних дій всіх держав, спрямованих на повне здійснення всіх прав та свобод людини і громадянина; принцип неподільності і взаємозв'язку прав людини; принцип солідарності прав людини). Доктринальні принципи прав людини (принцип шанування суверенітету держав і недопущення втручання в їх внутрішні справи; принцип самовизначення народів і націй; принцип рівноправ'я всіх людей і заборони дискримінації; принцип рівності прав чоловіків і жінок; принцип дотримання фундаментальних прав і свобод у будь-якій ситуації, включаючи військові конфлікти; принцип відповідальності за злочинні порушення прав людини). Міжнародні стандарти в сфері прав людини. Права людини в контексті

		типів розуміння права (юридичний позитивізм і природно-правовий підхід). Еволюція прав людини. Античні концепції прав людини (громадянина): індивідуалістичні і космополітичні тенденції. Середньовічні концепції прав людини: права-привілеї. Теологічне обґрунтування індивідуальних прав. Класичні інтерпретації прав людини: антропоцентризм. Теорія природного права як теорія прав людини: правова ідеологія просвітництва. Моральне обґрунтування прав людини в філософії права І. Канта. Раціоналістичне обґрунтування прав людини в філософії Ф. Гегеля. Генезис прав людини за змістом правових актів у Новий і Новітній час.
Тема 3.	Структура прав людини	Співвідношення прав і свобод людини. Суб'єктивне право та юридичний обов'язок. Юридичний обов'язок як правова необхідність. Структура юридичного обов'язку. Пасивний та активний обов'язок. Система права та обов'язків людини. Взаємозв'язок прав і свобод з обов'язками та відповідальністю особи. Ознаки юридичної відповідальності. Позитивна (проспективна) відповідальність. Негативна (ретроспективна) відповідальність. Державно-примусова форма реалізації юридичної відповідальності. Покоління прав людини. Перше покоління прав людини (особисті і політичні права). Друге покоління прав людини (соціальні, економічні і культурні права). Третє покоління прав людини (солідарні права людини). Становлення прав четвертого покоління. Позитивні і негативні права людини. Фундаментальні і додаткові права людини.
Тема 4.	Права людини і права громадянина	Право людини на громадянство як невід'ємне право кожної людини. Поняття громадянства (підданства). Зв'язок інституту громадянства з суверенітетом держави. Структура права людини на громадянство. Типові порушення невід'ємного права на громадянство. Поняття і структура правового статусу людини та громадянина. Загальний (конституційний) правовий статус. Спеціальний правовий статус. Індивідуальний правовий статус. Статус іноземців на території країни місця перебування. Правовий статус біженців і вимушених переселенців. Правовий статус осіб без громадянства.
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.		
Тема 5.	Фундаментальні (основні) права людини	Особисті права і свободи людини. Абсолютний характер особистих прав і свобод. Право на вільний розвиток особистості. Право на життя. Право на повагу людської гідності. Право на свободу та особисту недоторканість. Недоторканість житла. Таємниця листування, телефонних переговорів, телеграфної та іншої кореспонденції. Невтручання в особисте і сімейне життя. Свобода пересування, вільний вибір місця проживання. Право на вільний в'їзд в країну і виїзд з країни. Право на свободу думки і слова, на вільне висловлювання

		своїх поглядів та переконань. Свобода світогляду і віросповідання. Політичні права та свободи людини і громадянина. Ознаки політичних прав і свобод. Право громадян брати участь в управлінні державними справами, в референдумах. Право вільно обирати і бути обраним до органів державної влади і місцевого самоврядування. Право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації. Право громадян збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації. Право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів. Соціально-економічні права людини. Особливості соціальних та економічних прав людини. Право на власність. Право на підприємницьку діяльність. Право на працю. Право на страйк. Право на відпочинок. Право на соціальний захист. Право на житло. Право на достатній життєвий рівень для себе і членів своєї сім'ї. Гендерні аспекти прав людини. Гендерна рівність. Типові прояви гендерної дискримінації.
Тема 6.	Межі здійснення прав людини	Правомірне обмеження державою прав і свобод людини. Поняття і мета обмеження прав та свобод людини державою. Межі здійснення прав людини. Обмежування здійснення прав людини. Підстави обмеження прав і свобод. Критерії і принципи обмеження прав і свобод. Абсолютні права і свободи людини. Права людини в умовах дії в країні або окремих її регіонах надзвичайного стану. Права людини в умовах дії в країні або окремих її регіонах військового стану. Проблема прав людини у контексті біоетики. Принцип пошани людської гідності. Принцип «твори добро і не заподіюй зла». Принцип визнання автономії особи пацієнта. Принцип справедливості. Ксенофобія і права людини. Поняття «толерантність», «ксенофобія», «етнофобія», «расова дискримінація». Форми дискримінації.
Тема 7.	Система правових механізмів захисту прав людини	Сутність і рівні механізму захисту прав людини. Поняття механізму захисту прав людини. Структура механізму захисту прав людини. Дія механізму захисту прав людини. Рівні механізму захисту прав людини. Міжнародний механізм захисту прав людини. Національний механізм захисту прав людини. Регіональний механізм захисту прав людини. Місцевий механізм захисту прав людини.
Тема 8.	Міжнародна відповідальність держав та індивідів за порушення прав людини	Міжнародно-правова відповідальність держав за порушення прав людини. Підстави відповідальності держав за порушення прав людини. Міжнародні правопорушення. Міжнародні злочини. Злочини проти миру. Військові злочини. Злочини проти людяності. Злочини проти міжнародного права. Види і форми відповідальності держав за порушення прав людини. Проблеми

		<p>правомірності гуманітарної інтервенції в сучасному міжнародному праві. Підстави здійснення та умови правомірності гуманітарної інтервенції. Етапи проведення гуманітарної інтервенції. Міжнародно-правова відповідальність індивідів за порушення прав людини. Кримінальна відповідальність фізичних осіб у сфері злочинів проти людини. Міжнародний кримінальний суд. Римський статут Міжнародного кримінального суду.</p>
Тема 9.	Права людини і глобалізація	<p>Культура прав людини. Толерантність і діалог культур. Проблеми реалізації ідеї толерантності. Проблема універсальності прав людини і культурний релятивізм. Абсолютний універсалізм. Поміrkований універсалізм. Культурний релятивізм. Державний суверенітет і дотримання прав людини. Права людини як універсальна соціальна константа. Обмеження державного суверенітету. Права людини і боротьба з тероризмом та екстремізмом.</p>

IV. ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВА ЛЮДИНИ»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Предмет і завдання навчальної дисципліни «Права людини»	
1.	<p>1. Предмет навчальної дисципліни «Права людини».</p> <p>2. Юридична антропология як теорія і метод вивчення прав людини.</p> <p>3. Значення вивчення прав людини.</p> <p>4. Зв'язок теорії прав людини з юридичними науками.</p>	2
	Поняття та еволюція прав людини	
2.	<p>1. Поняття прав людини.</p> <p>2. Ознаки прав людини.</p> <p>3. Принципи прав людини.</p> <p>4. Права людини у контексті типів розуміння права: Природно-правова традиція в розумінні прав людини. Позитивістські концепції прав людини.</p> <p>5. Еволюція прав людини.</p>	4
	Структура прав людини	
3.	<p>1. Співвідношення прав і свобод людини.</p> <p>2. Суб'єктивне право та юридичний обов'язок.</p> <p>3. Взаємозв'язок прав і свобод з обов'язками і відповідальністю особи.</p> <p>4. Покоління прав людини.</p> <p>5. Позитивні та негативні права людини.</p>	4

	б. Фундаментальні і додаткові права людини.	
	Права людини і права громадянина	
4.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Право людини на громадянство. 2. Поняття і структура правового статусу людини та громадянина. 3. Права людини і режим іноземних громадян. 4. Правовий статус біженців і вимушених переселенців. 5. Правовий статус осіб без громадянства (апатридів). 	4
	Фундаментальні (основні) права людини	
5.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особисті права і свободи людини. 2. Політичні права та свободи людини і громадянина. 3. Соціально-економічні права людини. 4. Гендерні аспекти прав людини. 	4
	Межі здійснення прав людини	
6.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Правомірне обмеження державою прав і свобод. 2. Права людини в умовах дії в країні або окремих її регіонах режиму надзвичайного або воєнного стану. 3. Проблема прав людини у контексті біоетики. 4. Ксенофобія і права людини. 	2
	Система правових механізмів захисту прав людини	
7.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і рівні механізму захисту прав людини. 2. Національні механізми захисту прав людини. 3. Міжнародні механізми захисту прав людини: <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Регіональні механізми міжнародного захисту прав людини. 3.2. Універсальний механізм міжнародного захисту прав людини. 	4
	Міжнародна відповідальність держав та індивідів за порушення прав людини	
8.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародно-правова відповідальність держав за порушення прав людини: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Підстави відповідальності держав за порушення прав людини. 1.2. Види і форми відповідальності держав за порушення прав людини. 1.3. Проблема правомірності гуманітарної інтервенції у сучасному міжнародному праві. 2. Міжнародно-правова відповідальність індивідів за порушення прав людини: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Кримінальна відповідальність фізичних осіб у сфері злочинів проти людини. 2.2. Міжнародний кримінальний суд. 	4
	Права людини і глобалізація	
9.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Культура прав людини: 	2

<p>1.1. Толерантність і діалог культур. 1.2. Проблема універсальності прав людини і культурний релятивізм. 2. Державний суверенітет і дотримання прав людини. 3. Права людини і боротьба з тероризмом та екстремізмом.</p>	
РАЗОМ	30

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВА ЛЮДИНИ»

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВА ЛЮДИНИ»

1. Предмет навчальної дисципліни «Права людини».
2. Юридична антропологія як теорія і метод вивчення прав людини.
3. Значення вивчення прав людини.
4. Зв'язок теорії прав людини з юридичними науками.

Список рекомендованої літератури:

Навчальні посібники:

Капицын В.М. История, теория и защита прав человека: Учебник. – М.: Московский университет потребительской кооперации, 2003. – 260 с. (С. 3-10, 83-88).

Мартинюк Р.С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. – 218 с. (С. 10-21).

Права человека. Учебник для вузов / Отв. ред. Е.А. Лукашева. – М.: Норма, 2001. – 573 с. (С. 1-11).

Туманова, А. С., Киселев, Р. В. Права человека в правовой мысли и законодательстве Российской империи второй половины XIX - начала XX века [Текст] / А. С. Туманова, Р. В. Киселев ; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». - М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2011. – 279 с. (с. 21-33).

Наукові праці:

Алексі Р. Існування прав людини / Р. Алексі // Право України. – 2011. – № 8. – С. 115 -120.

Батанов О. Права людини як критерій публічної влади: муніципально-правовий вимір / О. Батанов // Моральні основи права : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвівДувс. –Івано-Франківськ, 2010. – С. 124-128.

Барчук В. Права людини як головний об'єкт національної безпеки України // Підприємництво, господарство і прав. – 2002. – №4. – С. 81-84.

Братасюк В.М. Антропологізація правового знання як засіб європеїзації української правової освіти / В.М. Братасюк // Наукові читання, присвячені пам'яті В.М. Корецького: зб. наук. праць / Київський університет права НАН України; [ред. колегія: Шемшученко Ю.С., Бошицький Ю.Л., Чернецька О.В. та ін.]. – К.: Вид-во Ліра-К, 2013. – 352 с. – С. 135-139.

Гбур А. Права людини в Україні / А. Гбур // Права людини. – 2011. – жовт. (№30). – С. 11-12.

Гудима Д. Антропологічні сюжети у практиці Страсбурзького суду (на прикладі захисту прав "квірів") / Д. Гудима // Право України. – 2011. – № 7. – С. 33-41.

Калініченко О. Теоретико-правові ідеї захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина / О.Калініченко // Право України. – 2005. – № 5. – С. 21-24.

Захаров Є. 20 років добрих намірів : огляд розв. прав людини в Україні / Є. Захаров // Дзеркало тижня. – 2011. – 20-26 серп. (№ 29). – С. 6.

Захаров Є. Права людини в Україні, або безправ'я українського громадянина : загал. огляд стану з правами людини та основополож. свободами в 2009 – 2010 рр. / Є. Захаров // Громадянське суспільство. – 2011. – № 2. – С. 4-11.

Лисогор В. Правова культура як елемент механізму реалізації прав і свобод громадян / В. Лисогор, Н. Махначова // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 5. – С. 19-21.

Оніщук М. Проблеми забезпечення прав людини в Україні: від загальної декларації прав людини – до сьогодення / М. Оніщук // Право України. –2009. – № 4. – С. 29-35.

Пазенюк А. Системний підхід у науковому дослідженні прав людини / А. Пазенюк // Держава і право. – 2005. – Вип. 28. – С. 230-236.

Рабінович П. Потребовий дослідницький підхід – інструмент з'ясування соціальної сутності прав людини / П. Рабінович // Право України. – 2005. – №. 7. – С 94-97.

Слюсар К. Методи гарантування і захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина / К. Слюсар // Право України. – 2006. – № 4. – С. 35-39.

Шукліна Н. Зміст конституційного принципу визнання людини найвищою соціальною цінністю / Н. Шукліна // Право України. – 2010. – № 11. – С. 76-83.

Електронний ресурс. Режим доступу до повнотекстових документів:

Документи ООН:

<http://khp.org/index.php?id=1080456441> – Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права

<http://khp.org/index.php?id=1080456502> – Міжнародний пакт про громадянські й політичні права

<http://khp.org/index.php?id=1080456548> – Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські й політичні права

<http://khp.org/index.php?id=1080456596> – Другий факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські й політичні права, спрямований на скасування смертної кари

<http://khp.org/index.php?id=1080456634> – Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведінки і покарання

<http://khp.org/index.php?id=1080459798> – Конвенція о сокращении безгражданства

<http://khp.org/index.php?id=1080459954> – Декларация о правах человека в отношении лиц, не являющихся гражданами страны, в которой они проживают

<http://khp.org/index.php?id=1080459999> – Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок

<http://khp.org/index.php?id=1080460041> – Конвенція про права дитини

<http://khp.org/index.php?id=1080460100> – Декларация о защите женщин и детей в чрезвычайных обстоятельствах и в период вооруженных конфликтов

<http://khp.org/index.php?id=1080460155> – Декларация о социальных и правовых принципах, касающихся защиты и благополучия детей, особенно при передаче детей на воспитание и их усыновлении на национальном и международном уровнях

<http://khp.org/index.php?id=1080460248> – Декларация о правах инвалидов

<http://khp.org/index.php?id=1080460294> – Конвенция о свободе ассоциации и защите права на организацию

<http://khp.org/index.php?id=1080460475> – Декларация основных принципов правосудия для жертв злочинів та зловживання владою

Документи Ради Європи:

<http://khp.org/index.php?id=1080657579> – Конвенція про захист прав і основних свобод людини із поправками, внесеними відповідно до положень Протоколу № 11

<http://khp.org/index.php?id=1080657754> – Протокол № 1. до Конвенції про захист прав людини та основних свобод

<http://khp.org/index.php?id=1080657920> – Протокол № 4 до Конвенції про захист прав людини та основних свобод, який гарантує деякі права і свободи, що не включені до Конвенції та Першого протоколу до неї

<http://khp.org/index.php?id=1080657951> – Протокол № 6 до Конвенції про захист прав людини та основних свобод щодо скасування смертної кари

<http://khp.org/index.php?id=1080658008> – Протокол № 7 до Конвенції про захист прав людини та основних свобод

<http://khp.org/index.php?id=1080658047> – Рекомендация № R(85)7 Кабинета Министров стран-членов „О преподавании и обучении правам человека в школах” (Принята Комитетом Министров 14 мая 1985 г.)

<http://khp.org/index.php?id=1235744259> – Рекомендация Rec (2002) 13 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Щодо опублікування та розповсюдження тексту Європейської конвенції з прав людини і практики Європейського суду з прав людини в державах-членах»

ТЕМА 2. ПОНЯТТЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

1. Поняття прав людини.
2. Ознаки прав людини.
3. Принципи прав людини.
4. Права людини у контексті типів розуміння права.
5. Еволюція прав людини.

Список рекомендованої літератури:

Навчальні посібники:

Капицын В.М. История, теория и защита прав человека: Учебник. – М.: Московский университет потребительской кооперации, 2003. – 260 с. (С. 10-32, 78-82).

Кушніренко О.Г., Слінько Т.М. Права і свободи людини та громадянина. – Х.: Факт, 2001. – 440 с. (С. 4-8).

Мартинюк Р.С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. – 218 с. (С. 22-26, 45-58).

Права человека. Учебник для вузов / Отв. ред. Е.А. Лукашева. – М.: Норма, 2001. – 573 с. (С. 12-28, 35-90).

Туманова, А. С., Киселев, Р. В. Права человека в правовой мысли и законотворчестве Российской империи второй половины XIX - начала XX века [Текст] / А. С. Туманова, Р. В. Киселев ; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». - М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2011. - 279 с. (С. 58-70).

Наукові праці:

Антонович М. Еволюція поняття прав людини // Право України. – 2005.- №12. – С. 16-20.

Бессарабов В. Понятие прав и свобод человека и гражданин // Философские науки. – 2002. – № 4.– С. 12-18.

Білошицький С. Еволюція і проблеми ствердження нормативної та емпіричної ліберально-демократичних концепцій прав людини / С. Білошицький // Історичний журнал. – 2008. – № 6. – С. 73-82.

Власов А. Реалізація прав людини як принципу конституціоналізму в Європейському Союзі / А. Власов // Юридична Україна. – 2007. – № 4. – С. 45-50.

Галуцько В. Принцип пріоритету права людини на життя і здоров'я перед правом на охорону власності / В.Галуцько // Персонал. – 2007. – № 7. – С. 62-64.

Геселев О. Природно-правове розуміння права та проблема забезпечення конституційних прав людини: філософсько-правовий аспект / О. Геселев // Право України. – 2008. – № 11. – С. 10-19.

Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеціанська комісія / С. Головатий // Права людини. – 2011. – № 10. – С. 154-167.

Заблоцька Л. Виникнення та формування міжнародних стандартів у галузі прав людини // Укр. часопис прав людини. – 1995. – № 1. – С. 37-42.

Козюбра М. Права людини і верховенство права / М. Козюбра // Право України. – 2010. – № 2. – С. 24-35.

Луковская Д.И. Понятие прав человека: многообразие подходов. Проблема универсальности прав человека // История государства и права. – 2007. - №12. – С. 32-36.

Мацькевич М. Гуманізм конституційних культурних прав і свобод людини й громадянина / М. Мацькевич // Віче. – 2011. – листопад. (№ 22). – С. 22-25.

Пушкіна О. Невід'ємні права людини у контексті розвитку доктрини природного права / О.Пушкіна // Юридична Україна. – 2005. – № 6. – С. 12-18.

Руднева О. Принцип верховенства права як загальноцивілізаційний стандарт прав і свобод людини / О. Руднева // Юридична Україна. – 2010. – № 11. – С. 32-36.

Харчук В. Генезис специальных международных договоров у сфері протидії рабству та торгівлі людьми / В. Харчук // Юридичний журнал. – 2010. – № 10. – С. 35-41.

ТЕМА 3. СТРУКТУРА ПРАВ ЛЮДИНИ

1. Співвідношення прав і свобод людини.
2. Суб'єктивне право та юридичний обов'язок.
3. Взаємозв'язок прав і свобод з обов'язками і відповідальністю особи.
4. Покоління прав людини.
5. Позитивні та негативні права людини.
6. Фундаментальні і додаткові права людини.

Список рекомендованої літератури:

Навчальні посібники:

Капицын В.М. История, теория и защита прав человека: Учебник. – М.: Московский университет потребительской кооперации, 2003. – 260 с. (С. 45-51, 104-125).

Мартинюк Р.С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. – 218 с. (С. 64-73, 82-93).

Права человека. Учебник для вузов / Отв. ред. Е.А. Лукашева. – М.: Норма, 2001. – 573 с. (С. 132-140).

Туманова, А. С., Киселев, Р. В. Права человека в правовой мысли и законотворчестве Российской империи второй половины XIX - начала XX века [Текст] / А. С. Туманова, Р. В. Киселев ; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». - М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2011. - 279 с. (С. 33-58).

Наукові праці:

Аврамова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми / О. Аврамова, О. Жидкова // Право України. – 2010. – № 2. – С. 101-107.

Білокурська О. Питання типології конституційних обов'язків людини і громадянина / О.Білокурська // Юридична Україна. – 2010. – № 9. – С. 21-24.

Бородін І. Права та свободи громадян, їх класифікація, гарантії реалізації // Право України. – 2001. – № 12. – С. 32-34.

Венецька О. Хартія основоположних прав ЄС та Європейської конвенції з прав людини: порівняльно-змістовний аналіз / О.Венецька // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 1. – С. 64-70.

- Жаровська І. Міжнародно-правовий і національний рівень забезпечення права на знання прав та обов'язків / І. Жаровська // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 3-6.
- Ладиченко В. Взаємозв'язок права і свободи / В. Ладиченко // Юридика Україна. – 2011. – № 10. – С. 4-9.
- Лисенко С. Особливості регламентації змісту і реалізації суб'єктивних культурних прав і свобод в Конституції України / О. Лисенко // Адвокат. – 2006. – № 3. – С. 6-9.
- Пазенюк А. Діалектика основних соціальних прав і свобод людини та громадянина в контексті загальних конституційних прав / А. Пазенюк // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 10. – С. 36-39.
- Рабінович С. Права людини “першого покоління” і канонічні джерела християнства // Право України. – 2001. – № 3. – С. 50-53.
- Римаренко С. Індивідуальні та колективні права: дилема пріоритетів / С. Римаренко // Історичний журнал. – 2009. – № 1. – С. 99-109.
- Тимошенко В. Свобода і право: проблема взаємозв'язку / В. Тимошенко // Право України. – 2009. – № 3. – С. 71-75.
- Тиріна М. Покоління прав людини: проблеми сучасної класифікації / М. Тиріна // Держава і право. – 2011. – Вип. 52. – С. 684-689.
- Шаповал Т. Основні права і свободи в механізмі конституційного регулювання / Т. Шаповал // Юридика Україна. – 2010. – № 10. – С. 53-57.

ТЕМА 4. ПРАВА ЛЮДИНИ І ПРАВА ГРОМАДЯНИНА

1. Право людини на громадянство.
2. Поняття та структура правового статусу людини і громадянина.
3. Права людини і режим іноземних громадян.
4. Правовий статус біженців і вимушених переселенців.
5. Правовий статус осіб без громадянства (апатридів).

Список рекомендованої літератури:

Навчальні посібники:

- Мартинюк Р.С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. – 218 с. (С. 59-64, 94-100).
- Права человека. Учебник для вузов / Отв. ред. Е.А. Лукашева. – М.: Норма, 2001. – 573 с. (С. 91-102, 105-132).

Наукові праці:

- Антонович М. Права національних меншин в Україні: національне законодавство та міжнародно-правові стандарти / М. Антонович // Право України. – 2004. – № 6. – С. 9-12.
- Бабенко К. Системні основи закріплення правового статусу людини в Конституції України / К. Бабенко // Віче. – 2008. – № 3. – С. 56-59.
- Венчик О. Громадянин як суб'єкт конституційних прав, свобод та обов'язків / О. Венчик // Механізм правового регулювання правоохоронної та правозахисної діяльності в умовах формування громадянського суспільства : тези доп. та повідомл. учасн. Всеукр. курсантсько-студент. наук. конф., 7 листоп. 2008 р. – Л. : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2008. – С. 23-26.
- Волков Д. Права негромадян: поняття та дефінітивне визначення / Д. Волков // Держава і право. – 2006. – № 32. – С. 458-463.
- Ковалишин І. Правовий статус біженців в Україні як вид правового статусу іноземців // Право України. – 2001. – № 2. – С. 38-42.
- Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні // Орлов П. Основи правознавства, 2004. – С. 53-76.
- Кузенко В. Законодавче забезпечення прав мігрантів у країнах Європейського Союзу / В. Кузенко // Митна справа. – 2009. – № 1. – С. 46-50.
- Ладиченко В. Правовий статус особи й обмеження основних прав / В. Ладиченко // Держава і право. – 2006. – Вип. 32. – С. 17-24.
- Ладиченко В. Теоретичні основи правового статусу особи / В. Ладиченко // Держава і право. – 2006. – Вип. 32. – С. 32-39.
- Ольхова А.В. Правовий захист дитини-біженця у міжнародному праві та законодавстві України / А.В. Ольхова // Наукові читання, присвячені пам'яті В.М. Корецького: зб. наук. праць / Київський університет права НАН України; [ред. колегія: Шемшученко Ю.С., Бошицький Ю.Л., Чернецька О.В. та ін.]. – К.: Вид-во Ліра-К, 2013. – 352 с. – С. 177-181.
- Товт М. Міжнародно-правовий захист національних меншин в Україні та система контролю Ради Європи // Право України. – 2001. – № 7. – С. 28-31.
- Шаповал В. Загальні характеристики конституційних статусів людини і громадянина в Україні / В. Шаповал, Т. Шаповал // Право України. – 2006. – № 9. – С. 45-51.

Шмітт А. Правовий статус особи в Україні: де-юре та де-факто / А. Шмітт // Право України. – 2005. – № 2. – С. 19-20.

Нормативні акти з прав людини:

Конвенція про статус біженців (укр/рос). Електронний ресурс: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_011

Конвенція про статус апатридів (укр./рос) . Електронний ресурс: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_232

Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 верес. 2011 р. № 3773 VI // Урядовий кур'єр – 2011. – 9 листоп. (№ 208). – С. 9-12.

ТЕМА 5. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ (ОСНОВНІ) ПРАВА ЛЮДИНИ

1. Особисті права і свободи людини.
2. Політичні права та свободи людини і громадянина.
3. Соціально-економічні права людини.
4. Гендерні аспекти прав людини.

Список рекомендованої літератури:

Навчальні посібники:

Гом'єн Донна. Короткий путівник Європейською конвенцією з прав людини / Д. Гом'єн ; пер.: С. Ткачук . – 3-тє вид . – К. : Фенікс, 2006 . – 191 с. Електронний ресурс: <http://vgsu.arbitr.gov.ua/files/pages/ECHR.htm>

Мартинюк Р.С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. – 218 с. (С. 74-81).

Права человека. Учебник для вузов / Отв. ред. Е.А. Лукашева. – М.: Норма, 2001. – 573 с. (С. 142-172).

Наукові праці:

Бойл К. Право на життя відповідно до Європейської конвенції з прав людини (ст. 2) // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О. Жуковської. – К. : Віпол, 2004. – С. 957.

Бочарова Н. Право на результати творчої діяльності в системі сучасних прав людини і громадянина / Н. Бочарова // Юридична Україна. – 2006. – № 2. – С. 8-12.

Букач В. Зміст конституційних політичних прав і свобод громадян // Право України. – 2001. - №9. – С. 21-23.

Булеца С.Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я (Порівняльний аспект). – Ужгород: Ліра, 2006. – 172 с.

Верланов С. Соціальні права людини і громадянина у практиці Конституційного Суду України: межі захисту / С. Верланов // Право України. – 2010. – № 2. – С. 118-113.

Верланов С. Стандарти економічних та соціальних прав людини у Європейському Союзі та Раді Європи: взаємозв'язок і співвідношення / С. Верланов // Право України. – 2008. – № 5. – С. 137-141.

Галецька Н. Право на донорство: цивільно-правове регулювання / Н. Галецька // Механізм правового регулювання у правоохоронній та правозахисній діяльності в умовах формування громадянського суспільства : тези доп. та повідомл. – Л., 2006. – С. 30-32.

Гладкіх В. Соціальні права громадян в аспекті формування України як соціальної, правової, держави / В. Гладкіх // Право України. – 2005. – № 10. – С. 57-80.

Гладун З. Право людини на життя і проблеми його юридичного забезпечення в Україні // Укр. часопис прав людини. – 1995. – № 1. – С. 47-55.

Голяк Л. Спеціалізовані омбудсмани у гендерному мейнстрімінгу: досвід Скандинавських країн : [права жінок і гендер. рівність] / Л. Голяк // Держава і право. – 2011. – Вип. 52. – С. 168-173.

Гончаренко О. Питання конституційного закріплення права на життя ненародженої дитини / О. Гончаренко // Право України. – 2010. – № 5. – С. 90-95.

Грицькевич С. Конституційні екологічні права в системі конституційних прав людини і громадянина // Право України. - 2001. - № 8. - С. 54-57.

Дашковська О. Державно-правові механізми впровадження гендерної рівності в канадському суспільстві / О. Дашковська // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 3. – С. 192-198.

Дашковська О. Державно-правові механізми забезпечення гендерної рівності в Скандинавських країнах / О. Дашковська // Вісник Академії правових наук України. – 2007. – № 3. – С. 150-157.

Домбровська О. Зміст конституційного права на життя людини та громадянина // Право України. – 2002. - №5. – С. 37-41.

Дашковська О. Право на гідність та особисту недоторканність особи: гендерний аспект / О. Дашковська // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 4. – С. 198-204.

Домбровська О. Зміст конституційного права на життя людини та громадянина / О. Домбровська // Право України. – 2002. – № 5. – С.17-23.

Дутка Г. Права жінок у сучасних умовах розвитку державності / Г. Дутка, О. Кузнецова // Держава і право. – 2011. – Вип. № 51. – С. 43-47.

- Занфіров В. Реалізація прав громадян на належне медичне забезпечення / В. Занфіров // Вісник прокуратури. – 2011. – № 11. – С. 3-6.
- Занфірова Т. Філософсько-правові проблеми реалізації права на працю / Т. Занфірова // Держава і право. – 2010. – Вип. 50. – С. 339-344.
- Заяць Н. Право людини на освіту: кризь призму міжнародного права / Н. Заяць // Право України. – 2006. – № 1. – С. 72-75.
- Ковалев М.И. Право на жизнь и смерть // Государство и право. – 1992. - № 7. – С. 44-56.
- Копачовець Н. Правові аспекти рівності жінок і чоловіків у сфері соціального забезпечення / Т. Копачовець // Соціальний захист. – 2005. – № 7. – С. 43-44.
- Кравченко С., Андрусевич А. Розвиток екологічних прав людини у міжнародному праві // Право України. – 2001. – № 2. – С. 133-136.
- Крат В. Переважні права: теоретичний та практичний аспект / В. Крат // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 9. – С. 72-74.
- Максименко С. Шенгенська конвенція і право людини на вільне пересування та вибір місця проживання // Право України. – 2000. – №5. – С. 14-16.
- Миронова Г. Право людини на життя: проблемні питання українського законодавства / Г. Миронова // Право України. – 2006. – № 9. – С. 52-55.
- Ніколаєва Т. Свобода пересування та вибору місця проживання / Т. Ніколаєва // Юридичний вісник України. – 2004. – 31 січ. (№ 5). – С. 12.
- Олійник В. Конституційне право на свободу та особисту недоторканість // Право України. – 2000. - №12. – С. 33-36.
- Онщенко Н. Права людини в нових правових реаліях: гендерний вимір // Філософія і загальна теорія права. – 2012. - №1. – С. 159-166.
- Рабінович П. Основоположні права людини: соціально-антропна сутність, змістова класифікація / П. Рабінович // Право України. – 2010. – № 2. – С. 18-23.
- Рабінович А. Основоположні споживчі права людини та їх зв'язок з її правом на достатній рівень життя / А. Рабінович // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 9. – С. 7-8.
- Рогова О. Про час виникнення права людини на життя: загальнотеоретичний аналіз / О. Рогова // Вісник Академії правових наук України. – 2005. – № 4. – С. 198-206.
- Руднева О. Економічні, соціальні і культурні права людини та механізми їх захисту / О. Руднева // Юридична Україна. – 2010. – № 6. – С. 22-26.
- Сіренко В. Сучасний стан реалізації основних прав і свобод людини та громадянина в Україні / В. Сіренко // Юридична Україна. – 2009. – № 4. – С. 27.
- Солдатенко О. Право на охорону здоров'я у Конституції України та інших європейських держав / О. Солдатенко // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 10. – С. 20-24.
- Соловйов А. До питання співвідношення права людини на життя та права на безпечне для життя і здоров'я довкілля / А. Соловйов // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 1. – С. 7-9.
- Соловйов А. Право людини на життя: міжнародний вплив на формування українських поглядів / А. Соловйов // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 7-10.
- Татарин І. Право на життя – найвища соціальна цінність / І. Татарин // Механізм правового регулювання у правоохоронній та правозахисній діяльності в умовах формування громадянського суспільства : тези доп. та повідомл. – Л., 2006. – С. 143-145.
- Чижмар К. Принцип рівності прав жінок і чоловіків у міжнародному праві // Право України. – 2001. – № 1. – С. 3-6.
- Міжнародні акти з прав людини:**
 Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (укр/рос). Електронний ресурс: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_207
- Міжнародна хартія прав людини : зб. док. / відп. ред. А.М.Шлепаков. – К. : Наук. думка, 1991. – 52 с.
- Міжнародний пакт про громадянські та політичні права : факульт. протокол до Міжнар. пакту про громад. та політ. права / відп. за вип. С. Головатий. – К. : Укр. Правн. Фундація, 1995. – 40 с.
- Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права / С. Головатий. – К. : Укр. Правн. Фундація, 1995. – 16 с.
- Міжнародні стандарти забезпечення свободи слова : зб. міжнар. орг. "Артикль 19". – К. : "Міленіум", 2003.–140 с.
- Офіційні документи європейської спільноти щодо гендерної рівності. – К., 2004. – 71 с.
- Рекомендації Європейських інституцій щодо боротьби з дискримінацією в Україні / [Укр. Гельсін. спілка з прав людини; відп. за вип. Є. Захаров; ред. В. Яворський]. – Х. : Права людини, 2008. – 224 с.

ТЕМА 6. МЕЖІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

1. Правомірне обмеження державою прав і свобод.

2. Права людини в умовах дії в країні або окремих її регіонах режиму надзвичайного або воєнного стану.
3. Проблема прав людини у контексті біоетики.
4. Ксенофобія і права людини.

Список рекомендованої літератури:

Навчальні посібники:

Мартинюк Р.С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. – 218 с. (С. 101-113).

Права человека. Учебник для вузов / Отв. ред. Е.А. Лукашева. – М.: Норма, 2001. – 573 с. (С. 102-105).

Наукові праці:

Благодир А. Обмеження прав особистості у сфері кримінального судочинства / Ангеліна Благодир // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 3. – С. 96-99.

Булеца С. Право пацієнта на одержання інформації про стан здоров'я / С. Булеца // Держава і право. – 2006. – № 32. – С. 272-277.

Дерев'яно С. Обмеження права громадян на участь у виборах і референдумах: морально-правовий аспект / С. Дерев'яно // Моральні основи права : матеріали Міжнар. наук. практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвДУВС.– Івано-Франківськ, 2010. – С. 269-275.

Дерев'яно С. Обмеження права громадян на участь у виборах і референдумах: порівняльно-правовий аналіз норм конституцій світу / С. Дерев'яно // Держава і право. – 2009. – Вип. 44. – С. 218-223.

Домбровська О. Щодо правових актів легалізації евтаназії // Право України. – 2008.- №10. – С.19-25.

Кашинцева О. Наріжні проблеми захисту прав людини у сфері біотехнології та медицині / О. Кашинцева // Право України. – 2009. – № 4. – С. 152-157.

Ладиченко В. Правовий статус особи й обмеження основних прав / В. Ладиченко // Держава і право. – 2006. – Вип. 32. – С. 17-24.

Мережко О. Міжнародний захист прав людини і гуманітарна інтервенція // Український часопис прав людини. – 1995. – № 1. – С. 70-75.

Мічурін Є. Класифікація обмежень майнових прав фізичних осіб / Є. Мічурін // Право України. – 2008. – № 4. – С. 124-130.

Назаров В. Право людини на невтручання в її особисте та сімейне життя та його обмеження у кримінальному впровадженні / В. Назаров // Держава і право. – 2009. – Вип. 44. – С. 477-484.

Наставна Г. Критерії обмеження свободи слова в Сполучених Штатах Америки / Г. Наставна // Моральні основи права : матеріали міжнар. наук-практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 629-632.

Породько В. Межі та обмеження суб'єктивних цивільних прав громадян: розмежування понять / В. Породько // Право України. – 2009. – № 7. – С. 118-124.

Припхан І. Обмеження прав і свобод людини з метою захисту суспільної моралі / І. Припхан // Моральні основи права : матеріали міжнар. наук-практ. конф. (Івано-Франківськ, 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 462-473.

Савченко О. До вивчення поняття обмеження прав і свобод людини та громадянина у діяльності міліції / О. Савченко // Право України. – 2004. – № 8. – С. 40-42.

Садова Т. Обмеження прав і свобод у кримінальному судочинстві України та держав англо-американської правової системи в контексті міжнародних стандартів : монографія / Т. Садова ; за ред. С. Смокова. – Івано-Франківськ : ЛьвДУВС, 2011. – 177 с.

Сажинко Н.В. Европейський механізм захисту біомедицинських прав / Н.В. Сажинко // Наукові читання, присвячені пам'яті В.М. Корецького: зб. наук. праць / Київський університет права НАН України; [ред. колегія: Шемшученко Ю.С., Бошицький Ю.Л., Чернецька О.В. та ін.]. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2012. – 444 с. – С. 281-283.

Селівон М. Критерії обмеження прав людини у практиці конституційного правосуддя / М. Селівон // Вісник Конституційного Суду України. – 2005. – № 3. – С. 35-52.

Тітко Е.В. Правомірне обмеження свободи вираження поглядів як головний критерій захисту прав і свобод людини та інтересів держави / Е.В. Тітко // Наукові читання, присвячені пам'яті В.М. Корецького: зб. наук. праць / Київський університет права НАН України; [ред. колегія: Шемшученко Ю.С., Бошицький Ю.Л., Чернецька О.В. та ін.]. – К.: Вид-во Ліра-К, 2013. – 352 с. – С. 56-60.

Тур М. Права людини та суверенітет народу у фокусі комунікативної влади // Сучасність. – 2000. – № 5. – С. 54-68.

ТЕМА 7. СИСТЕМА ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

1. Сутність і рівні механізму захисту прав людини.

2. Національні механізми захисту прав людини.
3. Міжнародні механізми захисту прав людини:
 - 3.1. Регіональні механізми міжнародного захисту прав людини.
 - 3.2. Універсальний механізм міжнародного захисту прав людини.

Список рекомендованої літератури:

Навчальні посібники:

- Капицын В.М. История, теория и защита прав человека: Учебник. – М.: Московский университет потребительской кооперации, 2003. – 260 с. (С. 126-145, 160-238).
- Мартинюк Р.С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. – 218 с. (С. 114-136, 168-207).
- Права человека. Учебник для вузов / Отв. ред. Е.А. Лукашева. – М.: Норма, 2001. – 573 с. (С. 277-522).

Наукові праці:

- Андріанов К. До питання про юрисдикцію Європейського Суду з прав людини // Право України. – 2000. – № 8. – С. 46-51.
- Антонович М. Конвенція про захист прав людини і основних свобод у судах європейських держав та перспективи її застосування в Україні // Право України. – 2000. – № 8. – С. 42-46.
- Антонович М. Права людини за конституційним та міжнародним правом: порівняльний аспект // Наукові записки. – Т. 18. Правничі науки. – К.: НаУКМА, 2000. – С. 16-21.
- Барчук В. Роль і місце уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в юридичному механізмі закріплення прав людини / В. Барчук // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 10. – С. 134-137.
- Богатирьов І. Міжнародні інструменти захисту прав людини, засудженої особи в Україні у контексті Європейської інтеграції / І. Богатирьов // Адвокат. – 2006. – № 12. – С. 33-36.
- Венедіктова І. Право на захист охоронюваного законом інтересу / І. Венедіктова // Юридична Україна. – 2011. – № 10. – С. 43-47.
- Белінська Д. Національно-політична роль інституту омбудсмана: європейський досвід / Д. Белінська // Наукові читання, присвячені пам'яті В.М. Корецького: зб. наук. праць / Київський університет права НАН України; [ред. колегія: Шемшученко Ю.С., Бошицький Ю.Л., Чернецька О.В. та ін.]. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2012. – 444 с. – С. 348-353.
- Биченко А. Дотримання прав людини в Україні / А. Биченко // Національна безпека і оборона. – 2007. – № 10. – С. 31-41.
- Жаровська І. Міжнародно-правовий і національний рівень забезпечення права на знання прав та обов'язків // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 3-7.
- Заворотченко Т. Система конституційно-правових гарантій прав і свобод людини і громадянина в Україні // Право України. – 2002. – № 5. – С. 89-96.
- Калініченко О. Генеза системи конституційного контролю за реалізацією прав, свобод людини і громадянина // Право України. – 2003. – № 5. – С. 36-40.
- Калініченко О. Міжнародні контрольні механізми щодо реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина // Економіка. Фінанси. Право. – 2000. – № 1. – С. 21-25.
- Клименко О. М. Як звернутися до Європейського Суду з прав людини / Центр правових досліджень. – К.: Видавець Фурса С.Я., 2006. – 64с.
- Кушніренко О., Барабаш Ю. Інститут євроомбудсмана: питання теорії і позитивної практики // Право України. – 2001. – № 6. – С. 44-47.
- Майданник О. Забезпечення конституційних прав людини в Україні як один із напрямів діяльності Верховної Ради України / О. Майданник // Юридична Україна. – 2010. – № 10. – С. 12-16.
- Майданник О. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав людини в Україні / О. Майданник // Адвокат. – 2006. – № 3. – С. 14-18.
- Михайлюк О. Про правове забезпечення конституційних гарантій прав і свобод людини в Україні // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 9. – С. 55-57.
- Міноков А. Система органів державної влади, що забезпечують конституційні права і свободи людини і громадянина: їх повноваження // Право України. – 2002. – № 4. – С. 61-65.
- Мушак Н.Б. Міжнародно-правові аспекти співробітництва України та Організації з безпеки і співробітництва у Європі у сфері захисту прав людини / Н.Б. Мушак // Наукові читання, присвячені пам'яті В.М. Корецького: зб. наук. праць / Київський університет права НАН України; [ред. колегія: Шемшученко Ю.С., Бошицький Ю.Л., Чернецька О.В. та ін.]. – К.: Вид-во Ліра-К, 2013. – 352 с. – С. 52-56.
- Рабінович П. Комісар з прав людини Ради Європи – нова правоохоронна інституція // Вісник АПН України. – 2000. – № 3. – С. 36-41.
- Руднева О. Економічні, соціальні і культурні права людини та механізми їх захисту / О. Руднева // Юридична Україна. – 2010. – № 6. – С. 22-26.

- Співвідношення міжнародних та внутрішньодержавних механізмів захисту прав людини // Наукові записки. – Т. 18. Спец. видання. – К.: НаУКМА, 2000. – С. 161-164.
- Сташків Б. Механізм забезпечення прав людини у сфері соціального захисту: проблеми гарантій / Б. Сташків // Право України. – 2007. – № 9. – С. 21-24.
- Темченко В. Особливості юридичного змісту термінів „захист” та „охорона” у механізмі забезпечення прав і основних свобод людини / В. Темченко // Право України. – 2005. – № 9. – С. 33-36.
- Хаммарберг Т. Європейські стандарти прав людини в Україні / Т. Хаммарберг // Право України. – 2010. – № 10. – С. 19-23.
- Шевчук Станіслав. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. - К.: Реферат, 2006. - 848с.
- Штефан А. Способи захисту честі, гідності й репутації: окремі питання / А. Штефан // Юридична Україна. – 2005. – № 4. – С. 59-63.
- Міжнародні акти з прав людини:**
- Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / ред. О.Л. Жуковська; Спілка адвокатів України; Рада Європи; Міжнар. центр з юрид. захисту прав людини. – К., 2004. – 960 с.
- Європейська конвенція з прав людини. – К.: Фенікс, 2004. – 40 с.
- Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню. – К.: Фенікс, 2004. – 20 с.
- Європейська соціальна хартія (Страсбург. 3 трав. 1996 р.). – К.: Фенікс, 2004. – 40 с.
- Європейська хартія регіональних мов меншин (Страсбург. 5 листоп. 1992 р.). – К.: Фенікс, 2004. – 24 с.
- Загальна Декларація Прав Людини. – Тернопіль: Збруч, 1991. – 40 с.
- Конвенція ООН про права дитини / Держ. ком. України у справах сім'ї та молоді. – К.: Прінтікс Прес, 1999. – 30 с.
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: застосування в Україні. – К., 2006. – 176 с.
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: зі змінами, внесеними Протоколом № 11. [1997]. – 60 с.
- Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок та факультативний протокол до Конвенції з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок / М-во України у справах сім'ї, молоді та спорту. – К., 2009. – 43 с.
- Конвенція про права інвалідів: резолюція Ген. Асамблеї ООН № 61/106, прийнята на шістдесят першій сесії ГА ООН (неофіц. пер.) / ООН. – К., [2007]. – 40 с.
- Міжнародна хартія прав людини: зб. док. / відп. ред. А.М.Шлепаков. – К.: Наук. думка, 1991. – 52 с.
- Міжнародний пакт про громадянські та політичні права: факульт. протокол до Міжнар. пакту про громад. та політ. права / відп. за вип. С. Головатий. – К.: Укр. Правн. Фондація, 1995. – 40 с.
- Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права / С. Головатий. – К.: Укр. Правн. Фондація, 1995. – 16 с.
- Міжнародні стандарти забезпечення свободи слова: зб. міжнар. орг. "Артикль 19". – К.: "Міленіум", 2003.–140 с.
- Електронний ресурс:**
- Режим доступу до найбільших організацій, що займаються захистом прав людини:**
- <http://www.echr.coe.int> – Європейський Суд по правам человека (ЕСПЧ).
- <http://www.amnesty.org/> – Міжнародна амністія.
- <http://ligaforpeople.com.ua/ukrainian/03/subsys.htm> – Міжнародна громадська організація „Міжнародна Ліга захисту прав громадян України”.

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВ ТА ІНДИВІДІВ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

1. Міжнародно-правова відповідальність держав за порушення прав людини:
 - 1.1. Підстави відповідальності держав за порушення прав людини.
 - 1.2. Види і форми відповідальності держав за порушення прав людини.
 - 1.3. Проблема правомірності гуманітарної інтервенції у сучасному міжнародному праві.
2. Міжнародно-правова відповідальність індивідів за порушення прав людини:
 - 2.1. Кримінальна відповідальність фізичних осіб у сфері злочинів проти людини.
 - 2.2. Міжнародний кримінальний суд.

Список рекомендованої літератури:

Навчальні посібники:

Права человека. Учебник для вузов / Отв. ред. Е.А. Лукашева. – М.: Норма, 2001. – 573 с. (С. 523-534).

Наукові праці:

- Ведерникова О. Европейский Суд по правам человека: исторические реформы, современное состояние и беспрецедентные решения / О. Ведерникова // Государство и право. – 2011. – № 3. – С. 30-39.
- Дешко Л. До питання про компетенцію Європейського Союзу у сфері захисту прав людини / Л. Дешко // Підприємство, господарство і право. – 2007. – № 7. – С. 104-107.
- Діденко О. Відповідальність держави перед особою як гарантія забезпечення прав та свобод людини / О. Діденко // Наукові читання, присвячені пам'яті В.М. Корецького: зб. наук. праць / Київський університет права НАН України; [ред. колегія: Шемшученко Ю.С., Бошицький Ю.Л., Чернецька О.В. та ін.]. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2012. – 444 с. – С. 360-364.
- Куц Г. Застосування норм Європейської конвенції та прецедент практики Європейського Суду з прав людини судами України // Право України. – 2002. – № 2. – С. 18-24.
- Лебідь В. Аналіз рішень Європейського суду з прав людини у справах за участю України щодо забезпечення права на справедливий суд / В. Лебідь // Наукові читання, присвячені пам'яті В.М. Корецького: зб. наук. праць / Київський університет права НАН України; [ред. колегія: Шемшученко Ю.С., Бошицький Ю.Л., Чернецька О.В. та ін.]. – К.: Вид-во Ліра-К, 2013. – 352 с. – С. 200-207.
- Ліщина І. Регулювання реалізації рішень Європейського Суду з прав людини // Право України. – 2001. – № 5. – С.42-43.
- Макаренко Н. Історія становлення міжнародного гуманітарного права (права війни) в філософії нового часу (на прикл. ісп. та італ. шк.) / Н. Макаренко // Вісник Київського Національного університету ім. Т. Шевченка : Сер. :Філософія і політологія. – 2004. – № 70/72. – С. 136-140.
- Мельник М. Рішення Європейського суду з прав людини у справі „Мельниченко проти України” : правові пробл. викон. / М.Мельник // Вибори та демократія. – 2005. – № 4. – С. 47-51.
- Мережко О. Міжнародний захист прав людини і гуманітарна інтервенція // Український часопис прав людини. – 1995. – № 1. – С. 70-75.
- Назаров В. Право особи на недоторканність житла та його обмеження у кримінальному провадженні / Юридична Україна. – 2009. – № 5. – С. 105-110.
- Проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в правовій системі України : Міжнар. конф. у Верховному Суді України 1 лип. 2011 р. // Віче. – 2011. – № 7.– С. 1-24.
- Рабінович П. Вплив рішень Європейського Суду з прав людини на національно-юридичну практик у: спроба порівняльної характеристики // Вісник АПН України. – 2000. – № 2. – С. 11-19.
- Толочко О. Європейський досвід застосування ст. 6 Конвенції про захист прав і основних свобод людини у кримінальному судочинстві. – 2001. – № 6. – С. 41-44.
- Міжнародні акти з прав людини:**
- Вибрані рішення Європейського суду з прав людини : [в 2 т.] Т. 1-2 / [уклад.: Ю.Зайцев, О.Павліченко]. – К. : Фенікс, 2005 – 2006. – 687 с.
- Вибрані рішення Європейського суду з прав людини (1993-2002 рр.) : Пр. Львів. лаб. прав людини і громадянина. – Х. : Консум, 2003. – 463 с.
- Вибрані справи Європейського суду з прав людини / уклад. : Ю.Зайцев, О.Павліченко. – К.: Фенікс, 2004.–. Вип 1. – 223 с. ; Вип.2. – 273 с. ; Вип.3. –144 с. ; Вип. 4. – 400 с. ; Вип. 5. – 654 с. ; Вип. 6. – 335 с.
- Вибрані справи Європейського суду з прав людини : Ст. 10 Європейська конвенція з прав людини / уклад. : Ю.Зайцев, О.Павлюченко. – К. : Фенікс, 2004. – 93 с.

ТЕМА 9. ПРАВА ЛЮДИНИ І ГЛОБАЛІЗАЦІЯ

1. Культура прав людини:
 - 1.1. Толерантність і діалог культур.
 - 1.2. Проблема універсальності прав людини і культурний релятивізм.
2. Державний суверенітет і дотримання прав людини.
3. Права людини і боротьба з тероризмом та екстремізмом.

Список рекомендованої літератури:

Навчальні посібники:

- Капицын В.М. История, теория и защита прав человека: Учебник. – М.: Московский университет потребительской кооперации, 2003. – 260 с. (С. 239-251).
- Мартинюк Р.С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. – 218 с. (С. 39-44).
- Права человека. Учебник для вузов / Отв. ред. Е.А. Лукашева. – М.: Норма, 2001. – 573 с. (С. 547-549).

Наукові праці:

- Биченко А. Дотримання прав людини в Україні / А. Биченко // Національна безпека і оборона. – 2007. – № 10. – С. 31-41.

- Заворотченко Т. Обов'язки держави та державних органів і обов'язки громадян як гарантії конституційних прав і свобод людини / Т. Заворотченко // Юридична Україна. – 2006. – № 7. – С. 4-7.
- Карпачова Н. Міжнародні стандарти у галузі прав і свобод людини та проблеми їх реалізації в Україні / Н. Карпачова // Право України. – 2009. – № 4. – С. 4-21.
- Карпачова Н. Порушення права іншої людини є порушенням прав кожного з нас : [щоріч. доп. омбудсмана про дотримання та захисту прав і свобод в Україні] / Н. Карпачова // Технополіс. – 2009. – № 8. – С. 55-59.
- Лавринович О. Європейська Конвенція з прав людини – надійний дороговказ гуманістичного розвитку України / О. Лавринович // Право України. – 2010. – № 10. – С. 43-47.
- Лисенков С. Особливості регламентації змісту і реалізації суб'єктивних культурних прав і свобод у Конституції України / С. Лисенков // Адвокат. – 2011. – № 3. – С. 6-9.
- Максимов С. Права людини: універсальність і культурна різноманітність / С. Максимов // Право України. – 2010. – № 2. – С. 36-43.
- Мацькевич М. Культурні права та свободи людини і громадянина в Україні: ціннісно-правовий аспект / М. Мацькевич // Право України. – 2011. – № 9. – С. 208-214.
- Мацькевич М. Культурні права та свободи людини і громадянина: питання регламентації змісту та реалізації / М. Мацькевич // Віче. – 2011. жовт. – (№ 20). – С. 24-26.
- Мацькевич М. Культурні права та свободи людини і громадянина : поняття та сутність / М. Мацькевич // Віче. – 2011. – верес. (№ 18). – С. 16-18.
- Мережко О. Міжнародний захист прав людини і гуманітарна інтервенція // Український часопис прав людини. – 1995. – № 1. – С. 70-75.
- Нагайчук В.І. Проблема прав людини в арабському світі у контексті трансформаційних процесів у регіоні / В.І. Нагайчук // Наукові читання, присвячені пам'яті В.М. Корсецького: зб. наук. праць / Київський університет права НАН України; [ред. колегія: Шемшученко Ю.С., Бошицький Ю.Л., Чернецька О.В. та ін.]. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2012. – 444 с. – С. 88-95.
- Оцінка ефективності національних інституцій з прав людини / Харк. правозахисна група. – Х. : Права людини, 2009. – 70 с.
- Права людини в Україні – 2004 : доп. правозахис. орг. / за ред. Є. Захарова; Укр. Гельсінська спілка з прав людини. – Х. : Фоліо, 2005. – 331 с.
- Права людини в Україні – 2005 : доп. правозахис. орг. / Укр. Гельсінська спілка з прав людини; Харк. правозахисна група. – Х. : Права людини, 2006. – 349 с.
- Права людини в Україні – 2007 : доп. правозахис. орг. / [за ред. Є. Захарова]; Українська Гельсінська спілка з прав людини. – Х. : Права людини, 2008. – 302 с.
- Права людини в Україні – 2008 : доп. правозахис. орг. / Укр. Гельсінська спілка з прав людини. – Х. : Права людини, 2009. – 301 с.
- Рабінович С. Концепція прав людини у сучасному католицизмі: загальнотеоретична характеристика / С. Рабінович // Юридична Україна. – 2004. – № 2. – С. 13-22.
- Тацій В. Імплементация європейських стандартів у галузі прав людини – важливий напрям правової політики України / В. Тацій // Право України. – 2010. – № 10. – С. 48-59.
- Темченко В. Функції держави з забезпечення прав людини у ринковій економіці // Право України. – 2003. – № 5. – С. 47-51.
- Цимбріковський Т. Проблема реалізації принципу рівноправ'я і самовизначення народів та верховенство права у міжнародних відносинах / Т. Цимбріковський // Юридична Україна. – 2010. – № 7. – С. 120-124.
- Шугуров М. Современные коллизии прав человека / М. Шугуров // Свободная мысль. – 2004. – № 10. – С. 42-55.

VI. САМОСТІЙНА РОБОТА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВА ЛЮДИНИ»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет і завдання навчальної дисципліни	5
2.	Поняття та еволюція прав людини	7
3.	Структура прав людини	7
4.	Права людини і права громадянина	7
5.	Фундаментальні (основні) права людини	9
6.	Межі здійснення прав людини	4
7.	Система правових механізмів захисту прав людини	9

8.	Міжнародна відповідальність держав та індивідів за порушення прав людини	9
9.	Права людини і глобалізація	4
РАЗОМ		60

VII. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВА ЛЮДИНИ»

Реферативні доповіді	
1.	Основні принципи прав людини.
2.	Принципи обмеження прав людини.
3.	Дипломатичний захист прав людини.
4.	Консульський захист прав людини.
5.	Критика ідеї прав людини у постмодерністській філософії.
6.	Поняття і форми ксенофобії.
7.	Відмінність поняття «права дитини» від поняття «права людини».
8.	Право людини на смерть.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання (гр. «*methodos*» - шлях пізнання, спосіб знаходження істини) - це впорядковані способи взаємопов'язаної, цілеспрямованої діяльності педагога й студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань. Вони реалізуються через систему прийомів і засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання - це складова методу, конкретні дії педагога й студентів, спрямовані на реалізацію вимог тих чи тих методів. Засоби навчання - це різноманітне навчальне обладнання, що використовується у системі пізнавальної діяльності (книги, письмове приладдя, лабораторне обладнання, технічні засоби та ін.).

Говорячи про методи, прийоми та засоби навчання студентів-правників, треба виходити з мети виховання і навчання сучасної людини в широкому розумінні. Хибною є думка, що головне у навчанні - оволодіти якомога більшою сумою правових знань. Виходячи з цього, науково-педагогічні працівники традиційно бачать свою місію в інформуванні студентів про ті чи ті знання в рамках певної теми. Однак аналіз результатів такої діяльності не підтверджує здійснення намірів. Випускник вищого навчального закладу володіє порівняно невеликою сумою знань від загального масиву інформації, яку сприймав під час навчання. В умовах науково-технічної революції, інформаційного буму марно прагнути засвоїти цей масив. По-перше, світовий обсяг інформації подвоюється через кожні 5-6 років. По-друге, кількість нової інформації навіть у межах вузької науки стрімко зростає.

Поняття методу навчання - складне, багатовимірне. Це дидактичне поняття, якому властиво чимало ознак. Слушною щодо цього є думка професора А.М. Алексюка про видові ознаки методів навчання: 1) "бути формою руху пізнавальної діяльності", зокрема: а) "бути певним логічним шляхом засвоєння знань, умінь та навичок учнями" (індукція, аналіз і синтез, порівняння, абстрагування, конкретизація, узагальнення тощо); б) "бути певним видом і рівнем пізнавальної діяльності учнів (репродуктивний, евристичний, дослідницький)"; в) "бути певним шляхом стимулювання і мотивації учіння"; 2) "бути щоразу специфічним пізнавальним рухом основ наук, що вивчаються в школі", завдяки якому поєднуються зміст і метод навчання; 3) "бути певною формою обміну науковою інформацією між тим, хто вчить, і тим, хто вчиться" (словесна, наочна чи практична); 4) "бути певним способом керування пізнавальною діяльністю учнів"; зокрема "способом викладу знань, умінь та навичок для учнів (учитель, книжка, навчальна машина тощо)". Такий підхід з позицій видових ознак дає можливість розпізнавати методи навчання

серед інших дидактичних категорій. Але важливо означити дефініції кожного методу навчання на основі видових ознак, оскільки наукове розуміння тих чи тих дефініцій дає змогу ефективно використовувати певні методи навчання у вищій школі.

Розповідь - це метод навчання, який передбачає оповідну, описову форму розкриття навчального матеріалу з метою спонукання студентів до створення в уяві певного образу. Інколи цей метод називають "малювання словом".

Пояснення - вербальний метод навчання, за допомогою якого педагог розкриває сутність певного явища, закону, процесу. Він ґрунтується не стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентів.

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду студентів з певної галузі знань і на основі цього приведення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення вже наявних.

Лекція - це метод, за допомогою якого педагог у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою.

Інструктаж передбачає розкриття норм поведінки, особливостей використання методів і навчальних засобів, дотримання правил безпеки під час виконання навчальних операцій. Це важливий етап в оволодінні методами самостійної пізнавальної діяльності. Адже важливо, щоб студенти розуміли не лише, що треба робити, а і як це робити.

Чільне місце серед групи словесних методів посідає метод роботи з книгою. Студенти мають розуміти, що основне джерело отримання наукової інформації - не викладач, а книга. Тому так важливо навчити студентів методів і засобів самостійної роботи з книгою: читання, переказу, виписування, складання плану, рецензування, конспектування, виготовлення таблиць, схем, графіків та ін.

Ефективне навчання неможливе без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають насамперед використання демонстрації та ілюстрації. При цьому варто зауважити, що ці методи можуть застосовуватись як прийоми реалізації вимог інших методів.

Демонстрація - це метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у природі, динаміці. Ілюстрація - метод навчання, за якого предмети і процеси розкриваються через їх символічне зображення (світлина, малюнок, схеми, графіки та ін.). Сутність цих двох методів близька між собою в етимологічному плані. Спостереження як метод навчання передбачає сприймання певних предметів, явищ, процесів у природному й виробничому середовищі без втручання у ці явища і процеси.

Усі методи цієї групи тісно переплетені. Використання у навчальному процесі тих чи тих методів зумовлене різними чинниками: психологічними особливостями учнів певного віку, дидактичними цілями, рівнем матеріального забезпечення навчальних закладів. Досить суттєвим у використанні наочних методів навчання є володіння технологією і технікою виготовлення й використання засобів демонстрації та ілюстрації. Особливої уваги потребує використання технічних засобів навчання, й зокрема комп'ютерної техніки. Усі ці питання мають детально розглядатись у процесі вивчення фахових методик.

Практичні методи навчання спрямовані на досягнення завершального етапу процесу пізнання. Вони сприяють формуванню вмінь і навичок, логічному завершенню ланки пізнавального процесу стосовно конкретної теми, розділу.

Лабораторний метод передбачає організацію навчальної роботи шляхом використання спеціального обладнання та певної технології для набуття нових знань або перевірки наукових гіпотез на рівні досліджень.

Практична робота спрямована на використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань. Наприклад, огляд місця події.

У навчальній практиці значне місце відводиться вправам. Вправа - це метод навчання, сутність якого полягає у цілеспрямованому, багаторазовому повторенні студентами окремих дій чи операцій з метою формування умінь та навичок.

Використовуючи практичні методи, варто зважати на низку передумов: забезпечення розуміння студентами сутності наукових знань як базового компонента практичної діяльності; оволодіння алгоритмами застосування знань відповідно до дидактичної мети; створення оптимальних умов для самостійної діяльності студентів у процесі формування умінь і навичок. Адже уміння і навички - це результат індивідуальної дії особистості.

При цьому основним "інструментом" пізнання є мозок людини. Тому в навчальному процесі природно використовуються методи, відповідні логіці. Це - аналіз, синтез, індукція, дедукція, традиція.

Аналітичний метод передбачає мисленнєвий або практичний розклад цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак. Але це лише початковий компонент пізнання. Для розуміння цілісності явища, процесу, сутності окремого поняття необхідно перейти до наступної логічної операції - синтезу. Синтез як метод ґрунтується на мисленнєвому або практичному з'єднанні виділених аналізом елементів чи властивостей предмета, явища в одне ціле. Синтез є органічним продовженням аналізу й може будуватися лише на його основі. Це ґносеологічна закономірність навчального процесу.

Отже, у процесі пізнання конкретного предмета, явища, категорії є діалектична взаємодія і взаємозумовленість аналізу й синтезу. Поряд з аналізом і синтезом у процесі пізнання використовують такі логічні методи, як індукція, дедукція, традиція. Індуктивний метод - це шлях вивчення предметів, явищ від одиничного до загального. У результаті розуміння сутності ознак, властивостей одиничних предметів чи явищ, понять є можливість усвідомити істотні, типові закономірності чи властивості однопорядкових предметів або явищ. Проте, використовуючи індуктивний метод, варто не змушувати студентів завчати велику кількість одиничних понять, а лише ту інформацію, що дасть змогу виділити у споріднених поняттях суттєве, загальне, типове. Дедуктивний метод, навпаки, базується на вивченні навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного. Студенти ознайомлюються із загальною закономірністю, а потім на основі цієї закономірності, правила, закону характеризуються інші явища, предмети. Індуктивний і дедуктивний методи перебувають у діалектичному взаємозв'язку. Традиційний метод передбачає висновки від одиничного до одиничного, від часткового до часткового, від загального до загального.

Ефективність навчання багато в чому зумовлена способом організації мислення. Залежно від рівня розумової активності студентів виділяють такі методи навчання: проблемний виклад (проблемно-інформаційний), частково-пошуковий, дослідницький.

Проблемний виклад передбачає створення викладачем проблемної ситуації, допомогу студентам у виділенні та "прийнятті" проблемного завдання, використанні словесних методів (лекції, пояснення) для активізації мисленнєвої діяльності студентів, спрямованої на задоволення пізнавального інтересу шляхом отримання нової інформації.

Частково-пошуковий метод включає студентів у пошук шляхів, прийомів і засобів розв'язання пізнавального завдання. Для забезпечення дієвості цього методу необхідно створити проблемну ситуацію і спонукати студентів до розуміння і прийняття пізнавального завдання; керувати ходом пошукової мисленнєвої діяльності студентів з використанням системи логічно вмотивованих запитань; стимулювати і схвалювати пізнавальну діяльність студентів у процесі розв'язання навчальних завдань; аналізувати успіхи і помилки, труднощі.

Дослідницький метод спрямований на включення студентів у самостійне розв'язання пізнавального завдання з використанням необхідного обладнання. Для ефективності цього методу варто дотримуватися низки вимог: створення проблемної ситуації; керівництво студентами при виділенні пізнавального завдання; спонукання студентів до пошуків гіпотези, перевірки її достовірності; надання допомоги у пошуках ефективних методів і резерву знань, необхідних для розв'язання задачі; орієнтація студентів на проведення досліджень і систематизація результатів

проведеної роботи; включення студентів у самостійний аналіз перебігу та результатів проведеної роботи.

ІХ. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Одним із засобів визначення кількісних і якісних параметрів технології навчання виступає контроль, як один із невід'ємних компонентів процесу діагностування навчальних досягнень студентів.

Контроль - це виявлення, вимір і оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів. Саму ж процедуру виявлення та виміру називають перевіркою, що є складовою частиною контролю. Крім перевірки, контроль містить у собі оцінювання (як процес) і оцінку (як результат) перевірки. За допомогою контролю допомогою встановлюють вихідний рівень знань студентів, отримують інформацію про стан їхніх знань у процесі навчання. Його ж ефективність значною мірою залежить від уміння студентів сповна використовувати можливості бібліотеки вишу.

Показники контролю знань студентів є єдиною основою для судження про результати навчання, а отже й для вирішення таких важливих питань, як переведення на наступний курс, призначення стипендії, випуск з вищої школи і видача диплома. До основних завдань системи контролю якості підготовки фахівців-юристів відносять: визначення рівня виявлення та розвитку системи компетенцій особистості студентів; виявлення, перевірку та оцінювання рівня здобутих знань, умінь та навичок студентів і якості засвоєння ними навчального матеріалу з конкретної дисципліни на всіх етапах навчання; порівняння фактичних результатів навчально-пізнавальної діяльності із запланованими; оцінювання відповідності змісту, форм, методів і засобів навчання до мети та завдань підготовки фахівців відносно галузевої компоненти державних стандартів освіти з певного напрямку підготовки або спеціальності «Право»; стимулювання систематичної самостійної роботи та пізнавальної активності студентів; виявлення і розвиток творчих здібностей, підвищення зацікавленості у вивченні навчального матеріалу; оцінювання ефективності самостійної, індивідуальної роботи студентів, їхнього вміння працювати з навчальною, довідковою, методичною літературою; виявлення кращого досвіду та розроблення заходів для підвищення якості навчання шляхом впровадження у навчальний процес інноваційних технологій, у тому числі використання нових інформаційних можливостей, зокрема комп'ютера, Інтернету.

До організації контролю висувається ряд вимог, зокрема, його потрібно підпорядкувати поставленим цілям навчання; встановлювати конкретні, об'єктивні результати контролю знань (вміння, навички, досвід творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності); використовувати методи об'єктивного аналізу і оцінювання отриманих результатів контролю. Контроль, результатом якого є певна оцінка, має бути систематичним, освітнім, діагностичним, виховним (стимулюючим), розвиваючим, керованим, оцінюючим, всебічним, об'єктивним, неупередженим, відкритим, гласним.

При вивченні дисциплін, зокрема й такої, як «Права людини», доцільно застосовувати різні види контролю: попередній (з метою діагностування перед вивченням нового розділу, теми, на початку семестру), поточний (виявляти якість засвоєння студентами знань на заняттях), тематичний (встановлювати, наскільки успішно студенти оволоділи системою знань з теми, розділу, наскільки ефективно використовують навчальну літературу загалом, наявну в науковій бібліотеці університету зокрема), підсумковий (виявляти досягнутий рівень підготовленості студентів з окремих навчальних предметів).

Попередній контроль застосовуємо як передумову для успішного планування і керівництва навчальним процесом. Його мета - ознайомлення із загальним рівнем підготовки студентів з предмета, щоб намітити подальшу організацію навчально-пізнавальної діяльності студентів. Попередній контроль (перевірка та оцінка залишкових знань) проводиться також через деякий час після підсумкового іспиту з певної дисципліни як з метою оцінки міцності знань, так і визначення їхнього рівня.

Поточний контроль знань є органічною частиною всього педагогічного процесу і слугує засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) навчального матеріалу. Він здійснюється у повсякденній навчальній роботі й виражається у систематичних спостереженнях викладача за навчальною діяльністю студентів на кожному занятті. Мета - оперативне одержання об'єктивних даних про рівень знань студентів і якості навчальної роботи на занятті, вирішення завдань керівництва навчальним процесом, що можливі тільки на підставі даних поточного контролю.

Рубіжний (тематичний, модульний, блоковий) контроль знань є показником якості вивчення окремих розділів, тем і пов'язаних з цим пізнавальних, методичних, психологічних та організаційних якостей студентів. Рубіжний контроль дає можливість перевірити засвоєння отриманих знань через триваліший період і охоплює значний за обсягом розділи курсу, проводиться усно й письмово, як контрольна робота, індивідуально або у групі.

Підсумковий контроль - це перевірка рівня засвоєння знань, умінь студентів за семестр, курс, весь період навчання у ВНЗ. У його ході встановлюється система і структура знань студентів. До підсумкового контролю належать семестрові, перевідні й державні іспити, а також заліки перед іспитом. Основна мета іспитів - визначення дійсного змісту знань студентів за обсягом, якістю і вмінням застосовувати їх у практичній діяльності. Не зважаючи на результати контрольних заходів у перебігу семестра, іспит як підсумкова форма контролю має бути обов'язковим для всіх студентів.

Контроль здійснюється у різних формах: індивідуальній, груповій і фронтальній.

Рейтингова система оцінювання, що застосовується за кредитно-трансферної системи, підсилює роль поточного і підсумкового контролю, робить його систематичним. Рейтингове оцінювання забезпечує інтегральну оцінку результатів навчання студентів, поєднує кількісні оцінки результативності навчання з якісними показниками навчання студентів, дає змогу враховувати їхні досягнення на кожному етапі оволодіння знаннями, активізувати самостійну роботу, зокрема й з навчальною літературою, є зручним при переведенні національної оцінки на шкалу ECTS, сприяє розвитку самоконтролю студентів.

Одним із найважливіших методів контролю є спостереження за навчальною діяльністю студентів. Він дає змогу скласти уявлення про пізнавальні можливості студентів, їхнє ставлення до оволодіння знаннями, рівень самостійної підготовки тощо.

Усне опитування досить широко використовують у традиційній системі перевірки та оцінювання навчальних досягнень студентів, воно полягає в постановці перед ними запитань за змістом навчального матеріалу та оцінюванні їхніх відповідей. За своїм характером усне опитування може бути індивідуальним і фронтальним, простим і складним.

Повніше реалізувати діагностичну функцію уможлиблює письмовий контроль. Він дає змогу економно використовувати навчальний час, виявити уміння логічного, послідовного викладення думок студентом, досягти єдності вимог до контролю. Проте, письмові контрольні роботи не можуть замінити усного контролю знань, викладачеві необхідно поєднувати ці методи.

Достатньо новий метод контролю навчальних досягнень студентів - тестування. При вивченні спеціальних профільюючих дисциплін завершального етапу професійної підготовки використовують тести для контролю та оцінювання, засвоєння ними змісту окремої навчальної дисципліни або окремої її частини (модуля) і тести, що визначають підготовленість студентів і є пробою на визначення кваліфікації випускника. Кваліфікаційний тест, як правило, комплексний.

На тестовому екзамені студенту потрібно підтвердити не тільки наявність знань, умінь і навичок, а й здатність приймати правильні рішення. Проте тестування не може повністю замінити усні й практичні форми контролю. Вміння володіти спеціальною термінологією, логічно будувати речення, доступно і зрозуміло висловлювати свої думки, найповніше можна перевірити за допомогою усних форм контролю (семинарські заняття), а ступінь сформованості практи-

чних умінь та навичок - на практичних заняттях та під час різних видів навчальної та виробничо-технологічної практик.

До основної умови організації ефективного контролю навчальних досягнень у процесі вивчення спеціальних дисциплін відносимо системність контролю, коли вивчення кожного розділу, кожної теми закінчується контрольними завданнями, а усне опитування, письмові роботи, тестові завдання поєднують із практичною перевіркою, цілеспрямовано і доцільно використовують у формуванні самоконтролю студентів. Контрольні завдання мають охоплювати весь навчальний матеріал і бути диференційованими за рівнями володіння студентами знаннями. При цьому викладач інформує їх про зміст, методи, форми і терміни проведення контрольних заходів та надає можливість кожному ознайомитися з результатами контролю, проаналізувати їх виконання, допущені помилки.

Отже, при вивченні навчальної програми дисципліни «Права людини» варто поєднувати комплекс методів і форм контролю навчальних досягнень студентів (усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль знань). А щоб результати були вагомішими, студентам-правникам слід сповна використовувати можливості кафедральної та університетської бібліотек.

Х. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА МОДУЛЯМИ									Підсумковий модульний контроль	Сума балів (максимальна)
МОДУЛЬ І				МОДУЛЬ ІІ					40	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9		
6	8	8	8	6	6	6	6	6		
ВСЬОГО - 30				ВСЬОГО - 30						

ХІ. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90 -100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C	задовільно	
69-74	D		
50-68	E	незадовільно	не зараховано
35-49	FX		
1-34	F		

ХІІ. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВА ЛЮДИНИ»

1. Предмет навчальної дисципліни «Права людини».
2. Методи вивчення прав людини.

3. Значення вивчення прав людини.
4. Зв'язок теорії прав людини з юридичними науками.
5. Поняття прав людини.
6. Зміст прав людини: якісні показники.
7. Обсяг прав людини: кількісні показники.
8. Ознаки прав людини.
9. Принципи прав людини.
10. Міжнародні стандарти в сфері прав людини.
11. Юридичний позитивізм як методологічна засада розуміння прав людини.
12. Природно-правовий підхід до визначення сутності прав людини.
13. Еволюція прав людини.
14. Співвідношення прав і свобод людини.
15. Суб'єктивне право та юридичний обов'язок.
16. Взаємозв'язок прав і свобод з обов'язками і відповідальністю особи.
17. Права людини першого покоління.
18. Права людини другого покоління.
19. Права людини третього покоління.
20. Становлення прав людини четвертого покоління.
21. Позитивні права людини.
22. Негативні права людини.
23. Основні права людини.
24. Додаткові права людини.
25. Особисті права і свободи людини.
26. Політичні права та свободи людини і громадянина.
27. Соціально-економічні права людини.
28. Гендерні аспекти прав людини.
29. Право людини на громадянство.
30. Поняття і структура правового статусу людини і громадянина.
31. Загальний правовий статус людини і громадянина.
32. Спеціальний правовий статус особи.
33. Індивідуальний правовий статус суб'єкта.
34. Права людини і режим іноземних громадян.
35. Правовий статус біженців.
36. Правовий статус вимушених переселенців.
37. Правовий статус осіб без громадянства.
38. Поняття і мета обмеження державою прав і свобод особи.
39. Критерії і принципи обмеження державою прав і свобод особи.
40. Абсолютні права і свободи особи.
41. Права людини в умовах дії надзвичайного стану.
42. Права людини в умовах дії режиму воєнного стану.
43. Проблема прав людини в контексті біомедичної етики.
44. Ксенофобія і права людини.
45. Поняття і структура механізму захисту прав людини.
46. Міжнародні механізми захисту прав людини.
47. Національні механізми захисту прав людини.
48. Місцеві (регіональні) механізми захисту прав людини.
49. Підстави міжнародно-правової відповідальності держав за порушення прав людини.
50. Види і форми міжнародно-правової відповідальності держав за порушення прав людини.
51. Проблеми правомірності гуманітарної інтервенції в контексті прав людини.
52. Міжнародно-правова відповідальність індивідів за порушення прав людини.
53. Культура прав людини.

54. Міжкультурний діалог як гарантія реалізації прав людини.
55. Принцип толерантності і права людини.
56. Права людини: абсолютний універсалізм.
57. Права людини: поміркований універсалізм.
58. Права людини: культурний релятивізм.
59. Державний суверенітет і дотримання прав людини.
60. Права людини і боротьба з тероризмом та екстремізмом.

ХІІІ. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аврамова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми / О. Аврамова, О. Жидкова // Право України. – 2010. – № 2. – С. 101-107.
2. Алексі Р. Існування прав людини / Р. Алексі // Право України. – 2011. – № 8. – С. 115 -120.
3. Батанов О. Права людини як критерій публічної влади: муніципально-правовий вимір / О. Батанов // Моральні основи права : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.)./ ПЮІ ЛьвДувс. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 124-128.
4. Белянєвич О. Про застосування практики Європейського суду з прав людини як джерела права / О.Белянєвич // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка : Юридичні науки. – 2009. – Вип. 81. – С. 32-39.
5. Бессарабов В. Понятие прав и свобод человека и гражданина / В. Бессарабов // Философские науки. – 2002. – № 4.– С. 12-18.
6. Білоскурська О. Питання типології конституційних обов'язків людини і громадянина /О.Білоскурська // Юридична Україна. – 2010. – № 9. – С. 21-24.
7. Білоскурська О. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини – головний обов'язок держави / О. Білоскурська // Право України. – 2011. – № 7. – С. 169-174.
8. Білошицький С. Еволюція і проблеми ствердження нормативної та емпіричної ліберально-демократичних концепцій прав людини / С. Білошицький // Історичний журнал. – 2008. – № 6. – С. 73-82.
9. Венчик О. Громадянин як суб'єкт конституційних прав, свобод та обов'язків / О. Венчик // Механізм правового регулювання правоохоронної та правозахисної діяльності в умовах формування громадянського суспільства : тези доп. та повідомл. учасн. Всеукр. курсантсько-студент. наук. конф., 7 листоп. 2008 р. – Л. : Львів. держ. ун-т внутріш. справ, 2008. – С. 23-26.
10. Геселев О. Природно-правове розуміння права та проблема забезпечення конституційних прав людини: філософсько-правовий аспект / О. Геселев // Право України. – 2008. – № 11. – С. 10-19.
11. Доннелі Дж. Права людини / Дж. Доннелі. – Л. : Кальварія, [2004]. – 279.
12. Дутка Г. Права жінок у сучасних умовах розвитку державності / Г. Дутка, О. Кузнєцова // Держава і право. – 2011. – Вип. № 51. – С. 43-47.
13. Заворотченко Т. Обов'язки держави та державних органів і обов'язки громадян як гарантії конституційних прав і свобод людини / Т. Заворотченко // Юридична Україна. – 2006. – № 7. – С. 4-7.
14. Калініченко О. Теоретико-правові ідеї захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина / О.Калініченко // Право України. – 2005. – № 5. – С. 21-24.
15. Корчевна Л. До питання про концептуальну єдність моралі і права / Корчевна // Юридична Україна. – 2004. – № 6. – С. 11-14.
16. Корчевна Л. Проблема свободи у західній і східній інтерпретаціях / Л.Корчевна // Право України. – 2004. – № 11. – С.115-118.
17. Крат В. Переважні права: теоретичний та практичний аспект / В. Крат // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 9. – С. 72-74.
18. Крусс В. К теории пользования конституционными правами и свободами человека / В.Крусс // Государство и право. – 2004. – № 6. – С. 14.
19. Кузнєцов В. Розуміння права: методи та моделі філософії права / Володимир Кузнєцов // Філософська думка.– 2004. – № 1. – С. 120-136.
20. Культенко В. Бачення проблеми прав людини в екзистенційній філософії ХХ століття / В. Культенко // Вісник Київського Національного університету ім. Т.Шевченка. Серія : Філософія і політологія. – 2004. – № 66. – С. 53-54.
21. Ладиченко В. Взаємозв'язок права і свободи / В. Ладиченко // Юридична Україна. – 2011. – № 10. – С. 4-9.
22. Ладиченко В. Правова політика у сфері формування нової парадигми відносин держави і особи / В. Ладиченко // Держава і право. – 2006. – Вип. 34. – С. 17-24.
23. Ладиченко В. Правовий статус особи й обмеження основних прав / В. Ладиченко // Держава і право. – 2006. – Вип. 32. – С. 17-24.

24. Ладиченко В. Теоретичні основи правового статусу особи / В. Ладиченко // Держава і право. – 2006. – Вип. 32. – С. 32-39.
25. Ладиченко В. Функціональний підхід до розуміння держави: питання про дотримання інтересів особистості / В. Ладиченко // Держава і право. – 2007. – Вип. 36. – С. 16-22.
26. Лапаева В. Российская философия права в контексте западной философии правовой традиции / В. Лапаева // Вопросы философии. – 2010. – № 5. – С. 13-14.
27. Макаренко Н. Історія становлення міжнародного гуманітарного права(права війни) в філософії нового часу (на прикл. ісп. та італ. шк.) / Н. Макаренко // Вісник Київського Національного університету ім. Т. Шевченка : Сер. :Філософія і політологія. – 2004. – № 70/72. – С. 136-140.
28. Максимов С. Права людини: універсальність і культурна різноманітність / С. Максимов // Право України. – 2010. – № 2. – С. 36-43.
29. Матвієнко А. Методи та форми конституційно-правового забезпечення прав та свобод людини і громадянина / А. Матвієнко // Юридична Україна. – 2004. – № 12. – С. 25-28.
30. Опольська Н. Основні етапи розвитку світової наукової думки щодо забезпечення прав і свобод дитини (III ст. до н. е. – XIX ст. н. е.) / Н. Опольська // Юридична Україна. – 2011. – № 2. – С. 23-28.
31. Опольська Н. Проблеми забезпечення прав та свобод дитини у вітчизняній науковій думці кінця XIX – першої половини XX століть / Н. Опольська // Юридична Україна. – 2011. – № 6. – С. 11-16.
32. Пазенюк А. Системний підхід у науковому дослідженні прав людини / А. Пазенюк // Держава і право. – 2005. – Вип. 28. – С. 230-236.
33. Полховська І. Принцип рівності в історії світової політико-правової думки / І. Полховська // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 10. – С. 130-133.
34. Потьомкін А. Власність зобов'язує : [філософія і теоретики права про три природ. права : право на життя, право на свободу, право на власність] / А. Потьомкін // Юридичний вісник України. – 2008. – 29 листоп. – 5 груд. – С. 11.
35. Прокопов Д. Теоретичне обґрунтування прав людини і громадянина у правовій концепції Б. Кістяківського / Д. Прокопов // Право України. – 2007. – № 3. – С. 27-31.
36. Пушкіна О. Невід'ємні права людини у контексті розвитку доктрини природного права / О. Пушкіна // Юридична Україна. – 2005. – № 6. – С. 12-18.
37. Рабінович С. Концепція прав людини у сучасному католицизмі: загальнотеоретична характеристика / С. Рабінович // Юридична Україна. – 2004. – № 2. – С. 13-22.
38. Рабінович П. Основоположні права людини: соціально-антропна сутність, змістова класифікація / П. Рабінович // Право України. – 2010. – № 2. – С. 18-23.
39. Рабінович П. Потребовий дослідницький підхід – інструмент з'ясування соціальної сутності прав людини / П. Рабінович // Право України. – 2005. – № 7. – С. 94-97.
40. Рабінович П. Права людини і громадянина / П. Рабінович, М. Хавронюк. – К. : Атіка, 2004. – 464 с.
41. Рабінович П. Природні права людини і Цивільний кодекс України / П. Рабінович // Юридична Україна. – 2005. – № 7. – С. 48-55.
42. Рабінович П. Рішення Європейського Суду з прав людини: до характеристики концептуально-методологічних засад їх обґрунтування / П. Рабінович // Практика Європейського Суду з прав людини. – 2009. – № 1. – С. 203-217.
43. Римаренко С. Індивідуальні та колективні права: дилема пріоритетів / С. Римаренко // Історичний журнал. – 2009. – № 1. – С. 99-109.
44. Руднева О. Принцип верховенства права як загальноцивілізаційний стандарт прав і свобод людини / О. Руднева // Юридична Україна. – 2010. – № 11. – С. 32-36.45. Самбор М. Ідея прав та свобод людини і громадянина в українській теоретико-правовій думці / М. Самбор // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 7. – С. 95-98.
46. Татарин І. Право на життя – найвища соціальна цінність / І. Татарин // Механізм правового регулювання у правоохоронній та правозахисній діяльності в умовах формування громадянського суспільства : тези доп. та повідомл. – Л., 2006. – С. 143-145.
47. Темченко В. Особливості юридичного змісту термінів „захист” та „охорона” у механізмі забезпечення прав і основних свобод людини / В. Темченко // Право України. – 2005. – № 9. – С. 33-36.
48. Тимошенко В. Свобода і право: проблема взаємозв'язку / В. Тимошенко // Право України. – 2009. – № 3. – С. 71-75.
49. Тиріна М. Покоління прав людини: проблеми сучасної класифікації / М. Тиріна // Держава і право. – 2011. – Вип. 52. – С. 684-689.
50. Харченко Г. Проблематика абсолютності речових прав у правовій науці / Г. Харченко // Держава і право. – 2011. – Вип. 53. – С. 12-18.
51. Царьков И. Идеи свободы и справедливости управления в истории Английской буржуазной революции / И. Царьков // Государство и право. – 2003. – № 7. – С. 73-79.
52. Чайка І. Права людини – найбільший скарб : [з іст. виникнення законів про права людини] / І. Чайка // За вільну Україну. – 2004. – 9 груд. – С. 6.

53. Шаповал В. Загальні характеристики конституційних статусів людини і громадянина в Україні / В. Шаповал, Т. Шаповал // Право України. – 2006. – № 9. – С. 45-51.
54. Шаповал Т. Основні права і свободи в механізмі конституційного регулювання / Т. Шаповал // Юридична Україна. – 2010. – № 10. – С. 53-57.
55. Шугуров М. Современные коллизии прав человека / М. Шугуров // Свободная мысль. – 2004. – № 10. – С. 42-55.
56. Шукліна Н. Зміст конституційного принципу визнання людини найвищою соціальною цінністю / Н. Шукліна // Право України. – 2010. – № 11. – С. 76-83.
57. Янчук А. Практика Конституційного Суду України в контексті доктрини академіка І. М. Дзюби про право справедливості (природне право) та права людини / А. Янчук // Юридичний журнал. – 2010. – № 6. – С. 115-122.

Міжнародні акти з прав людини:

58. Венецька О. Хартія основоположних прав ЄС та Європейської конвенції з прав людини: порівняльно-змістовний аналіз / О. Венецька // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 1. – С. 64-70.
59. Вибрані рішення Європейського суду з прав людини : [в 2 т.] Т. 1-2 / [уклад.: Ю.Зайцев, О.Павліченко]. – К. : Фенікс, 2005 – 2006. – 687 с.
60. Вибрані рішення Європейського суду з прав людини (1993-2002 рр.) : Пр. Львів. лаб. прав людини і громадянина. – Х. : Консум, 2003. – 463 с.
61. Вибрані справи Європейського суду з прав людини / уклад. : Ю.Зайцев, О.Павліченко. – К. : Фенікс, 2004.–. Вип 1. – 223 с. ; Вип.2. – 273 с. ; Вип.3. –144 с. ; Вип. 4. – 400 с. ; Вип. 5. – 654 с. ; Вип. 6. – 335 с.
62. Вибрані справи Європейського суду з прав людини : Ст. 10 Європейська конвенція з прав людини / уклад. : Ю.Зайцев, О.Павліченко. – К. : Фенікс, 2004. – 93 с.
63. Ефективність і законність: національні інституції з прав людини / [Харк. правозахисна група; відп. за вип. Є. Захаров; ред. Є. Захаров, М. Шупальова]. – Х. : Права людини, 2009. – 184 с.
64. Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / ред. О.Л. Жуковська; Спілка адвокатів України; Рада Європи; Міжнар. центр з юрид. захисту прав людини. – К., 2004. – 960 с.
65. Європейська конвенція з прав людини. – К. : Фенікс, 2004. – 40 с.
66. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню. – К. : Фенікс, 2004. – 20 с.
67. Європейська соціальна хартія (Страсбург. 3 трав. 1996 р.). – К. : Фенікс, 2004. – 40 с.
68. Європейська хартія регіональних мов меншин (Страсбург. 5 листоп. 1992 р.). – К. : Фенікс, 2004. – 24 с.
69. Загальна Декларація Прав Людини. – Тернопіль : Збруч, 1991. – 40 с.
70. Конвенція ООН про права дитини / Держ. ком. України у справах сім'ї та молоді. – К. : Прінтікс Прес, 1999. – 30 с.
71. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : застосування в Україні. – К., 2006. – 176 с.
72. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: зі змінами, внесеними Протоколом № 11. [1997]. – 60 с.
73. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок та факультативний протокол до Конвенції з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок / М-во України у справах сім'ї, молоді та спорту. – К., 2009. – 43 с.
74. Конвенція про права інвалідів : резолюція Ген. Асамблеї ООН № 61/106, прийнята на шістдесят першій сесії ГА ООН (неофіц. пер.) / ООН. – К., [2007]. – 40 с.
75. Короткий путівник Європейської конвенції з прав людини / Д. Гом'єн. – К. : Фенікс, 2006. – 191 с.
76. Мельник М. Рішення Європейського суду з прав людини у справі „Мельниченко проти України” : правові пробл. викон. / М.Мельник // Вибори та демократія. – 2005. – № 4. – С. 47-51.
77. Міжнародна хартія прав людини : зб. док. / відп. ред. А.М.Шлепаков. – К. : Наук. думка, 1991. – 52 с.
78. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права : факульт. протокол до Міжнар. пакту про громад. та політ. права / відп. за вип. С. Головатий. – К. : Укр. Правн. Фондація, 1995. – 40 с.
79. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права / С. Головатий. – К. : Укр. Правн. Фондація, 1995. – 16 с.
80. Міжнародні стандарти забезпечення свободи слова : зб. міжнар. орг. "Артикль 19". – К. : "Міленіум", 2003.–140 с.
81. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ по його подоланню: програма / ОБСЄ; [уклад. А.В Запорожцев та ін.]. – К., 2009. – 168 с.
82. Офіційні документи європейської спільноти щодо гендерної рівності. – К., 2004. – 71 с.
83. Права людини: основні міжнародно-правові документи : зб. док. / упоряд. Ю. Качуренко. – К. : Наук. думка, 1989. – 248 с.
84. Проти катувань: європейські механізми запобігання катуванням та поганому поводженню / Правозахисна група. – Х. : Права людини, 2007. – 227 с.
85. Рамкова конвенція про захист національних меншин (Страсбург. 1 лют. 1995 р.). – К. : Фенікс, 2004. – 16 с.

86. Рекомендації Європейських інституцій щодо боротьби з дискримінацією в Україні / [Укр. Гельсін. спілка з прав людини; відп. за вип. Є. Захаров; ред. В. Яворський]. – Х. : Права людини, 2008. – 224 с.
87. Руднева О. Міжнародні стандарти захисту прав дітей в правовій системі України / О.Руднева // Юридична Україна. – 2010. – № 7. – С. 21-26.
88. Тацій В. 60 років Загальній декларації прав людини /В. Тацій // Право України. – 2008. – № 12. – С. 17-22.

Електронний ресурс. Режим доступу до повнотекстових документів:

Документи ООН:

- <http://khp.org/index.php?id=1080456441> – Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права
- <http://khp.org/index.php?id=1080456502> – Міжнародний пакт про громадянські й політичні права
- <http://khp.org/index.php?id=1080456548> – Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські й політичні права
- <http://khp.org/index.php?id=1080456596> – Другий факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські й політичні права, спрямований на скасування смертної кари
- <http://khp.org/index.php?id=1080456634> – Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведінки і покарання
- <http://khp.org/index.php?id=1080459798> – Конвенція о сокращении безгражданства
- <http://khp.org/index.php?id=1080459954> – Декларация о правах человека в отношении лиц, не являющихся гражданами страны, в которой они проживают
- <http://khp.org/index.php?id=1080459999> – Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок
- <http://khp.org/index.php?id=1080460041> – Конвенція про права дитини
- <http://khp.org/index.php?id=1080460100> – Декларация о защите женщин и детей в чрезвычайных обстоятельствах и в период вооруженных конфликтов
- <http://khp.org/index.php?id=1080460155> – Декларация о социальных и правовых принципах, касающихся защиты и благополучия детей, особенно при передаче детей на воспитание и их усыновлении на национальном и международном уровнях
- <http://khp.org/index.php?id=1080460248> – Декларация о правах инвалидов
- <http://khp.org/index.php?id=1080460294> – Конвенция о свободе ассоциации и защите права на организацию
- <http://khp.org/index.php?id=1080460475> – Декларация основных принципов правосудия для жертв злочинів та зловживання владою

Документи Ради Європи:

- <http://khp.org/index.php?id=1080657579> – Конвенція про захист прав і основних свобод людини із поправками, внесеними відповідно до положень Протоколу № 11
- <http://khp.org/index.php?id=1080657754> – Протокол № 1. до Конвенції про захист прав людини та основних свобод
- <http://khp.org/index.php?id=1080657920> – Протокол № 4 до Конвенції про захист прав людини та основних свобод, який гарантує деякі права і свободи, що не включені до Конвенції та Першого протоколу до неї
- <http://khp.org/index.php?id=1080657951> – Протокол № 6 до Конвенції про захист прав людини та основних свобод щодо скасування смертної кари
- <http://khp.org/index.php?id=1080658008> – Протокол № 7 до Конвенції про захист прав людини та основних свобод
- <http://khp.org/index.php?id=1080658047> – Рекомендация № R(85)7 Кабинета Министров стран-членов „О преподавании и обучении правам человека в школах" (Принята Комитетом Министров 14 мая 1985 г.)
- <http://khp.org/index.php?id=1235744259> – Рекомендація Res (2002) 13 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Щодо опублікування та розповсюдження тексту Європейської конвенції з прав людини і практики Європейського суду з прав людини в державах-членах»

Права та свободи людини і громадянина в різних державах:

89. Административно-правовой статус человека и гражданина : [Росія] // Государство и право. – 2003. – № 11. – С. 5-43.
90. Алексеев В. Бегом от Европы?: Кто и как противодействует в Украине реализации Европейской хартии региональных языков или языков меньшинств / В. Алексеев. – Х. : Факт, 2008. – 239 с.
91. Андрухів О. Порухення прав і свобод людини в процесі депортації сімей „ворогів народу” на території Західних областей УРСР в 1944-1950 рр. / О. Андрухів // Моральні основи права : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.) / ПНОІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 324-330.
92. Антонович М. Права національних меншин в Україні: національне законодавство та міжнародно-правові стандарти / М. Антонович // Право України. – 2004. – № 6. – С. 9-12.
93. Антонович М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини: теорія і практика / М. Антонович. – К. : Києво-Могилян. акад., 2007. – 383 с.
94. Бабенко К. Системні основи закріплення правового статусу людини в Конституції України / К. Бабенко // Віче. – 2008. – № 3. – С. 56-59.

95. Биченко А. Дотримання прав людини в Україні / А. Биченко // Національна безпека і оборона. – 2007. – № 10. – С. 31-41.
96. Білозьоров Є. Правові гарантії забезпечення прав і свобод людини та громадянина в Україні / Є. Білозьоров, С. Бортник // Юридична Україна. – 2011. – № 3. – С. 4-10.
97. Блакитна книга: становище геїв і лесбіянок в Україні / А. Кравчук, А. Грибанов. – Луганськ : Центр "Наш світ"– К. : Нора-прінт, 2000. – 115 с.
98. Боднарук О. Захист власності як різновид права на необхідну оборону за кримінальним законодавством США / О. Боднарук // Юридична Україна. – 2011. – № 2. – С. 106-112.
99. Боєва О. Деякі аспекти реалізації прав на працю: огляд трудового законодавства країн Латинської Америки / О. Боєва // Держава і право. – 2007. – Вип. 35. – С. 414-417.
100. Верланов С. Стандарти економічних та соціальних прав людини у Європейському Союзі та Раді Європи: взаємозв'язок і співвідношення / С. Верланов // Право України. – 2008. – № 5. – С. 137-141.
101. Вісьтак М. Європейська соціальна хартія (переглянута) як джерело трудового права України / М. Вісьтак // Право України. – 2011. – № 10. – С. 71-74.
102. Власов А. Реалізація прав людини як принципу конституціоналізму в Європейському Союзі / А. Власов // Юридична Україна. – 2007. – № 4. – С. 45-50.
103. Гакман С. Забезпечення прав національних меншин та міжетнічні взаємини у контексті українсько-румунських відносин / С.Гакман // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – 2004. – № 1. – С. 370-376.
104. Гбур А. Права людини в Україні / А. Гбур // Права людини. – 2011. – жовт. (№30). – С. 11-12.
105. Гейдор О. За измену супругу – в тюрьму! : Восточ. государства довольно жестко обращаются с изменницами / О. Гейдор // Сегодня. – 2005. – 26 марта. – С. 7
106. Головатий С. Тріада європейських цінностей – верховенство права, демократія, права людини – як основа українського конституційного ладу / С. Головатий // Право України. – 2011. – № 5. – С. 168-169.
107. Голяк Л. Спеціалізовані омбудсмани у гендерному мейнстрімінгу: досвід Скандинавських країн : [права жінок і гендер. рівність] / Л. Голяк // Держава і право. – 2011. – Вип. 52. – С. 168-173.
108. Давидович Я. Особливості проведення парламентських виборів в Україні в контексті дотримання прав і свобод людини : виступ Голови Цент. вибор. коміс. Я. Давидовича на конф. АОВЦСС, яка проходила з 31 серп. – по 2 верес. 2006 р. у м. Юрмала (Латвія) // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2006. – № 3. – С. 5-13.
109. Дашковська О. Державно-правові механізми впровадження гендерної рівності в канадському суспільстві / О. Дашковська // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 3. – С. 192-198.
110. Дашковська О. Державно-правові механізми забезпечення гендерної рівності в Скандинавських країнах / О. Дашковська // Вісник Академії правових наук України. – 2007. – № 3. – С. 150-157.
111. Дашковська О. Законодавче забезпечення прав жінки в США другої половини ХХ ст. / О. Дашковська // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 2. – С. 144-149.
112. Діяльність політичних партій і блоків у сфері прав людини після виборів : аналіз законодав. діяльн. та реалізації передвибор. прогр. партій і блоків протягом берез.-початку листоп. 2006 р. / Укр. Гельсінська спілка з прав людини. – К., 2007. – 63 с.
113. Дотримання конституційних гарантій трудових прав громадян // Людина і праця. – 2008. – № 12. – С.2-6.
114. Дутка Г. Права жінок у сучасних умовах розвитку державності / Г. Дутка, О. Кузнецова // Держава і право. – 2011. – Вип. 51. – С. 43-48.
115. Єленський В. Релігійна свобода: глобальні виміри / В. Єланська // Права людини. – 2011. – жовт. (№ 30). – С. 7-8.
116. Жиффар К. Пятки: руководство по состоянию сообщества / Камиль Жиффар. – К. : Факт, 2008.– 180 с.
117. Законотворчість: практичні аспекти впровадження принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в діяльності Верховної Ради України / Прогр. сприяння Парламенту II : Прогр. розв. законотвор. політики [заг. ред. і упоряд. О. Суслова]. – К., 2010. – 179 с.
118. Захаров Є. 20 років добрих намірів : огляд розв. прав людини в Україні / Є. Захаров // Дзеркало тижня. – 2011. – 20-26 серп. (№ 29). – С. 6.
119. Захаров Є. Права людини в Україні, або безправ'я українського громадянина : загал. огляд стану з правами людини та основополож. свободами в 2009 – 2010 рр. / Є. Захаров // Громадянське суспільство. – 2011. – № 2. – С. 4-11.
120. Збірник матеріалів науково-практичної конференції до Дня прав людини на тему: „Права дитини в сучасній Україні: стан, проблеми та перспективи”. Вип.1 / Коледж Подільського ДАТУ. – Кам'янець-Подільський, 2007. – 143 с.
121. Кавецька Н. Становлення і вдосконалення української моделі захисту прав людини (на прикладі інституту омбудсмана) / Н. Кавецька // Механізм правового регулювання правоохоронної та правозахисної діяльності в умовах формування громадянського суспільства : тези доп. та повідомл. учасн. Всеукр. курсантсько-студент. наук. конф. 7 листоп. 2008 р. – Л. : Львів. держ ун-т внутрішніх справ, 2008. – С. 70-73.
122. Калініченко О. Теоретико-правові ідеї захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина / О. Калініченко // Право України. – 2005. – № 5. – С. 21-24.

123. Карпачова Н. Міжнародні стандарти у галузі прав і свобод людини та проблеми їх реалізації в Україні / Н. Карпачова // Право України. – 2009. – № 4. – С. 4-21.
124. Карпачова Н. Порухнення права іншої людини є порухненням прав кожного з нас : [щоріч. доп. омбудсмана про дотримання та захисту прав і свобод в Україні] / Н. Карпачова // Технополіс. – 2009. – № 8. – С. 55-59.
125. Карпачова Н. Стан дотримання та захисту прав громадян України за кордоном : спец. доп. уповноваженого Верховної Ради України з прав людини / Н. Карпачова – К., 2006. – 192 с.
126. Карпачова Н. Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні : доп. уповноваженого Верховної Ради України з прав людини / Н. Карпачова. – К., 2002. – 412 с.
127. Карпачова Н. Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні : доп.уповноваженого Верховної Ради України з прав людини / Н. Карпачова. – К., 2004. – 530 с.
128. Качан Л. Права людини і ціна вітчизняної бюрократії / Л.Качан // Людина і праця. – 2011. – № 1. – С. 9.
129. Климончук В. Політичні свободи в країнах ЄС (морально-політичні аспекти) / В. Климончук // Моральні основи права : матеріали Міжнар. наук-практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 605-610.
130. Козюбра М. Права людини і верховенство права / М. Козюбра // Право України. –2010. – № 2. – С. 24-35.
131. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 60-річчю проголошення Загальної декларації прав людини / МВС України; Прикарпат. юрид. ін-т Львів. ДУВС. – Івано-Франківськ, 2008. – 326 с.
132. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні // Орлов П. Основи правознавства, 2004. – С. 53-76.
133. Кряжков В. Право коренних малочисленних народів севера на національно-територіальное образование [Росія] / В. Кряжков // Государство и право. – 2007. – № 3. – С. 26-33
134. Кузенко В. Законодавче забезпечення прав мігрантів у країнах Європейського Союзу / В. Кузенко // Митна справа. – 2009. – № 1. – С. 46-50.
135. Лавринович О. Європейська Конвенція з прав людини – надійний дороговказ гуманістичного розвитку України / О. Лавринович // Право України. – 2010. – № 10. – С. 43-47.
136. Лазур Я. Деякі аспекти імплементації в Україні світових стандартів забезпечення прав і свобод людини у сфері публічного управління / Я. Лазур // Держава і право. – 2011. – Вип. 51. – С. 258-263.
137. Лазур Я. Деякі аспекти розвитку правосвідомості в контексті забезпечення реалізації прав і свобод громадян в публічному управлінні / Я. Лазур // Держава і право. – 2010. – Вип. 47. – С. 41-45.
138. Лисенко О. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року як джерело права у правовій системі України / О. Лисенко // Віче. – 2011. – № 2. – С. 26-30.
139. Лисенко С. Особливості регламентації змісту і реалізації суб'єктивних культурних прав і свобод в Конституції України / О. Лисенко // Адвокат. – 2006. – № 3. – С. 6-9.
140. Майданник О. Забезпечення конституційних прав людини в Україні як один із напрямів діяльності Верховної Ради України / О. Майданник // Юридична Україна. – 2010. – № 10. – С. 12-16.
141. Мандибура В. Розвиток системи захисту прав споживачів як умова зростання якості життя населення України / В. Мандибура // Україна: аспекти праці. – 2007. – № 8. – С. 3-9.
142. Мартинюк О.В. Методологічні аспекти дослідження проблеми еволюції правового становища жінки в Україні (X – перша половина XVII ст.) // Держава і право. – 2011. – Вип. 53. – С. 123-127.
143. Медіа та права дитини [МГО „Інтерньюз-Україна”]. – К., [2009]. – 64 с.
144. Миколук О. Хто захистить дітей від дорослих і ...держави? : з якими пробл. Україна відзначає День захисту наймолодших громадян / О. Миколук // День. – 2011. – 1 черв. (№ 93). – С. 1-2.
145. Мироненко В. Забезпечення дотримання прав дітей в Україні нормами національного законодавства / В. Мироненко // Підприємство, господарство і право. –2008. – № 8. – С. 6-8.
146. Молодіжний рух у регіонах України. – К. : Молодіжна Альтернатива, 2005. – 40 с.
147. Мошак Г. Цивільно-правові аспекти профілактики домашнього насильства у ФРН / Г. Мошак // Вісник Академії правових наук України. – 2007. – № 2. – С. 157-167.
148. Миланко О. Стан дотримання прав та свобод громадян в Україні / О. Миланко // Юридичний вісник України. – 2005. – 16 -22 лип. (№ 28). – С. 5.
149. Миронов О. Права и свободы граждан : [Росія] / О. Миронов // Безопасность Евразии. – 2003. – № 3. – С. 365-398.
150. Насильство дарує голоси : Президент Афганістану узаконив сімейну тиранію за підтримку на виборах // Закон і Бізнес. – 2009. – 4-10 квіт. (№ 14). – С. 20.
151. Наставна Г. Критерії обмеження свободи слова в Сполучених Штатах Америки / Г. Наставна // Моральні основи права : матеріали міжнар. наук-практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 629-632.
152. Нестерцова-Собакар О. Розвиток правового становища жінки на українських землях до середини XIX ст.: історико-правова експозиція / О. Нестерцова-Собакар // Юридична Україна. – 2011. – № 1. – С. 9-15.

153. Нудненко Л. Соотношение морали и конституционных прав и свобод личности в Российской Федерации / Л. Нудненко // Моральні основи права : матеріали міжнар. наук-практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвДУВС.– Івано-Франківськ, 2010. – С. 579-585.
154. Озель В. Правове регулювання особистих немайнових відносин батьків і дітей в Україні у Х – XIX ст. (історико-правовий аспект) / В. Озель // Держава і право. – 2011. – Вип. 53. – С. 134-138.
155. Оніщук М. Проблеми забезпечення прав людини в Україні: від загальної декларації прав людини – до сьогодні / М. Оніщук // Право України. – 2009. – № 4. – С. 29-35.
156. Павленко Ю. Юрій Павленко: „В Україні порушують кожне з прав, передбачених Конвенцією ООН про права дитини“ : [інтерв'ю з уповноваж. Президента України з прав дитини / записала Оксана Миколук] // День. – 2011. – 5 жовт. (№ 178). – С. 6.
157. Павленко Ю. „Кожна дитина має право бути почутою“: [розмова кор. "УК" з уповноваж. Президента з прав дитини Ю.Павленком / записала Любомира Коваль] // Урядовий кур'єр. – 2011. – 12 жовт. (№ 188). – С. 4.
158. Права людини в Україні – 2004 : доп. правозахис. орг. / за ред. Є. Захарова; Укр. Гельсінська спілка з прав людини. – Х. : Фоліо, 2005. – 331 с.
159. Права людини в Україні – 2005 : доп. правозахис. орг. / Укр. Гельсінська спілка з прав людини; Харк. правозахисна група. – Х. : Права людини, 2006. – 349 с.
160. Права людини в Україні – 2007 : доп. правозахис. орг. / [за ред. Є. Захарова]; Українська Гельсінська спілка з прав людини. – Х. : Права людини, 2008. – 302 с.
161. Права людини в Україні – 2008 : доп. правозахис. орг. / Укр. Гельсінська спілка з прав людини. – Х. : Права людини, 2009. – 301 с.
162. Правовий статус дитини в українському законодавстві / [упоряд. З. Сливка та ін.]; Служба у справах дітей. – Івано-Франківськ, 2008. – 88 с.
163. Правовое положение иностранных граждан в России : сб. нормат. актов / В. Дозорцев, А. Маковский, И. Хлестова. – М. : ВЕК, 1996. – 265 с.
164. Приходько С. Захист прав працівників при переході підприємств до іншого власника: за законодавством Німеччини, Австрії, Польщі, Росії та України у порівнянні із законодавством ЄС / С. Приходько // Вісник прокуратури. – 2006. – № 4. – С. 109 -115.
165. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 верес. 2011 р. № 3773 VI // Урядовий кур'єр – 2011. – 9 листоп. (№ 208). – С. 9-12.
166. Пушкіна О. Інститути громадянського суспільства і захист прав людини в Україні / О. Пушкіна // Право України. – 2010. – № 7. – С. 51-58.
167. Руднева О. Міжнародні стандарти захисту прав дітей в правовій системі України / О. Руднева // Юридична Україна. – 2010. – № 7. – С. 21-26.
168. Селівон М. Критерії обмеження прав людини у практиці конституційного правосуддя / М. Селівон // Вісник Конституційного Суду України. – 2005. – № 3. – С. 35-52.
169. Сіренко В. Сучасний стан реалізації основних прав і свобод людини та громадянина в Україні / В. Сіренко // Юридична Україна. – 2009. – № 4. – С. 27.
170. Солдатенко О. Право на охорону здоров'я у Конституції України та інших європейських держав / О. Солдатенко // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 10. – С. 20-24.
171. Скрипко В. Конституционное право граждан Российской Федерации на жилище / В. Скрипко // Государство и право. – 2002. – № 12. – С. 31-39.
172. Скрипнюк О. Свобода думки і слова: конституційно-правові гарантії в Україні / О. Скрипнюк // Юридична Україна. – 2011. – № 3. – С. 28-32.
173. Становище жінок в Україні: реалії та перспективи : Парлам. слухання, 9 черв. 2004 р. – К., 2004. – 157 с.
174. Табачник Д. Западные избирательные системы: мифы, геополитика и права человека / Д. Табачник, О.Верник. – Х. : Фоліо, 2009. – 271 с.
175. Тацій В. Імплементация європейських стандартів у галузі прав людини – важливий напрям правової політики України / В. Тацій // Право України. – 2010. – № 10. – С. 48-59.
176. Україна: права людини в перехідний період / під ред. В.І. Свінтова. – К., 2001. – 184 с.
177. Хаммарберг Т. Європейські стандарти прав людини в Україні / Т. Хаммарберг // Право України. – 2010. – № 10. – С. 19-23.
178. Харчук В. Генезис спеціальних міжнародних договорів у сфері протидії рабству та торгівлі людьми / В. Харчук // Юридичний журнал. – 2010. – № 10. – С. 35-41.
179. Христенко Н. Право спільної суміжної власності подружжя за Сімейним кодексом України / Н. Христенко // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 8. – С. 29-32.
180. Цимбріковський Т. Проблема реалізації принципу рівноправ'я і самовизначення народів та верховенство права у міжнародних відносинах / Т. Цимбріковський // Юридична Україна. – 2010. – № 7. – С. 120-124.
181. Філоненко С. Проблеми із забезпечення рівності?. По досвід – у Болгарію / С. Філоненко // Віче. – 2009. – № 13. – С. 16-18.
182. Шаповал В. Загальні характеристики конституційних статусів людини і громадянина в Україні / В. Шаповал // Право України. – 2006. – № 9. – С. 47-51.

183. Шаповал Т. Про поняття корінних народів та їх права: нормативно-правовий аспект / Т. Шаповал // Держава і право. – 2011. – Вип. 53. – С. 170-174.
184. Шашкова-Журавель І. Реалізація Україною міжнародних норм і програм щодо викорінення найгірших форм дитячої праці / І. Шашкова-Журавель, М. Журавель // Юридична Україна. – 2011. – № 3. – С. 110-114.
185. Шевчук С. Порівняльне прецедентне право з прав людини / С. Шевчук. – К. : Реферат, 2002. – 344 с.
186. Шмітт А. Правовий статус особи в Україні: де-юре та де-факто / А. Шмітт // Право України. – 2005. – № 2. – С. 19-20.
187. Щоткіна К. Ліберте? Егаліте? Мораліте? : [про „Декларацію про права та достоїнства людини”, прийнятої в м. Москва на Х Всесвіт. рос. нар. Соборі] / К. Щоткіна // Дзеркало тижня. – 2006. – 15 квіт. (№ 14). – С. 1, 16.
188. Яковюк І. Права людини в ЄС: загальнотеоретичний аналіз / І. Яковюк // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 1. – С. 55-63.
189. Я громадянин: формування громадянського відношення серед української молоді / Агенція розв. місцевого самоврядування. – Краків, 2008. – 155 с.
190. Ярошевська Т. Становлення і розвиток прав людини в Україні та в окремих іноземних країнах / Т. Ярошевська // Право України. – 2010. – № 11. – С. 84-89.

Українські та зарубіжні організації з прав людини. Електронний ресурс. Режим доступу:

- www.coe.kiev.ua – офіс Ради Європи в Україні.
www.hrgo.org – портал "Права человека в России"
<http://www.khpg.org/> – „Права людини в Україні”. Інформаційний портал Харківської правозахисної групи
<http://helsinki.org.ua/> – Українська Гельсінська спілка з прав людини
<http://www.ohchr.org/RU/Pages/WelcomePage.aspx> – Управление Верховного комиссара ООН по правам человека (УВКПЧ)
<http://www.unesco.org/> – Организация ООН по вопросам образования, науки и культуры (ЮНЕСКО)
http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm – Представництво Європейського Союзу в Україні
<http://www.irs.in.ua/> – Інститут релігійної свободи (Київ)
www.cbss.org - Совет государств Балтийского моря (СГБМ)
<http://www.osce.org/hcnm/29869.html>- Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ) Верховный комиссар ОБСЕ по делам национальных меньшинств (ВКНМ)
<http://www.osce.org/odihr/> - Бюро по демократическим институтам и правам человека (БДИПЧ) ОБСЕ

Окремі види прав і свобод:

191. Аврамова О. Право народу на протест / О. Аврамова // Юридична Україна. – 2010. – № 12. – С. 11-16.
192. Амелічева Л. Проблеми реалізації та захисту права громадян на безпечні та здорові умови праці як об'єкта національної безпеки / Л. Амелічева // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 8. – С. 119-123.
193. Антонюк У. Право на екологічну інформацію в Україні / У. Антонюк // Моральні основи права : матеріали міжнар. наук-практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 266-269.
194. Бойл К. Право на життя відповідно до Європейської конвенції з прав людини (ст. 2) // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О. Жуковської. – К. : Віпол, 2004. – С. 957.
195. Бондарчук І. Державна політика у сфері забезпечення реалізації принципу свободи совісті / І. Бондарчук // Юридичний вісник України. – 2006. – № 45. – С. 4.
196. Бородінов В. Міжнародний досвід захисту прав національних меншин і втілення його в українському законодавстві / В. Бородінов // Віче. – 2011. – верес. (№ 18). – С. 5-8.
197. Бочарова Н. Право на результати творчої діяльності в системі сучасних прав людини і громадянина / Н. Бочарова // Юридична Україна. – 2006. – № 2. – С. 8-12.
198. Булеца С. Право пацієнта на одержання інформації про стан здоров'я / С. Булеца // Держава і право. – 2006. – № 32. – С. 272-277.
199. Венедіктова І. Право на захист охоронюваного законом інтересу / І. Венедіктова // Юридична Україна. – 2011. – № 10. – С. 43-47.
200. Верланов С. Соціальні права людини і громадянина у практиці Конституційного Суду України: межі захисту / С. Верланов // Право України. – 2010. – № 2. – С. 118-113.
201. Вітовська І. Гарантії захисту прав природокористувачів / І. Вітовська // Моральні основи права : матеріали міжнар. наук-практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвДУВС.– Івано-Франківськ, 2010. – С. 360-363.
202. Волков Д. Права негромадян: поняття та дефінітивне визначення / Д. Волков // Держава і право. – 2006. – № 32. – С. 458-463.

203. Гаврильців М. Роль ОВС у реалізації права людини на свободу пересування та вільний вибір місця проживання / М.Гаврильців // Механізм правового регулювання у правоохоронній та правозахисній діяльності в умовах формування громадянського суспільства : тези доп. та повідомл. учасн. Всеукр. курсантсько-студент. наук. конф. 10 листоп. 2006 р. – Л., 2006. – 28-29.
204. Гакман С. Проблеми та перспективи імплементації європейських стандартів у галузі національних меншин в українському законодавстві / С. Гакман // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2005. – № 1. – С. 333-339.
205. Галай А. Способи залучення організацій громадянського суспільства до реалізації прав пацієнтів в Україні / А. Галай // Держава і право. – 2011. – Вип. 51. – С. 26-32.
206. Галай В. Особливості захисту прав людини у сфері охорони здоров'я шляхом звернення до адміністративного судочинства / В. Галай // Держава і право. – 2011. – Вип. 51. – С. 253-257.
207. Галецька Н. Право на донорство: цивільно-правове регулювання / Н. Галецька // Механізм правового регулювання у правоохоронній та правозахисній діяльності в умовах формування громадянського суспільства : тези доп. та повідомл. – Л., 2006. – С. 30-32.
208. Галуцько В. Принцип пріоритету права людини на життя і здоров'я перед правом на охорону власності / В. Галуцько // Персонал. – 2007. – № 7. – С. 62-64.
209. Галантич М. Приватно-правове регулювання забезпечення права громадян на житло в Україні / М. Галантич // Право України. – 2003. – № 7. – С. 14-17.
210. Гладкіх В. Соціальні права громадян в аспекті формування України як соціальної, правової, держави / В. Гладкіх // Право України. – 2005. – № 10. – С. 57-80.
211. Глотов С. К вопросу о цитате и цитировании как основе права на свободу выражения / С. Глотов, Т. Якушева // Интеллектуальная собственность. – 2005. – № 10. – С. 20-26.
212. Глуховский В. Стандарты и механизмы обеспечения прав пациентов в системе здравоохранения / В. Глуховский. – М. : Дизайн и полиграфия, 2008. – 134 с.
213. Гончаренко О. Конституційне право громадян України користуватися об'єктами державної та комунальної власності / О. Гончаренко // Право України. – 2005. – № 1. – С. 39-42.
214. Гончаренко О. Питання конституційного закріплення права на життя ненародженої дитини / О. Гончаренко // Право України. – 2010. – № 5. – С. 90-95.
215. Горбань О. Міжнародні стандарти забезпечення права на працю іноземців та осіб без громадянства в Україні / О. Горбань // Держава і право. – 2007. – Вип. 38. – С. 454-460.
216. Грицкевич С. Зміст конституційної екологічної свободи людини і громадянина / С. Грицкевич // Держава і право. – 2005. – № 28. – С. 204-208.
217. Гудзь Л. Конституційно-правові принципи як елементи механізму забезпечення виборчих прав громадян України / Л. Гудзь // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 9. – С. 3-5.
218. Гурська Т. Право на здоров'я в системі особистих немайнових прав / Т. Гурська // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 6. – С. 38-39.
219. Дашковська О. Право на гідність та особисту недоторканність особи: гендерний аспект / О. Дашковська // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 4. – С. 198-204.
220. Дашковська О. Правові форми реалізації жінками своїх політичних прав / О. Дашковська // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 3. – С. 208-216.
221. Дерев'яно С. Обмеження права громадян на участь у виборах і референдумах: морально-правовий аспект / С. Дерев'яно // Моральні основи права : матеріали Міжнар. наук. практ. конф. (Івано-Франківськ, 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 269-275.
222. Дерев'яно С. Обмеження права громадян на участь у виборах і референдумах: порівняльно-правовий аналіз норм конституцій світу / С. Дерев'яно // Держава і право. – 2009. – Вип. 44. – С. 218-223.
223. Додіна Є. Загальна декларація прав людини щодо захисту прав у релігійній сфері / Є. Додіна // Митна справа. – 2008. – № 1. – С. 85-88.
224. Домашнє насильство. Як захистити себе / підгот. М. Шкарлат, Р. Сусловим; Держ. ком. у справах сім'ї та молоді. – К., 2004. – 72 с.
225. Домбровська О. Зміст конституційного права на життя людини та громадянина / О. Домбровська // Право України. – 2002. – № 5. – С. 17-23.
226. Допомога жінкам, які потерпіли від торгівлі людьми : інформ.-практ. посіб. – К., 2003. – 114 с.
227. Дубей В. Заборона дискримінації у сфері праці: теоретичні питання і нормативне забезпечення / В. Дубей // Право України. – 2005. – № 11. – С. 33-36.
228. Жернаков В. Актуальні проблеми правового забезпечення прав людини у соціально-трудої сфері / В. Жернаков // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 1. – С. 156-166.
229. Жилияєв І. Інформаційні права людини і громадянина та їх гарантії / І. Жилияєв, О. Баранов // Моральні основи права : матеріали Міжнар. наук. практ. конф. (Івано-Франківськ, 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 205-213.
230. Занфіров В. Реалізація прав громадян на належне медичне забезпечення / В. Занфіров // Вісник прокуратури. – 2011. – № 11. – С. 3-6.

231. Занфірова Т. Філософсько-правові проблеми реалізації права на працю / Т. Занфірова // Держава і право. – 2010. – Вип. 50. – С. 339-344.
232. Заяць Н. Право людини на освіту: крізь призму міжнародного права / Н. Заяць // Право України. – 2006. – № 1. – С. 72-75.
233. Захист прав національних меншин в Україні : зб. нормат.-правових актів. – К., 2003. – 288 с.
234. ЗМІ у контексті становлення правової держави в Україні: взаємодія права на приватне життя та права на свободу слова / Т. Бойко // Механізм правового регулювання правоохоронної та правозахисної діяльності в умовах формування громадянського суспільства : тези доп. та повідомл. учасн. Всеукр.курсантсько-студент. наук. конф. Львів, 7 листоп. 2008 р. – Л. : Львів. держ. ун-т внутрішніх справ, 2008. – С. 19-23.
235. Ильина О. Об определении интересов ребенка как семейно-правовой категории / О. Ильина // Государство и право. – 2005. – № 11. – С. 70-76.
236. Калмиков Д. Експлуатація дітей / Д. Калмиков // Дзеркало тижня. – 2011. – 24 верес. (№ 34). – С. 6.
237. Караннік Р. Право особи на свободу від самовикриття: історія розвитку / Р. Караннік // Право України. – 2004. – № 4. – С. 1
238. Кашинцева О. Наріжні проблеми захисту прав людини у сфері біотехнології та медицині / О. Кашинцева // Право України. – 2009. – № 4. – С. 152-157.
239. Князька Л Адміністративно-правові відносини, що виникають під час реалізації громадянами своїх соціальних прав / Л. Князька, О. Яра // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 9. – С. 77-79.
240. Корнякова Т. Захищаючи економічні інтереси держави : [пробл. захисту конституц. прав і свобод громадян та екон. інтересів держави] / Т. Корнякова // Юридичний вісник України. – 2011. – 2006. – 10 черв. (№ 23). – С. 6-7.
241. Копачовець Н. Правові аспекти рівності жінок і чоловіків у сфері соціального забезпечення / Т. Копачовець // Соціальний захист. – 2005. – № 7. – С. 43-44.
242. Короленко В. Правові проблеми реалізації житлових прав громадян / В. Короленко, Н. Солтис, І. Янчук // Право України. – 2006. – № 9. – С. 97-102.
243. Кризина Н. Право українського народу на фізичне й психічне здоров'я та його охорону : юрид. гарантії реалізації / Н. Кризина // Вісник Національної Академії державного управління при Президентові України. – 2004. – № 4. – С. 276-280.
244. Кулик Т. Реалізація жителями столиці України права на місцеве самоврядування: проблеми і перспективи / Т. Кулик // Юридична Україна. – 2011. – № 10. – С. 10-14.
245. Лазур Я.В. Деякі аспекти імплементації в Україні світових стандартів забезпечення прав і свобод людини у сфері публічного управління / Я.В.Лазур // Держава і право. – 2011. – Вип. № 51. – С. 258-262.
246. Ластовецький А. Право на підприємницьку діяльність у ракурсі становлення інституту державно-правової охорони конституційних прав і свобод громадян / А. Ластовецький // Право України. – 2004. – № 2. – С. 43-48.
247. Левицький О. Правова охорона материнства і дитинства згідно законодавства України та країн ЄС / О. Левицький. – Івано-Франківськ, 2008. – 108 с.
248. Лизогуб Я. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146 КК України) / Я. Лизогуб // Право України. – 2008. – № 10. – С. 126-129.
249. Лисенков С. Особливості регламентації змісту і реалізації суб'єктивних культурних прав і свобод у Конституції України / С. Лисенков // Адвокат. – 2011. – № 3. – С. 6-9.
250. Лисенков С. Соціальна і особиста цінність суб'єктивних культурних прав і свобод / С. Лисенков // Вісник прокуратури. – 2006. – № 4. – С. 69-80.
251. Ліпкан В. Інформаційні права і свободи людини і громадянина / В. Ліпкан, Ю. Максименко // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 9. – С. 64-69.
252. Луць В. Право громадян на екологічну інформацію та його захист відповідно до норм України та ЄС / В. Луць, П. Лапечук // Юридична Україна. – 2009. – № 6. – С. 62-66.
253. Луць В. Правова регламентація контролю у сфері забезпечення суб'єктивних прав громадян на безпечне довкілля / В. Луць, П. Лапечук, Т. Попович // Юридична Україна. – 2009. – № 5. – С. 54-59.
254. Лушников А. Сущность и морально-правовая природа личных трудовых прав / А. Лушников // Моральні основи права : матеріали Міжнар. наук. практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 344-347.
255. Лушникова М. К вопросу о правовой защите личных трудовых прав / М. Лушникова // Моральні основи права : матеріали Міжнар. наук. практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 347-351.
256. Макаренко О. Про деякі проблеми реалізації конституційного права громадян України на достатній життєвий рівень / О. Макаренко // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2010. – № 3. – С. 113-120.
257. Масленнікова В. Нові підходи державної політики до забезпечення прав осіб з інвалідністю у сфері праці / В.Масленнікова //Україна: аспекти праці. – 2010. – № 8. – С. 20-25.
258. Мацькевич М. Гуманізм конституційних культурних прав і свобод людини й громадянина / М. Мацькевич // Віче. – 2011. – листоп. (№ 22). – С. 22-25.

259. Мацькевич М. Культурні права та свободи людини і громадянина в Україні: ціннісно-правовий аспект / М. Мацькевич // *Право України*. – 2011. – № 9. – С. 208-214.
260. Мацькевич М. Культурні права та свободи людини і громадянина: питання регламентації змісту та реалізації / М.Мацькевич // *Віче*. – 2011. жовт – (№ 20). – С. 24-26.
261. Мацькевич М. Культурні права та свободи людини і громадянина : поняття та сутність / М. Мацькевич // *Віче*. – 2011. – верес. (№ 18). – С. 16-18.
262. Мельничук О. Поняття права на освіту в аспекті інтегративної юриспруденції / О Мельничук // *Юридична Україна*. – 2011. – № 4. – С. 10-14.
263. Мельничук О. Суб'єктивне право на освіту: поняття, структура, зміст / О. Мельничук // *Юридична Україна*. – 2011. – № 4. – С. 10-14.
264. Миронова Г. Етичні засади права людини на життя / Г. Миронова // *Право України*. – 2005. – № 9. – С. 19-22.
265. Миронова Г. Право людини на життя: проблемні питання українського законодавства / Г. Миронова // *Право України*. – 2006. – № 9. – С. 52-55.
266. Миронова Г. Право пацієнта на вибір методів лікування: „білі плями” українського законодавства / Г. Миронова // *Право України*. – 2009. – № 3. – С. 59-64.
267. Митракова І. Г. Цивільно-процесуальні аспекти правової допомоги при захисті сімейних прав подружжя / І. Митракова // *Адвокат*. – 2008. – № 2. – С. 8-14.
268. Мікуліна М. Особисті немайнові права фізичних осіб: поліфонія ознак / М. Мікуліна // *Право України*. – 2011. – № 4. – С. 164-168.
269. Мічурін Є. Класифікація обмежень майнових прав фізичних осіб / Є. Мічурін // *Право України*. – 2008. – № 4. – С. 124-130.
270. Мокуо Юкіе. Юкіе Мокуо: „Права людини починаються з прав дитини” : [інтерв'ю з головою Представництва Дит. Фонду ООН в Україні Юкіе Мокуо / записала Оксана Миколук] // *День*. – 2011. – 24 трав. (№ 87). – С. 6.
271. Москаленко С. Право на вільне володіння зброєю – необхідність чи небезпека? / С. Москаленко // *Юридичний журнал*. – 2007. – № 6. – С. 33-34.
272. Назаров В. Право особи на недоторканність житла та його обмеження у кримінальному провадженні / Юридична Україна. – 2009. – № 5. – С. 105-110.
273. Наші права: участь громадян в управлінні державними справами / [С. Злобін, С. Майданевич, Н. Окша]. – [Вінниця] : Консоль, 2006. – 60 с.
274. Нестеренко О. Конституційне право на доступ до інформації: сутність, зміст та обсяг / О. Нестеренко // *Юридична Україна*. – 2008. – № 3. – С. 26-32.
275. Нестерцова-Собакар О. Законодавче забезпечення трудової діяльності українських жінок: історико-правові аспекти / О. Нестерцова-Собакар // *Право України*. – 2005. – № 9. – С. 116-119.
276. Ніколаєва Т. Свобода пересування та вибору місця проживання / Т. Ніколаєва // *Юридичний вісник України*. – 2004. – 31 січ. (№ 5). – С. 12.
277. Павлюк Н. Суб'єкти права на обов'язкову частку в спадкуванні за українським та французьким законодавством / Н. Павлюк // *Держава і право*. – 2011. – Вип. 53. – С. 395-398.
278. Пазенюк А. Діалектика основних соціальних прав і свобод людини та громадянина в контексті загальних конституційних прав / А. Пазенюк // *Підприємництво, господарство і право*. – 2009. – № 10. – С. 36-39.
279. Пазенюк А. Сутність та способи реалізації права на страйк: вітчизняний та світовий досвід / А. Пазенюк // *Право України*. – 2009. – № 2. – С. 68-73.
280. Пазенюк А. Щодо питання про дискримінацію жінок у трудовій сфері // А. Пазенюк // *Право України*. – 2009. – № 4. – С. 147-151.
281. Полетило К. Інформаційні права і свободи людини та їх судовий захист у конституційних нормах Сполучених Штатів Америки / К. Полетило // *Право України*. – 2011. – № 4. – С. 260-266.
282. Порівняльний аналіз ризиків України та сусідніх держав у забезпеченні прав працівників // *Охорона праці*. 2011. – № 2. – С. 3-11.
283. Породько В. Межі та обмеження суб'єктивних цивільних прав громадян: розмежування понять / В. Породько // *Право України*. – 2009. – № 7. – С. 118-124.
284. Право власності за Європейською конвенцією з прав людини : інформ. матеріали / А. Гржич, З. Матага, М. Лонгар. – К. : Фенікс, 2007. – 55 с.
285. Право на вибір місця проживання: від прописки до реєстрації / упоряд. І. Козінцев, М. Захандревич. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 338 с.
286. Право на медичну допомогу в Україні – 2008 / Харк. правозахисна група. – Х. : Права людини, 2009. – 266 с.
287. Правові засади захисту особистісних цінностей та суспільної моралі : зб. нормат. актів України [електронна версія]. – К., 2007. – 440 с.
288. Прасов О. Деякі аспекти безпосередньої реалізації права на медичну допомогу / О. Прасов // *Підприємництво, господарство і право*. – 2005. – № 5. – С. 34-37.
289. Прилипко С. Створення соціальної держави як умова реалізації конституційного права на соціальне забезпечення / С. Прилипко // *Держава і право*. – 2007. – № 35. – С. 311-316.

290. Примаєк В. Правові проблеми реалізації житлових прав громадян / В.Примаєк // Юридична Україна. – 2006. – № 8. – С. 81-90.
291. Прокопчук Ю. Міжнародні стандарти захисту права людини на працю в актах ООН / Ю. Прокопчук // Право України. – 2011. – № 10. – С. 297-303.
292. Проскурняк Р. Механізм правового регулювання захисту прав працівників органів внутрішніх справ / Р. Проскурняк // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 3. – С. 58-60.
293. Пушкіна О. Забезпечення культурних прав людини як критерії морального виміру державної влади / О. Пушкіна, Т. Чебікіна // Моральні основи права : матеріали міжнар. наук-практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.) / ПНОІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 214-217.
294. Пушкіна О. Право на опозиційну діяльність: невід’ємне політичне право людини і громадянина чи умова формування демократичного правового режиму? / О. Пушкіна // Юридична Україна. – 2005. – № 4. – С. 8-13.
295. Пушкіна О. Право на свободу об’єднання та його юридичні гарантії у чинному законодавстві України / О. Пушкіна // Юридична Україна. – 2005. – № 5. – С. 4-10.
296. Пушкіна О. Формування демократичного правового режиму / О. Пушкіна // Юридична Україна. – 2005. – № 4. – С. 8-13.
297. Пшеничний В. Наркотизм як соціальне явище крізь призму конституційного права людини на охорону здоров’я / В. Пшеничний // Вісник Конституційного Суду України. – 2004. – № 3. – С. 73-76.
298. Рабінович А. Основоположні споживчі права людини та їх зв’язок з її правом на достатній рівень життя / А. Рабінович // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 9. – С. 7-8.
299. Рабінович П. Можливості вдосконалення законодавчого забезпечення права людини на свободу віросповідання в Україні / П. Рабінович, Л. Ярмол // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 1. – С. 16-27.
300. Райковський Б. Законодавче забезпечення рівних прав громадян з обмеженими можливостями на участь у виборчому процесі та їх практична реалізація : [виступ члена Централ. вибор. коміс., кандидата політ. наук Броніслава Райковського на Європ. конф. з питань імплементації положень Плану дій Ради Європи щодо сприяння правам і пов. участі людей з обмеженими можливостями в життєдіяльності сусп-ва] / Б. Райковський // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2008. – № 2. – С. 42-44.
301. Рогова О. Про час виникнення права людини на життя: загальнотеоретичний аналіз / О. Рогова // Вісник Академії правових наук України. – 2005. – № 4. – С. 198-206.
302. Романенко К. Соціальний та юридичний аспекти змісту права на освіту в Україні / К. Романенко // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 9. – С. 58-61.
303. Роменський Г. Джерела та форми домашнього насильства / Г. Роменський // Матеріали VI звітної науково-практичної конференції науково-педагогічного персоналу, курсантів і студентів Кримського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ: у 2 ч. – Сімф.: ДОЛЯ, 2004. – Ч. 1. – С.187-191.
304. Рудик В. Про проблемні питання нормативного гарантування права на соціальний захист / В. Рудик // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 9. – С. 37-39.
305. Руднева О. Економічні, соціальні і культурні права людини та механізми їх захисту / О. Руднева // Юридична Україна. – 2010. – № 6. – С. 22-26.
306. Савойська С. Українська мова як державна: освіта, політика : [монографія] / С. Савойська, В. Панібудьласка, А. Тугай; за ред. С. Савойської. – К. : Вища шк., 2009. – 319 с.
307. Свобода релігії та віросповідання в Україні в контексті дотримання міжнародних стандартів з прав людини та основних свобод / за ред. В. Яворського; УХС з прав людини. – Х. : Фоліо, 2005. – 92 с.
308. Серьогін В. Приватне життя як об’єкт конституційного права на недоторканність приватного життя / В. Серьогін // Вісник Академії правових наук України. – 2011. – № 1. – С. 51-62.
309. Серьогін С. Правові механізми забезпечення рівноправ’я статей в Україні / С. Серьогін, О. Костюков // Вісник державної служби України. – 2004. – № 4. – С. 24-27.
310. Сінькевич О. Конституційне право громадян на мирні зібрання / О. Сінькевич // Держава і право. – 2007. – № 38. – С. 268-271
311. Сірик Д. Щодо права юридичної особи на звернення : постановка питання / Д. Сірик // Вісник прокуратури. – 2008. – № 8. – С. 61-65.
312. Соколенко Ю. Поняття культурних прав і свобод людини та громадянина України / Ю. Соколенко // Право України. – 2005. – № 2. – С. 27-32
313. Соколов В. Соціально-економічні стандарти та права людини в Європейському Союзі на сучасному етапі розвитку / В. Соколов // Віче. – 2009. – № 18. – С. 8-10.
314. Солдатенко О. Право на охорону здоров’я у конституціях України та інших європейських держав / О. Солдатенко // Право України. – 2008. – № 8. – С. 20-24.
315. Солдатенко О. Перспективи реалізації конституційного права громадян на охорону здоров’я через медичне страхування / О. Солдатенко // Право України. – 2009. – № 3. – С. 54-58.
316. Соловійов А. До питання співвідношення права людини на життя та права на безпечне для життя і здоров’я довкілля / А. Соловійов // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 1. – С. 7-9.
317. Соловійов А. Право людини на життя: міжнародний вплив на формування українських поглядів / А. Соловійов // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 7-10.

318. Сташків Б. Механізм забезпечення прав людини у сфері соціального захисту: проблеми гарантій / Б. Сташків // Право України. – 2007. – № 9. – С. 21-24.
319. Стефанчук Р. До питання законодавчого закріплення системи особистих немайнових прав фізичних осіб / Р. Стефанчук // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 7. – С. 11-15.
320. Стефанчук Р. Зміст особистих немайнових прав фізичних осіб / Р. Стефанчук // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 7. – С. 10-13.
321. Стефанчук Р. Право на життя як особисте немайнове право фізичної особи / Руслан Стефанчук // Юридична Україна. – 2004. – № 7. – С. 44-439.
322. Стефанчук Р. Право на особисту недоторканність фізичних осіб (цивільно-правовий аспект) / Р. Стефанчук // Юридична Україна. – 2005. – № 5. – С. 64-68.
323. Сульженко Ю. Конституційний механізм реалізації економічних прав і свобод людини і громадянина в Україні / Юрій Сульженко // Віче. – № 14. – С. 16-19.
324. Танасійчук А. Релігійна свобода в Україні / А. Танасійчук. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2008. – 231 с.
325. Темченко В. Громадянські права та свободи в системі прав людини і громадянина / В. Темченко // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 7. – С. 34-38.
326. Тимошук О. Життя без бар'єрів або відновлення прав людей з інвалідністю / О.Тимошук // Дзеркало тижня. – 2010. – 23 жовт. (№ 39). – С. 11.
327. Тищенко О. Сексуальні домагання на роботі: соціально-правовий аспект питання / О. Тищенко // Адвокат. – 2004. – № 11. – С. 15-16.
328. Тиріна М. Теоретичні аспекти конституційного регулювання біологічних прав та свобод людини в Україні / М. Тиріна // Держава і право. – 2011. – Вип. 53. – С. 202-206.
329. Тубелець І. Про право на працю / І. Тубелець // Праця і зарплата. – 2007. – квіт. (№ 15). С. 4-5.
330. Ульська О. Трудові права підлітків: проблеми правореалізації в умовах формування громадянського суспільства / О. Ульська // Механізм правового регулювання у правоохоронній та правозахисній діяльності в умовах формування громадянського суспільства : тези доп. та повідомл. – Л., 2006. – С. 154-155.
331. Фролов Ю. Держава – основний організаційно-правовий гарант забезпечення реалізації, охорони та захисту економічних прав і свобод людини та громадянина в Україні / Ю. Фролов // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 4. – С. 57-60.
332. Фролов Ю. Право користування об'єктами суспільної (публічної) власності в системі економічних прав людини і громадянина в Україні : конституц. – прав. аспект / Ю.Фролов // Підприємництво, госп-во і право. – 2004. – № 7. – С. 103-107.
333. Фролов Ю. Проблеми щодо питання самостійності економічних прав та свобод у загальній системі прав і свобод людини та громадянина / Ю. Фролов // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 8. – С. 16-20.
334. Христенко Н. Право на недоторканність житла у різних конституціях світу / Н. Христенко // Юридична Україна. – 2009. – № 4. – С. 30-33.
335. Черкашина М. Поняття та класифікація юридичних гарантій екологічних прав громадян / М. Черкашина // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 11. – С. 82-84.
336. Чернишевська Л. Права людей з інтелектуальною недостатністю, які користуються послугами стаціонарних закладів / Людмила Чернишевська // Соціальна політика і соціальна робота. – 2004. – № 2. – С. 35-50.
337. Чуб О. Конституційні засади права громадян України на звернення / О. Чуб // Вісник Академії правових наук України. – 2006. – № 1. – С. 76-82.
338. Шашкова-Журавель І. Міжнародно-правові аспекти захисту трудових прав ВІЛ – інфікованих та хворих на СНІД осіб / І. Шашкова-Журавель // Юридична Україна. – 2008. – № 7. – С. 102-105.
339. Шумак І. Духовні права і свободи людини – права людини нового покоління / І. Шумак // Право України. – 2005. – № 2. – С. 84-88.
340. Щербина В. Органи представництва трудового колективу: права та гарантії в законодавстві України і міжнародних. актах / В. Щербина // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 12. – С. 45-47.
341. Яковенко О. Зміст та завдання контролю в сфері прав споживачів у системі функцій органів державного управління / О. Яковенко // Держава і право. – 2011. – Вип. 53. – С. 260-264.
342. Яригіна О. В. Свобода совісті в Україні / О. В. Яригіна // Вісник Київського Національного Університету ім. Т.Шевченка: (Філософія і політологія). – 2009. – № 91/93. – С. 133-136.
343. Яроцький П. Світогляд і віросповідання без упередженостей : [про визначення свободи сл. та держ.-церков. відносин] // П. Яроцький // Віче. – 2004. – № 4. – С. 49-53.

Гарантії прав та свобод:

344. Абрамов В. Правовая политика современного Российского государства в области защиты прав детей / В. Абрамов // Государство и право. – 2004. – № 8. – С. 79-84.
345. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод людини та громадянина / І. Ієрусалімова. – К. : Знання, 2007. – 223 с.
346. Алхімова Д. Органи прокуратури – на захист прав дітей / Д. Алхімова // Вісник прокуратури. – 2008. – № 5. – С. 20-24.

347. Андріїв В. Соціальне партнерство як форма захисту профспілками трудових прав працівників / В. Андріїв // Держава і право. – 2007. – Вип. 38. – С. 371-375.
348. Анатольєва О. Державно-правовий захист неповнолітніх в УРСР : (20 ті роки ХХ ст.) / О. Анатольєва // Право України. – 2009. – № 4. – С. 170-174.
349. Андріяшко М. Право родителів, лишених батьківських прав, на свідання с дітьми / М. Андріяшко // Моральні основи права : матеріали Міжнар. наук-практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.) / ПНОІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 388-392.
350. Антонович М. Імплементация Міжнародного пакту про громадянські та політичні права в Україні: кризь призьму Комітету ООН з прав людини / М. Антонович // Право України. – 2004. – № 8. – С. 33-36.
351. Аракелян М. Забезпечення конституційного права людини на захист прав і свобод судом / М. Аракелян, Н. Узун // Право України. – 2006. – № 3. – С. 86-90.
352. Ахметка Ф. Проблеми регіональних механізмів по защите прав человека / Ф. Ахметка, Е. Боденко // Матеріали VI звітної науково-практичної конференції науково-педагогічного персоналу, курсантів і студентів Кримського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ : у 2 ч. – Симф.: ДОЛЯ, 2004. – Ч. 1. – С. 119-126.
353. Барчук В. Роль і місце Конституційного Суду України в юридичному механізмі забезпечення прав людини / В. Барчук, І. Дуленчук // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 5. – С. 3-6.
354. Барчук В. Роль і місце уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в юридичному механізмі закріплення прав людини / В. Барчук // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 10. – С. 134-137.
355. Басиста І. Дотримання прав і свобод громадян при прийнятті процесуальних рішень / І. Басиста // Моральні основи права : матеріали Міжнар. наук-практ. конф. (Івано-Франківськ. 16 груд. 2010 р.) / ПНОІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 458-462.
356. Баштанник В. Регламентация захисту прав людини у системі права ЄС: організаційно-правовий аспект / В. Баштанник // Право України. – 2006. – № 9. – С. 56-60.
357. Біленко Б. Особливості функціонування адміністративно-правового механізму забезпечення прав громадян у правоохоронній діяльності / Б. Біленко // Юридична Україна. – 2005. – № 4. – С. 32-34.
358. Білозьоров Є. Правові гарантії захисту прав і свобод людини в Україні: реалії та проблеми / Є. Білозьоров // Адвокат. – 2009. – № 8. – С. 26-30.
359. Благодир А. Обмеження прав особистості у сфері кримінального судочинства / Ангеліна Благодир // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 3. – С. 96-99.
360. Богатирьов І. Міжнародні інструменти захисту прав людини, засудженої особи в Україні у контексті Європейської інтеграції / І. Богатирьов // Адвокат. – 2006. – № 12. – С. 33-36.
361. Бойко М. Правовий самозахист / М. Бойко. – К. : Атака, 2006. – 467 с.
362. Буткевич В. Якість закону і питання ефективності застосування рішень Європейського Суду з прав людини судами України : виступ д-ра юрид. наук, проф., судді Європ. суду з прав людини у відставці / В. Буткевич // Право України. – 2011. – № 7. – С. 48-63.
363. Буткевич В. Фактори негативного впливу на ефективність реалізації прав людини в Україні / В. Буткевич // Право України. – 2009. – № 4. – С. 36-41.
364. Бущенко А. Застосування статей 3 та 5 Європейської конвенції з прав людини в національній судовій практиці / А. Бущенко. – Х. : Права людини, 2007. – 215 с.
365. Бущенко А. Проти катувань. Українське законодавство та практика в світлі стандартів КПК / А. Бущенко, М. Мінаєв, М. Романов; Правозахисна група. – Х. : Права людини, 2007. – 254 с.
366. Ведерникова О. Европейский Суд по правам человека: исторические реформы, современное состояние и беспрецедентные решения / О. Ведерникова // Государство и право. – 2011. – № 3. – С. 30-39.
367. Взаємодія ОВС та громадських організацій щодо протидії насильству у сім'ї : матеріали круглого столу, 26 лют. 2010 р. / ПНОІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ : Прикарпат. юрид. ін-т, 2010. – 229 с.
368. Венедіктова І. Співвідношення категорій охорони і захисту охоронюваних законом інтересів / І. Венедіктова // Право України. – 2011. – № 10. – С. 192-197.
369. Вітик І. Діяльність Служби безпеки України та соціальні права: науково-теоретичний аспект / І. Вітик, В. Костюк // Віче. – 2011. – № 14. – С. 2-4.
370. Виборнова Є. До питання про визнання моменту виникнення права на захист / Є. Виборнова // Адвокат. – 2007. – № 2. – С. 202-206.
371. Вітківський В.С. Норми робочого часу як гарантія захисту права працівника на життя / В.С. Вітківський // Адвокат. – 2010. – № 12. – С. 22-26.
372. Владиченко С. Про перспективи посилення захисту прав людини засобами конституційного правосуддя в Україні / С. Владиченко // Вісник Конституційного Суду України. – 2006. – № 3. – С. 31-35.
373. Волков В. Європейські стандарти прав людини та юридична освіта в Україні / В. Волков // Право України. – 2007. – № 54. – С. 105-107.
374. Волкова С. Захист прав дітей – постійна турбота прокурорів / С. Волкова // Вісник прокуратури – 2008. – № 7. – С. 22-28.
375. Гардецький О. На захисті прав громадян / О. Гардецький // Вісник прокуратури. – 2009. – № 3. – С. 6-10

376. Герасимчук О. Професійний захист прав потерпілого / О. Герасимчук // Адвокат. – 2008. – № 2. – С. 44-47.
377. Герасимчук О. Реалізація прав потерпілого на стадії апеляційного впровадження / О. Герасимчук // Адвокат. – 2010. – № 11. – С. 19-21.
378. Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеціанська комісія / С. Головатий // Права людини. – 2011. – № 10. – С. 154-167.
379. Головін А. Захист основоположних прав людини і громадянина під час надання Конституційним Судом України офіційного тлумачення положень Конституції та законів України / А. Головін // Віче. – 2011. – верес. (№ 17). – С. 13-16.
380. Головченко В. Правові засади виховання та захисту прав дитини / В. Головченко // Право України. – 2008. – № 5. – С. 88-91.
381. Голуб Ю. Додержання конституційних прав громадян є пріоритетом для органів прокуратури / Ю. Голуб // Вісник прокуратури. – 2006. – № 4. – С. 23-28.
382. Гончаренко О. Конституційно-правові гарантії економічних прав людини і громадянина в Україні / О. Гончаренко // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 4. – С. 88-91.
383. Гончаренко О. Міжнародні нормативно-правові гарантії економічних прав людини і громадянина в Україні / О. Гончаренко // Юридична Україна. – 2006. – № 3. – С. 17-22.
384. Горова О. Правове становище інвалідів / О. Горова // Юридична Україна. – 2006. – № 9. – С. 4-7.
385. Грицкевич С. Форми та методи діяльності органів внутрішніх справ із забезпечення конституційних екологічних прав / Грицкевич С. – Івано-Франківськ : ПЮІ МВС України, 2004. – 207 с.
386. Гудима Д. Антропологічні сюжети у практиці Страсбурзького суду (на прикладі захисту прав "квірів") / Д. Гудима // Право України. – 2011. – № 7. – С. 33-41.
387. Гулина О. Право на рівенство і заштита от дискриминации: опыт Европейского Союза и Совета Европы / О Гулина // Государство и право. – 2011. – № 2. – С. 23-31.
388. Гураль В. Захист конституційних прав громадян : пріоритетний напрям діяльності органів прокуратури Львівщини / В. Гураль // Вісник прокуратури. – 2007. – № 7. – С. 32-38.
389. Гурджі Ю. Щодо функціональної характеристики правового захисту особи у кримінальному судочинстві / Ю. Гурджі // Право України. – 2009. – № 1. – С. 74-79.
390. Давиденко Л. Забезпечення прав та свобод громадян при здійсненні митних процедур / Л. Давиденко // Митна справа. – 2006. – № 3. – С. 31-37.
391. Дашковська О. Національні державно-правові механізми захисту прав жінок: світовий досвід і шляхи вдосконалення / О. Дашковська // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 2. – С. 198-205.
392. Дашковська О. Регіональний механізм захисту прав жінок: порівняльно-правовий аналіз / О. Дашковська // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 1. – С. 139-146.
393. Дашо Т. Забезпечення та захист прав і свобод людини і громадянина – передумова формування громадянського суспільства / Т. Дашо // Механізм правового регулювання у правоохоронній та правозахисній діяльності в умовах формування громадянського суспільства : тези доп. та повідомл. – Л., 2006. – С. 51-53.
394. Дегтярьов О. Паспортна система як спосіб забезпечення права громадян на вільний вибір місця проживання / О. Дегтярьов // Право України. – 2005. – № 2. – С. 20-23.
395. Демченко О. Правові шляхи застосування європейських норм з прав людини під час винесення рішень українськими судами / О. Демченко. – Чернігів, 2004. – 216 с.
396. Денисенко Д. Захист прав людини в контексті міжнародного комерційного арбітражу / Д. Денисенко // Персонал. – 2011. – № 2. – С. 70-74.
397. Дешко Л. До питання про компетенцію Європейського Союзу у сфері захисту прав людини / Л. Дешко // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 7. – С. 104-107.
398. Додіна Є. Європейський суд з прав людини щодо реєстрації релігійних організацій в Україні / Є. Додіна // Митна справа. – 2009. – № 2. – С. 56-59.
399. Додіна Є. Правові заходи реалізації права громадян на мирні зібрання / Є. Додіна // Митна справа. – 2007. – № 1. – С. 54-57.
400. Донеллі Дж. Права людини у міжнародній політиці / Дж. Донеллі. – Л. : Кальварія, 2004. – 279 с.
401. Джуган В. Правове регулювання відшкодування моральної шкоди заподіяної порушенням екологічних прав / В. Джуган // Моральні основи права : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 381-385.
402. Драган О. Щодо нагляду за додержанням прав депортованих народів / О. Драган // Прокуратура. Людина. Держава. – 2005. – № 7. – С. 32-36.
403. Енвер Д. Навчання молоді правам людини : посібник / Д. Енвер, Л. Юрт. – Х. : Права людини, 2009. – 155 с.
404. Євгенєва В. Законодавче закріплення захисту прав національних меншин в Україні / В. Євгенєва // Матеріали VI звітної науково-практичної конференції науково-педагогічного персоналу, курсантів і студентів Кримського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ : у 2 ч. – Сімф. : Доля, 2004. – Ч.1. – С.92-96.
405. Європейський суд з прав людини: організація, діяльність, процес / за ред. В. Лутковської. – К. : Практис, 2005. – 168 с.

406. Європейські стандарти в галузі свободи слова / М-во юстиції України. – К. : Ін Юре, 2002. – 232 с.
407. Жеребной І. Особливості захисту прав дітей у ході розгляду цивільних справ щодо батьківства та материнства / І. Жеребной // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 8. – С. 117-120.
408. Єгоров О. Муніципальні права особистості як об'єкт прокурорського нагляду: гносеологічні та аксіологічні підходи / О. Єгоров // Держава і право. – 2011. – Вип. 52. – С. 185-192.
409. Жаровська І. Міжнародно-правовий і національний рівень забезпечення права на знання прав та обов'язків / І. Жаровська // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 3-6.
410. Жернаков В. Теоретичні та практичні питання інституту захисту прав людини у сфері праці / В. Жернаков // Держава і право. – 2006. – № 32. – С. 278-283.
411. Жуковина Л. Забезпечення права громадян на захист від шкідливого впливу шуму / Л. Жуковина // Юридичний журнал. – 2007. – № 11. – С. 92-94.
412. Заборона катування. Практика Європейського суду з прав людини. – К. : Укр. Центр Правничих Студій, 2001. – 194 с.
413. Задорожня Г. Специфіка державного захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні / Г. Задорожня // Право України. – 2008. – № 1. – С. 28-30.
414. Заключительные замечания и рекомендации конвенционных органов ООН по докладам Украины в сфере соблюдения прав человека : сб. док. / под ред. Н. Карпачевой. – К., 2004. – 159 с.
415. Занфіров В. Захист конституційних прав громадян – основне із завдань у діяльності органів прокуратури / В. Занфіров // Вісник Прокуратури. – 2011. – № 5. – С. 3-17.
416. Застосування Європейської конвенції з прав людини та практики суду в діяльності органів внутрішніх справ України. – К., 2008. – 319 с.
417. Застосування в Україні Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод // Вісник Верховного Суду України. – 2006. – № 11. – С. 33-36.
418. Захаров Є. Проблеми конституційного гарантування прав людини та основоположних свобод / Є. Захаров // Стратегічні пріоритети. – 2008. – № 2. – С. 37-42.
419. Захаров Є. Роль громадських правозахисних організацій у боротьбі з катуваннями та поганим поведінням : виступ співголови Харк. правозахис. групи, члена правл. Укр. Гельсин. спілки з прав людини / Є. Захаров // Право України. – 2011. – № 7. – С. 107-110.
420. Захисти себе сам! : поради потерпілим, зразки док., адреси та телефони. – Х. : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. – 255 с.
421. Згурська В. До питання про захист прав і свобод людини в Україні, забезпечення її соціальних інтересів / В. Згурська // Держава і право. – 2011. – Вип. № 51. – С. 695-699.
422. Зезека Н. Сучасні світові тенденції і моделі організації систем захисту від безробіття та можливості їх використання в Україні / Н. Зезека // Адвокат. – 2008. – № 10. – 23-27.
423. Зінич В. Уповноважений з прав людини як гарант прав людини у правоохоронній діяльності / В. Зінич // Митна справа. – 2009. – № 6. – С. 262-268.
424. Зуєв Р. Європейські стандарти щодо дотримання прав людей органами внутрішніх справ та реалії їх виконання в Україні / Р. Зуєв // Механізм правового регулювання правоохоронної та правозахисної діяльності в умовах формування громадянського суспільства : тези доп. та повідомл. учасників Всеукр. курсант.-студ. наук. конф. Львів, 7 листоп. 2008 р. – Л. : Львів. держ. ун-т внутріш. справ, 2008. – С. 68-70.
425. Ієрусалімова І. Судові гарантії захисту прав і свобод громадян у сфері виконавчої влади / І. Ієрусалімова // Юридична Україна. – 2005. – № 5. – С. 81-85.
426. Ілляк М. Право громадян на конституційну скаргу : [про міжнар. конф.: "Захист прав людини органами конституційної юстиції: можливості і проблеми індивідуального доступу"] / М. Ілляк // Юридичний вісник України. – 2011. – 24-30 верес. (№ 38). – С. 11.
427. Ільченко І. Деякі питання застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в Україні // Право України. – 2009. – № 10. – С. 145-148.
428. Ісмаїлов К. Вплив рішень Європейського Суду з прав людини на систему джерел права України / К. Ісмаїлов // Держава і право. – 2011. – Вип. № 51. – С. 71-76.
429. Калініченко О. Аспекти парламентського контролю за реалізацією конституційного права свобод та обов'язків людини і громадянина / О. Калініченко // Право України. – 2008. – № 1. – С. 153-155.
430. Кампанія Ради Європи боротьби з насильством проти жінок включно із насильством у сім'ї. – К., 2006. – 93 с.
431. Кампо В. Європейська конвенція 1950 року та проблеми захисту прав громадян у діяльності Конституційного Суду України / В. Кампо // Вісник Конституційного Суду України. – 2011. – № 4-5. – С. 104-113.
432. Карпачова Н. Виступ уповноваженого з прав людини Н. Карпачової на представленні у Верховній Раді України щорічної доповіді "Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні" (6 лип. 2005 р.) — К., 2005. – 34 с.
433. Карпачова Н. Виступ уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Ніни Карпачової під час представлення у Верховній Раді України спеціальної доповіді „Стан дотримання та захисту прав дитини в Україні”: до 20-річчя ратифікації Україною Конвенції ООН про права дитини (22 груд. 2010 року) // Голос України. – 2011. – 1 черв. – С. 6-7.

434. Карпачова Н. Омбудсман України та Європейський суд на захисті прав і свобод людини : виступ уповноваж. Верховної Ради України з прав людини на Міжнар. конф. / Н. Карпачова // Право України. – 2011. – № 7. – С. 16-22.
435. Карпачова Н. Стан дотримання Україною міжнародних стандартів у галузі прав і свобод людини : спец. доп. уповноваженого. Верховної Ради України з прав людини : з нагоди 60-річчя Загальної декларації прав людини / Ніна Карпачова. – К., 2008. – 267 с.
436. Карпунцев В. Діяльність органів прокуратури України щодо забезпечення прав і свобод громадян: історія розвитку форм і методів / В. Карпунцев // Прокуратура. Людина. Держава. – 2004. – № 6. – С. 87-92.
437. Карпунцев В. Конституційні права та свободи людини і громадянина / В. Карпунцев // Прокуратура. Людина. Держава. – 2004. – № 4. – С. 31-36.
438. Касько В. Критерії ефективності розслідування фактів поганого поведження: огляд прецедентної практики Європейського суду з прав людини, зокрема у справах проти України : виступ експерта Ради Європи, адвоката на Міжнар. конф. / В. Касько // Право України. – 2011. – № 7. – С. 96-103.
439. Келлі Л. Бачення, новаторство і професіоналізм у боротьбі поліції проти насильства щодо жінок і дітей / Л. Келлі. – К., 2000. – 202 с.
440. Келлі Л. Розробка мінімальних стандартів щодо послуг, спрямованих на подолання насильства проти жінок : висновки / Л. Келлі. – 2007. – 39 с.
441. Клочков В. Взаимодействие Генеральной прокуратуры Украины с Верховной Радой Украины по охране и защите прав и свобод человека и гражданина./ В. Клочков // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 3. – С. 22-24.
442. Клочков В. Ініціативна перевірка прокурором додержання прав і свобод людини / В. Клочков // Держава і право. – 2009. – Вип. 45. – С. 194-200.
443. Клочков В. Концептуальная сущность и роль прокурорского надзора по охране и защите прав и свобод человека и гражданина / В. Клочков // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 10. – С. 151-154.
444. Клочков В. Повноваження прокурора з нагляду за виконанням законів у сфері прав і свобод людини / В. Клочков // Вісник прокуратури. – 2009. – № 6. – С. 44-48.
445. Ключковський Ю. Правові позиції Європейського суду з прав людини та вітчизняне виборче законодавство : виступ на Міжнар. конф. / Ю. Ключковський // Право України. – 2011. – № 7. – С. 23-32.
446. Коваль Л. Аналіз діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини / Л. Коваль. – Х. : Права людини, 2010. – 238 с.
447. Ковальова Я. Права та законні інтереси потерпілого – під захистом державного обвинувача / Я. Ковальова // Прокуратура. Людина. Держава. – 2005. – № 11. – С. 110-115.
448. Козуб І. До питання судового захисту трудових прав / І. Козуб // Адвокат. – 2010. – № 12. – С. 16-21.
449. Комаров В. Фундаменталізація прав людини, європейський вимір права на справедливий судовий розгляд / В. Комаров // Право України. – 2-11. – № 10. – С. 23-26.
450. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : застосування в Україні / М-во юстиції України. – К., 2006. – 176 с.
451. Константінов С. Міжнародний досвід організації адміністративного судочинства у захисті прав людини / С. Константінов // Митна справа. – 2009. – № 6. – С. 133-140.
452. Косілова О. Правозахисні функції громадянського суспільства / О. Косілова // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 10. – С. 10-13.
453. Костенко О. Як подолати зловживання правами / О. Костенко // Віче. – 2009. – № 4. – С. 28-29.
454. Конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні / [за ред. Ю.С. Шемшученка]. – К. : Юрид. думка, 2008. – 251 с.
455. Коста Ж-П. Роль національних судів та інших органів державної влади у захисті прав людини в Європі : виступ Голови Європ. суду з прав людини на Міжнар. конф. / Ж-П. Коста // Право України. – 2011. – № 7. – С. 11-15.
456. Косюта М. Інтереси громадян і держави як предмет прокурорсько-судового представництва / М. Косюта // Вісник прокуратури. – 2009. – № 6. – С. 15-21.
457. Котляр А. Під вартою без ліків, або про права затриманих ВІЛ-позитивних / А.Котляр // Дзеркало тижня. – 2007. – 13 жовт. (№ 38). – С. 20.
458. Котлярєвська Г. Конституційне право на звернення до органів влади в системі прав людини в Україні / Г. Котлярєвська // Держава і право. – 2008. – № 3. – С. 303-308.
459. Кравченко О. Соціальний захист дітей, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи / О. Кравченко // Адвокат. – 2004. – № 12. – С. 20-21.
460. Кравчук Н. Защита прав ребенка в судебном порядке / Н. Кравчук // Государство и право. – 2004. – № 6. – С. 66-73.
461. Красноокий О. Встановлення правопорушень при здійсненні нагляду: за додержанням та застосуванням законів з питань прав громадян / О. Красноокий // Прокуратура. Людина. Держава. – 2004. – № 11. – С. 63-68.
462. Крупчак О. Захист приватних прав особи адміністративними судами / О. Крупчак, В. Перепелюк // Юридична Україна. – 2009. – № 1. – С. 39-42.

463. Кудря В. Забезпечення прав дитини в адміністративно-ювенальній системі / В. Кудря // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 9. – С. 119-123.
464. Кузнецова Н. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності в Україні / Н. Кузнецова // Право України. – 2011. – № 3. – С. 60-65.
465. Кузь М. Проблемні питання кримінально-правового захисту прав пацієнта/ М.Кузь // Механізм правового регулювання правоохоронної та правозахисної діяльності в умовах формування громадянського суспільства : тези доп. та повідомл. учасників Всеукр. курсант.-студ. наук. конф. Львів, 7 листоп. 2008 р.– Л. : Львів держ ун-т внутрішніх справ, 2008. – С. 109-112.
466. Курдельчук Д. Хто і як захищає мігранта-українця / Д. Курдельчук // Адвокат. – 2004. – № 9. – С. 4-9.
467. Кучинська О. Проблеми захисту прав потерпілих в кримінальному процесі України О. Кучинська // Адвокат. – 2009. – № 5. – С. 10-12.
468. Лагутіна І. Розвиток трудової юстиції – шлях до вдосконалення судового захисту трудових прав та інтересів працівників / І. Лагутіна // Митна справа. – 2009. – № 1. – С. 83-87.
469. Лашкет О. Необхідна оборона як одна із гарантій дотримання прав і свобод людини / О. Лашкет // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 2. – С. 28-30.
470. Лисенко Х. Становлення сучасного правового механізму захисту прав дитини у міжнародному усиновленні / Х. Лисенко // Право України. – 2006. – № 3. – С. 22-26.
471. Лисогор В. Історико-правовий аналіз діяльності органів місцевого самоврядування з реалізації прав і свобод громадян / В. Лисогор // Підприємництво, господарство і право–2009. – № 8. – С. 133-137.
472. Лисогор В. Правова культура як елемент механізму реалізації прав і свобод громадян / В. Лисогор, Н. Махначова // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 5. – С. 19-21.
473. Литвин В. Виступ Голови Верховної Ради України Володимира Литвина на міжнародній науково-практичній конференції "Проблеми застосування практики Європейського Суду з прав людини в правовій системі України" / В. Литвин // Голос України. – 2011. – 5 лип. – С. 3.
474. Литвин В. Роль юридичної науки в удосконаленні механізмів гарантій незалежної реалізації Європейської конвенції про захист прав людини / В. Литвин // Вісник Академії правових наук України. – 2010. – № 4. – С. 3-13.
475. Литвин В. Сонячних обріїв юній зміні! : [звернення Голови Верховної Ради України Володимира Литвина з нагоди Міжнар. дня захисту дітей] // Голос України. – 2011. – 1 черв. – С. 6-7.
476. Литвин В. Україна й Європейський Суд з прав людини: витоки та проблеми взаємодії : виступ Голови Верховної Ради України на Міжнар. конф. / В. Литвин // Право України – 2011. – № 7. – С. 6-10.
477. Литвин В. Щоб наші люди так само довіряли своєму Конституційному Суду, як вони довіряють Європейському суду з прав людини : з виступу Голови Верховної Ради України Володимира Литвина (з нагоди 15-ї річниці Конституційного Суду України та в рамках головування України в Комітеті Міністрів Ради Європи 15-17 верес. 2011 р.) // Віче. – 2011. – жовт. (№ 19). – С. 16-19.
478. Лихова С. Законні інтереси дітей та підопічних осіб як об'єкт кримінально-правової охорони: теоретико-правовий аспект / С. Лихова, С. Морозюк // Вісник прокуратури. – 2008. – № 8. – С. 55-60.
479. Льошенко О. Цивільні права і обов'язки в контексті практики Європейського суду з прав людини / О. Льошенко // Юридичний журнал. – 2007. – № 11. – С. 133-134.
480. Люшненко М. Дотримання прав дітей – на особливому контролі [Тернопіль] / М. Люшненко // Вісник прокуратури. – 2011. – № 11. – С. 49-56.
481. Майданник О. Інститут омбудсмана у механізмі забезпечення прав людини в Україні / О. Майданник // Адвокат. – 2010. – № 7. – С. 12-16.
482. Майданник О. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав людини в Україні / О. Майданник // Адвокат. – 2006. – № 3. – С. 14-18.
483. Мазур О. Законодавче забезпечення в Україні прав та законних інтересів особи, затриманої за підозрою у вчиненні злочину / О. Мазур // Юридична Україна. – 2007. – № 8. – С. 83-86.
484. Макбрайд Д. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес / Джеремі Макбрайд ; Рада Європи. – К. : К.І.С., 2010 – 575 с.
485. Маланчук Б. Особливості статті з ЄКПЛ крізь призму основних принципів тлумачення Конвенції / Б. Маланчук // Право України. – 2011. – № 7. – С. 42-47.
486. Мардох Д. Боротьба з жорстоким поведінням і безкарністю та ефективне розслідування жорстокого поведіння : доп. по Україні / Джим Мардох. – [К. :К.І.С.], [2010]. – 107 с.
487. Маркіна Т. Проблеми захисту трудових прав працівників / Т. Маркіна // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 9. – С. 21-24.
488. Мармазов В. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод /В. Мармазов // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 4. – С. 63-72.
489. Мартиненко О. Доступність для суспільного контролю розслідувань за фактами катувань та жорстокого поведіння: актуальні завдання правоохоронних органів : виступ Голови правл. ВГО "Асоціація українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів" на Міжнар. конф. / О. Мартинюк // Право України. – 2011. – № 7. – С. 104-106.

490. Марцеляк О. Інститут омбудсмана: теорія і практика : монографія / О. Марцеляк ; МВС. – Х. : Нац. ун-т внутр.справ, 2004. – 448 с.
491. Мельничук О. Захист права на освіту Конституційним Судом України / О. Мельничук // Адвокат. – 2011. – № 3. – С. 24-27.
492. Мельничук О. Правові засоби та способи захисту суб'єктивного права на освіту / О. Мельничук // Адвокат. – 2011. – № 4. – С. 23-27.
493. Мироненко В. Забезпечення дотримання прав дітей в Україні нормами національного законодавства / В. Мироненко // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 8. – С. 6-8.
494. Мироненко В. Правові засади захисту прав дитини, яка перебуває у конфлікті із законом / В. Мироненко // Вісник прокуратури. – 2008. – № 5. – С. 32-36.
495. Миронова Г. Право пацієнта на вибір методів лікування: „білі плями” українського законодавства / Г. Миронова // Право України. – 2009. – № 3. – С. 59-64.
496. Мілевич Л. Виконання Закону „Про доступ до публічної інформації” / Л. Мілевич // Вісник прокуратури. – 2011. – № 9. – С. 39-42.
497. Мірошніченко А. Обрання належного способу захисту прав на земельні ділянки / А. Мірошніченко // Адвокат. – 2011. – № 1. – С. 26-31.
498. Моніторинг незаконного насильства в органах внутрішніх справ України : за результатами соц. дослідж. – Х. : Права людини, 2010. – 191 с.
499. Мороз М. Захист прав орендаря на орендоване майно / М. Мороз // Право України. – 2009. – № 2. – С. 88-93.
500. Мусієнко О. Реалізація прокурором представницької функції у сфері соціального захисту / О. Мусієнко // Вісник прокуратури. – 2008. – № 8. – С. 45-47.
501. Нагорний Є. Удосконалення законодавства України про громадянство – запорука захисту прав людини / Є. Нагорний // Право України. – 2006. – № 10. – С. 33-35.
502. Надрага В. „Люди з інвалідністю мають такі самі права, як і всі” : [розмова з міністром праці та соц. політики Василем Надрагою / записала Валентина Кокіна] // Урядовий кур'єр. – 2010. – 3 груд. (№ 227). – С. 6.
503. Назаров В. Право людини на невтручання в її особисте та сімейне життя та його обмеження у кримінальному впровадженні / В. Назаров // Держава і право. – 2009. – Вип. 44. – С. 477-484.
504. Назаров Д. Право молоді на працю: проблеми і перспективи / Д. Назаров // Праця і зарплата. – 2011. – 18 трав. (№ 19). – С. 6-7.
505. Насилие в семье – как бороться с ним государству. Что имеем и что следует сделать. – К., 2002. – 158 с.
506. Наулік Н. Конституційно-правові принципи діяльності омбудсманів в Україні та Польщі / Н. Наулік // Вісник прокуратури. – 2009. – № 5. – С. 90-99.
507. Нижник А. Питання судового захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні / А. Нижник // Право України. – 2010. – № 2. – С. 65-81.
508. Новикова Н. Прокуратура – на захисті прав і свобод неповнолітніх / Н. Новикова // Вісник прокуратури. – 2008. – № 4. – С. 43-48.
509. Нор В. Захист у кримінальному судочинстві майнових та особистих прав потерпілих від злочину за проектами КПК України: здобутки та прорахунки / В. Нор // Право України. – 2009. – № 2. – С. 43-51.
510. Озерська А. Гарантії захисту конституційних прав обвинуваченого в кримінальному судочинстві / А. Озерська // Право України. – 2005. – № 4. – С. 35-38.
511. Олефіренко Е. Адміністративно-правові гарантії реалізації та захисту прав і свобод громадянина: співвідношення понять / Е. Олефіренко // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 3. – С. 40-43.
512. Оніщенко Н. Захист прав і свобод людини в Україні / Н. Оніщенко // Право України. – 2009. – № 4. – С. 47-54.
513. Оніщенко Н. Правова культура особи в контексті конституційного розвитку : реал. стан та програмні цілі / Н. Оніщенко, С. Береза // Віче. – 2011. – жовт. (№ 19). – С. 30-32.
514. Оніщук М. Новий Кримінальний процесуальний кодекс суттєво посилить захист прав людини та підвищить ефективність розслідування злочинів / М. Оніщук // Право України. – 2009. – № 2. – С. 24-28.
515. Онопенко В. Механізм захисту прав людини в Україні потребує істотного вдосконалення : виступ Голови Верховного Суду України на Міжнар. конф. / В. Онопенко // Право України – 2011. – № 7. – С. 64-68.
516. Опольська Н. Право дитини на людську гідність / Н. Опольська // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 5. – С. 11-13.
517. Опольська Н. Принципи правового захисту дитини / Н. Опольська // Держава і право. – 2011. – Вип. № 51. – С. 38-42.
518. Організаційно-правові засади роботи Громадських рад з питань забезпечення прав людини в діяльності органів внутрішніх справ України : наук-практ. посіб. / [Харк. ін-т соц. дослідж.]. – Х. : Права людини, 2007. – 262 с.
519. Оцінка ефективності національних інституцій з прав людини / Харк. правозахисна група. – Х. : Права людини, 2009. – 70 с.
520. Палюк В. Застосування судами України Конвенції про захист прав людини та основних свобод / В. Палюк. – К. : Фенікс, 2004. – 260 с.

521. Панцир С. Роль інституції Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у формуванні громадянської та правової свідомості громадян / С. Панцир // Парламент. – 2004. – № 8. – С. 26-41.
522. Пасенюк О. Урахування практики Європейського Суду з прав людини у публічному адмініструванні та судочинстві: від ідеї до втілення : виступ Голови Вищого адмін. суду України на Міжнар. конф. / О. Пасенюк // Право України. – 2011. – № 7. – С. 80-82.
523. Пашинський В. Організаційно-правові гарантії забезпечення прав і свобод військовослужбовців в Україні / В. Пашинський // Право України. – 2008. – № 2. – С. 31-35.
524. Пашук Т. Співвідношення прав на ефективний засіб юридичного захисту і на справедливий судовий розгляд : (у світі європ. стандартів) / Т. Пашук // Адвокат. – 2005. – № 1. – С. 35-42.
525. Пашенко О. Європейські стандарти у галузі прав людини: реалії та перспективи українського законодавства / О. Пашенко // Право України. – 2006. – № 4. – С. 32-35.
526. Перепелюк В. Ефективність способів захисту прав особи як показник якості матеріального закону / В. Перепелюк // Юридична Україна. – 2009. – № 11/12. – С. 37-40.
527. Піджаренко О. Правовий захист гідності та честі / О. Піджаренко // Іменем закону. – 2005. – 21-27 січ. (№ 3). – С. 2.
528. Постригань Т. Процедурні та процесуальні правовідносини з соціального захисту працівників у трудовому праві / Т. Постригань // Юридична Україна. – 2010. – № 7. – С. 75-79.
529. Права людини в діяльності української міліції - 2010 / Асоц. укр. моніторів з дотримання прав людини в діяльн. правоохоронних органів. – К. ; Х. : Права людини, 2010. – 275 с.
530. Права людини і їхній захист згідно норм міжнародного права / Рада Європи. – Л. : Кальварія, 2002. – 16 с.
531. Права людини щодо в'язнів : міжнар. навч. семінар (Рим, 1-2 берез. 2005 р.) / Папська рада „Справедливість і мир“, Міжнар. катол. коміс. душпастирства в тюрмах. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2009. – 160 с.
532. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина // Конституція України у судових рішеннях : [постатейно] // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2011. – № 7-8. – С. 59-166.
533. Практика Європейського суду та Європейської комісії з прав людини при застосуванні ст. 10 Європейської Конвенції з прав людини : сорок років юриспруденції і Суду та Комісії : 1959 - 1999. - К. : Право, 2000. – 72 с.
534. Припхан І. Обмеження прав і свобод людини з метою захисту суспільної моралі / І. Припхан // Моральні основи права : матеріали міжнар. наук-практ. конф. (Івано-Франківськ, 16 груд. 2010 р.) / ПЮІ ЛьвДУВС. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 462-473.
535. Приходько С. Захист прав працівників при масових звільненнях : за законодавством Польщі, Росії та України у порівнянні із законодавством ЄС / С. Приходько // Прокуратура. Людина. Держава. – 2005. – № 11. – С. 103-109.
536. Про історичні та сучасні проблеми прав людини в Україні у контексті практики Європейського суду : Виступ Голови Верховної Ради України В. Литвина на міжнар. наук.-практ. конф. "Проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в правовій системі України" // Голос України. – 2011. – 5 лип. (№ 119). – С.3.
537. "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини" : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3477 - IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 260.
538. "Про запобігання дискримінації щодо осіб літнього і похилого віку в Україні" : Проект Закону. - К. : Інформцентр, 2004. – 30 с.
539. Проблема прав людини в поліцейській практиці : довідник / М. Тейлор; Рада Європи - Страсбург, 2000. – 56 с.
540. Проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в правовій системі України : Міжнар. конф. у Верховному Суді України 1 лип. 2011 р. // Віче. – 2011. – № 7. – С. 1-24.
541. Процевський О. Окремі питання захисту права на заробітну плату в судовому порядку / О. Процевський // Право України. – 2008. – № 2. – С. 64-69.
542. Пузирний В. Правовий захист жінок при працевлаштуванні і прийнятті на роботу / В. Пузирний // Право України. – 2004. – № 1. – С. 33-36.
543. Путраймс И. Защита прав граждан Украины Европейским судом / И. Путраймс // Матеріали VI звітної науково-практичної конференції науково-педагогічного персоналу, курсантів і студентів Кримського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ: у 2 ч. – Сімф. : ДОЛЯ, 2004. – Ч. 1. – С.176-178.
544. Пшонка В. Із виступу (Ген. прокурора України) на всеукраїнській нараді з питань захисту дітей / В. Пшонка // Вісник прокуратури. – 2011. – № 11. – С. 3-6.
545. Ракша Н. Підстави адміністративної відповідальності у сфері реалізації права громадян на освіту / Н. Ракша // Юридична Україна. – 2011. – № 2. – С. 36-41.
546. Рабінович П. Знання практики Європейського суду з прав людини як передумова ефективного використання механізму їх захисту в Україні / П. Рабінович // Право України. – 2009. – № 4. – С. 42-46.
547. Рабінович П. Конституція України як „живий інструмент” (у світлі офіційного перетлумачення положень) : [щодо Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод] / П. Рабінович // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 10. – С. 10-13.
548. Ревака В. Забезпечення прав громадян / В. Ревака // Вісник прокуратури. – 2007. – № 7. – С. 58-63.

549. Результати громадського моніторингу: взаємодія органів місцевого самоврядування Луганська з ініціативними групами, що відстоюють право на безпечне життєве середовище / Східноукр. центр громад. ініціатив. – Луганськ : [Янтар], 2008. – 104 с.
550. Рекомендації уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за підсумками проекту "Моніторинг дотримання прав національних меншин в Україні": здійсненого за підтримки Верховного Комісара ОБСЄ у справах нац. меншин. – К., 2003. – 15 с.
551. Руденко В. Наглядова функція прокуратури як інструмент реалізації соціально-економічних прав людини і громадянина / В. Руденко // Держава і право. – 2008. – № 3. – С. 250-253.
552. Руденко В. Проблеми реалізації соціально-економічних прав і свобод в Україні та їх вплив на правозахисну функцію прокуратури / В. Руденко // Держава і право. – 2011. – Вип. 53. – С. 207-210.
553. Руденко М. Роль прокуратури у захисті прав та свобод людини і громадянина / М. Руденко // Юридичний журнал. – 2004. – № 7. – С. 119-121.
554. Рябчинська О. Актуальні питання кримінально-правової охорони прав дітей / О. Рябчинська // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 7. – С. 105-107.
555. Савонюк Р. Права людини та проблемні питання порушення кримінальних справ приватного обвинувачення / Р. Савонюк // Право України. – 2005. – № 5. – С. 66-67.
556. Савченко О. До вивчення поняття обмеження прав і свобод людини та громадянина у діяльності міліції / О. Савченко // Право України. – 2004. – № 8. – С. 40-42.
557. Садова Т. Обмеження прав і свобод у кримінальному судочинстві України та держав англо-американської правової системи в контексті міжнародних стандартів : монографія / Т. Садова ; за ред. С. Смокова. – Івано-Франківськ : ЛьвДУВС, 2011. – 177 с.
558. Сакара Н. Право на справедливий судовий розгляд та національна практика цивільного судочинства / Н. Сакара // Право України. – 2011. – № 10. – С. 63-76.
559. Сванідзе Е. Боротьба з жорстоким поведінням і безкарністю : права затриманих і обов'язки працівників правоохоронних органів : 11 ключових запитань та відповідей / Рік Сванідзе; Рада Європи. – К. : КІС, 2009. – 39 с.
560. Сванідзе Е. Ефективне розслідування фактів жорстокого поводження: керівні принципи застосування європейських стандартів / Ерік Сванідзе; Рада Європи. – К. : КІС, 2009. – 142 с.
561. Святоцька В. Практика Європейського Суду з прав людини у діяльності українських адвокатів: проблемні аспекти / В. Святоцька // Право України. – 2011. – № 7. – С. 111-115.
562. Севрюков В. Конституційно-правові гарантії забезпечення прав корінних народів та національних меншин в Україні / В. Севрюков // Держава і право. – 2008. – № 3. – С. 309-313.
563. Скомороха В. Захист прав і свобод людини у практиці Конституційного Суду України / В. Скомороха // Право України. – 2009. – № 6. – С. 61-75.
564. Слюсар К. Методи гарантування і захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина / К. Слюсар // Право України. – 2006. – № 4. – С. 35-39.
565. Смоков С. Загальна характеристика процесуальних гарантій / С. Смоков // Юридична Україна. – 2011. – № 10. – С. 89-95.
566. Смокович М. Судовий захист виборчих прав громадян / М. Смакович, В. Галайчук, С. Кальченко // Юридична Україна. – 2011. – № 10. – С. 22-32.
567. Соколенко Ю. Гарантії культурних прав і свобод громадян України / Ю. Соколенко // Право України. – 2004. – № 2. – С. 34-38.
568. Солдатенко О. Перспективи реалізації конституційного права громадян на охорону здоров'я через медичне страхування / О. Солдатенко // Право України. – 2009. – № 3. – С. 54-58.
569. Соловійов А. Загальна характеристика цивільно-правових гарантій права людини на життя / А. Соловійов // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 11. – С. 7-10.
570. Стадник Г. Важливість діяльності Уповноваженого з прав людини за міжнародними та європейськими стандартами захисту прав людини / Г. Стадник // Право України. – 2005. – № 3. – С. 28-30.
571. Стадник Г. Виникнення і розвиток міжнародної та європейської інституційної системи захисту прав людини і формування її нормативно-правової основи / Г. Стадник // Право України. – № 1. – С. 5-9.
572. Стасюк Г. Охорона дітей, позбавлених батьківського піклування в історичному розвитку / Г. Стасюк // Право України. – 2005. – № 2. – С. 108-111.
573. Стащенко О. До питання про вдосконалення механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина в Україні / О. Стащенко // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 6. – С. 115-118.
574. Суд і ЗМІ: взаємовідносини в демократичному суспільстві в світлі вимог ст. 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод / Акад. суддів України. – К. : Фенікс, 2008. – 63 с.
575. Сульженко Ю. Захист економічних прав та свобод людини й громадянина в Україні як один з основних чинників становлення і розвитку правової держави / Ю. Сульженко // Віче. – 2011. – № 18. – С. 29-32.
576. Сульженко Ю. Захист прав та охоронних законом інтересів третіх осіб у цивільному процесі / Ю. Сульженко // Право України. – 2005. – № 3. – С. 80-86.
577. Сульженко Ю. Конституційний механізм реалізації економічних прав та свобод людини і громадянина України / Ю. Сульженко // Віче. – 2011. – № 14. – С. 16-19.

578. Сухонос В. Прокурор на захисті прав неповнолітніх: погляд у минуле / В. Сухонос // Прокуратура. Людина. Держава. – 2004. – № 12. – С. 33-43.
579. Тесленко А. Прокуратура на захисті трудових прав громадян / А. Тесленко // Праця і зарплата. – 2011. – 12 січ. – С. 4-5.
580. Титова Т. Проблеми захисту прав дітей в Україні / Т. Титова // Матеріали VI звітної науково-практичної конференції науково-педагогічного персоналу, курсантів і студентів Кримського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ : у 2 ч. – Сімф. : Доля, 2004. – Ч. 2. – С. 75-79.
581. Тихий В. Поняття злочинів проти виборчих і референдних прав / В. Тихий // Право України. – 2011. – № 9. – С. 107-116.
582. Ткаліч А. Захист прав і свобод людини та громадянина судовою владою / А. Ткаліч // Персонал. – 2011. – № 1. – С. 80-85.
583. Тодика О. Проблема зловживання своїми правами та свободами в аспекті становлення народовладдя / О. Тодика // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 6. – С. 87-90.
584. Третьяков Д. Застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні / Д. Третьяков // Віче. – 2007. – № 9-10. – С. 41-44.
585. Ударцов Ю. Реалізація наглядових повноважень у сфері соціального захисту інвалідів / Ю. Ударцов // Вісник прокуратури. – 2008. – № 8. – С. 26-31.
586. Фігель А. Форми захисту житлових прав фізичних осіб / А. Фігель // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 9. – С. 31-35.
587. Фріс П. Політика у сфері боротьби зі злочинністю і права людини : монографія / П. Фріс. – [Надвірна] : Надвірн. друк., 2009. – 19 с.
588. Фулей Т. Застосування Європейської конвенції з прав людини при здійсненні правосуддя в Україні / Т. Фулей. – К., 2008. – 199 с. – (На шляху до європейських стандартів в епоху глобалізації).
589. Ходико С. Захист прав неповнолітніх / С. Ходико // Вісник прокуратури. – 2009. – № 7. – С. 33-35.
590. Цувіна Т. Неупередженість суду у контексті практики Європейського Суду з прав людини / Т. Цувіна // Право України. – 2011. – № 10. – С. 303-312.
591. Черв'якова О. Актуальні питання забезпечення прав громадян, підданих адміністративному арешту / О. Черв'якова // Право України. – 2006. – № 2. – С. 35-37.
592. Шевчук С. Європейський суд з прав людини та українська судова система: необхідність узгодження судової практики : виступ проф. Нац. ун-ту "Киево-Могилянська академія" на Міжнар. конф. / С. Шевчук // Право України. – 2011. – № 7. – С. 88-92.
593. Шевчук С. Узгодженість практики Європейського суду з прав людини та Конституційного Суду України / С. Шевчук // Вісник Конституційного Суду України. – 2011. – № 4-5. – С. 104-113.
594. Шило О. До питання реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у порядку судово-контрольного провадження в досудових стадіях кримінального процесу / О. Шило // Вісник Академії правових наук України. – 2011. – № 1. – С. 164-172.
595. Шинальський О. Об'єктивний погляд на стан додержання конституційних прав громадян / О. Шинальський // Вісник прокуратури – 2009. – № 6. – С. 3-14. .
596. Шкарбан В. Конституційно-правовий механізм захисту прав людини від дискримінації в Україні / В. Шкарбан // Держава і право. – 2011. – Вип. 52. – С. 192-198.
597. Штефан А. Способи захисту честі, гідності й репутації: окремі питання / А. Штефан // Юридична Україна. – 2005. – № 4. – С. 59-63.
598. Юдківська Г. Деякі проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні : виступ судді Європейського суду з прав людини / Г. Юдківська // Право України. – 2011. – № 7. – С. 74-79.
599. Юдківська Г. Затримання особи та взяття під варту у світлі вимог презумпції невинуватості / Г. Юдківська // Адвокат. – 2008. – № 3. – С. 12-21.
600. Юдківська Г. Еволюція ролі Європейського суду – на шляху до процедуралізації фундаментальних прав : доп. на Міжнар. конф. „Проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в правовій системі України” // Вісник Верховного Суду України. – 2011. – № 7. – С. 21-25.
601. Юрченко Т. Захист житлових прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування / Т. Юрченко // Юридичний журнал. – 2010. – № 5. – С. 97-99.

Електронний ресурс. Режим доступу до найбільших організацій, що займаються захистом прав людини:

<http://www.echr.coe.int> – Європейський Суд по правам человека (ЕСПЧ)

<http://www.amnesty.org/> – Міжнародна амністія

<http://ligaforpeople.com.ua/ukrainian/03/subsys.htm> – Міжнародна громадська організація „Міжнародна Ліга захисту прав громадян України”

XIV. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВА ЛЮДИНИ»

14.1. Організація самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів є важливим елементом організації навчального процесу при вивченні дисципліни «Права людини». На самостійну роботу студентів навчальною програмою відводиться 57годин, у т.ч. за окремими видами робіт:

*Табл. 1.
Розрахунок годин, що відведено на самостійну роботу*

№	Вид робіт	Кількість годин
1.	Опрацювання програмного матеріалу, що не викладається на лекціях.	20
2.	Підготовка до семінарських занять.	20
3.	Виконання індивідуальних завдань.	10
4.	Підготовка до підсумкового модульного контролю.	10
РАЗОМ		60

14.2. Самостійне опрацювання програмного матеріалу, що не викладається на лекціях.

При самостійному опрацюванні програмного матеріалу, що не викладається на лекціях, студенти повинні доповнити та розширити свої знання, поглибити теоретичні уявлення, удосконалити навички концептуального аналізу.

Самостійне опрацювання програмного матеріалу здійснюється на основі навчально-методичного комплексу даної дисципліни, що дає можливість студентам визначитися з обсягом і напрямками самостійної роботи.

Самостійне опрацювання програмного матеріалу доцільно розпочинати з розгляду того матеріалу, що викладався на лекційних заняттях. Завдяки цьому систематизуються набуті знання, визначаються прогалини в їх засвоєнні, отримується цілісне уявлення про порушену проблематику, покращується орієнтування у визначенні сутності питань, що винесені для самостійного опрацювання.

Важливе значення для ефективного самостійного опрацювання матеріалу має вміння студентів правильно використовувати методичні рекомендації до вивчення дисципліни або ж модулю. Особливу увагу слід звернути на список основної та додаткової літератури; перша є обов'язковою для використання, друга - може використовуватися в разі необхідності поглиблення вже набутих студентами знань.

Критерієм ефективності самостійного опрацювання програмного матеріалу, що не викладається на лекціях, є якість засвоєння знань, яка перевіряється під час участі студентів у семінарських заняттях, при виконанні ІНДЗ та в результатах підсумкового модульного контролю.

14.3. Підготовка до семінарських занять. Підготовка до семінарських занять потребує зусиль з боку студентів. Зокрема, готуючись до семінарських занять, студенти повинні самостійно опрацювати відповідний навчальний елемент шляхом вивчення основної та додаткової літератури до нього, здійснити пошук альтернативних джерел інформації, переосмислити опрацьовану літературу.

При підготовці до виступу на семінарському занятті важливо визначити коло питань, які потребують висвітлення з того чи іншого питання, підібрати як теоретико-методичний, так й емпіричний матеріал, сформулювати виявлені філософсько-правові антиномії, прогалини в правовому регулюванні тощо.

Слід урахувати, що на виступ на семінарському занятті відводиться не більше 5 хвилин. Тому матеріал має викладатися по суті, й завершуватися короткими висновками. Не слід забувати і про вільну форму викладання матеріалу.

14.4 Виконання індивідуальних науково-дослідницьких завдань. При підготовці індивідуального науково-дослідного завдання слід керуватися вимогами, які висуваються до цього виду самостійної роботи. *По-перше*, воно має характеризуватися чіткою структурою згідно з визначеним планом. *По-друге*, індивідуальне науково-дослідницьке завдання повинно логічно висвітлювати питання, яке розглядається. *По-третє*, воно повинно мати узагальнюючий характер оцінок подій, явищ. *По-четверте*, характеризуватися чіткою аргументацією висновків з усіх порушених питань.

14.5. Підготовка до підсумкового модульного контролю. Підсумковий модульний контроль дозволяє викладачеві визначити узагальнений рівень теоретичних знань студентів за робочою програмою навчальної дисципліни.

Підготовка до підсумкового контролю включає: *опрацювання* студентами основних теоретико-методологічних та наукових положень за темами (навчальними елементами) затвердженої робочої навчальної програми дисципліни, що розглядалися на лекціях; *акумулювання* навичок розширеного засвоєння теоретичних знань, індивідуального їх застосування для вироблення оптимальних підходів щодо вирішення конкретних проблем, здобутих та закріплених під час самостійного опрацювання матеріалу, що не викладається на лекціях, підготовки та участі у семінарських заняттях, а також при підготовці індивідуального науково-дослідницького завдання.

XV. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВА ЛЮДИНИ»

15.1. Загальна характеристика магістерської роботи. Магістерська робота є кваліфікаційним навчально-науковим дослідженням, яке студент виконує на завершальному етапі навчання в університеті. Така робота має комплексний характер і пов'язана з використанням набутих магістром знань, умінь і навичок зі спеціальних дисциплін філософсько-правової спеціалізації. Це дослідження має елементи наукової творчості, теоретичної та практичної новизни. Воно передбачає систематизацію, закріплення, розширення та поглиблення теоретичних і практичних знань зі спеціальності, а також застосування їх під час вирішення конкретних наукових, виробничих та інших завдань.

Магістерська робота – це документ, на підставі якого визначають рівень загальнонаукової та спеціальної підготовки студента, його здатність застосовувати знання під час вирішення конкретних проблем, схильність до аналізу та самостійного узагальнення матеріалу з теми дослідження, готовність як випускника магістратури до виконання завдань професійної діяльності у сфері права.

Студентові надається право вибрати тему магістерської роботи з тих, які визначені кафедрою філософії та теорії права, або запропонувати свою тему, обґрунтувавши необхідність її розроблення. Обирати тему без погодження з кафедрою не дозволяється. Тематику магістерських робіт щорічно корегують із урахуванням набутого на кафедрі досвіду, побажань фахівців, які беруть участь у рецензуванні робіт, і рекомендацій державної екзаменаційної комісії.

Магістерська робота випускника кафедри філософії та теорії права – це навчально-наукове дослідження. Обсяг магістерської роботи становить 100-120 сторінок друкованого тексту, без урахування додатків і списку використаної літератури.

До магістерської роботи висувають такі вимоги: актуальність теми дослідження, відповідність її сучасному стану розвитку філософсько-правового знання, а також практичним завданням юридичної сфери; об'єктивність і неупередженість дослідження; наявність характеристики історії досліджуваної проблеми, її сучасного стану, а також передового досвіду роботи у відповідній галузі; чіткість характеристики об'єкта та предмета дослідження, мети та завдань, методів дослідження; аналіз рівня розробленості теми дослідження; правильність архітекtonіки,

структури та рубрикації магістерської роботи; відповідність фактичного матеріалу методологічним нормам; обґрунтованість висновків і практичних рекомендацій; бездоганність тексту з погляду законів і правил логіки, граматики та пунктуації; відповідність вимогам державних, міждержавних і міжнародних стандартів, а також наукового стилю викладу; своєчасність виконання.

Магістерську роботу виконують відповідно до завдання-графіка, затвердженого науковим керівником. Цей процес спрямовують і контролюють завідувач кафедри філософії та теорії права, науковий керівник.

Магістерська робота підлягає рецензуванню. Захищають її публічно на засіданні державної екзаменаційної комісії.

15.2. Послідовність виконання магістерської роботи. Магістерську роботу зазвичай виконують у такій послідовності: обирають тему дослідження; з'ясовують об'єкт і предмет дослідження; визначають мету й завдання дослідження; виявляють, відбирають і вивчають літературу з теми та інші джерела інформації, в яких висвітлюються порушені питання; складають попередній план дослідження, розробляють композицію та рубрикацію; викладають теорію та застосовувані методики дослідження; формулюють висновки дослідження й рекомендації; оформляють список використаної літератури, додатки та покажчики; здійснюють літературне редагування й технічне оформлення.

Виконану згідно всіма вимогами магістерську роботу здають до майстерні для виконання палітурних робіт. Потім готову магістерську роботу подають на рецензування. Отримавши магістерську роботу й рецензію на неї, здійснюють безпосередню підготовку до захисту й захист магістерської роботи.

Виконання починають із вибору теми магістерської роботи, її осмислення та обґрунтування. Перевагу віддають темі, яка найповніше відповідає навчально-прикладним інтересам та схильностям і під час розроблення якої можна виявити максимум особистої творчості й ініціативи. Спільно з науковим керівником визначають ступінь наукової розробки порушеної проблематики та її практико-прикладне значення.

Магістранту варто мати на увазі, що наукове дослідження – це цілеспрямоване вироблення знань, які розкривають онтологічну сутність держави і права як засновок вирішення актуальних проблем державно-правового розвитку України.

З'ясовуючи об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, необхідно зважати на те, що між ними й темою магістерської роботи є системні логічні зв'язки.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, які породжують наукову проблему й вибрані шляхи для вивчення. Об'єктом дослідження є вся сукупність відношень різних аспектів теорії та практики науки, яка слугує джерелом необхідної для дослідника інформації. Об'єкт дослідження – це частина об'єктивної реальності, яка на відповідному етапі предметом практичної й теоретичної діяльності людини як соціальної істоти (суб'єкта).

Наукова проблема – це сукупність нових діалектично складних теоретичних або практичних питань, які суперечать існуючим знанням або прикладним методам у певній науці й потребують вирішення за допомогою наукових досліджень. Наукові проблеми виникають не стихійно, а закономірно. Тому вирішення наукових проблем є рушійною силою розвитку правової науки. Вибір проблеми дослідження обґрунтовують насамперед її актуальністю, тобто тим, наскільки вибране дослідження сприятиме розвитку відповідної галузі науки, економіки та соціальному розвитку країни загалом.

Проблема повинна бути чітко визначеною та послідовною. Важливою умовою істинності проблеми є властивість її доведення (доказовості). Цю властивість у формальній логіці виражає закон достатнього обґрунтування, сутність якого полягає в тому, що в ході дослідження достовірними вважають лише ті твердження, стосовно істинності яких наведено обґрунтовані докази. Проблема вважається доведеною, якщо не просто стверджують її істинність, а й указують підс-

тави її вирішення. Оскільки наукова проблема є сукупністю складних теоретичних і практичних питань, під час наукового дослідження проблеми поділяють на складові компоненти – теми.

Тема – це частина наукової проблеми, яка охоплює одне або кілька питань дослідження. Тему вибирають виходячи з мети магістерської роботи, яка повинна передбачати розроблення нових концепцій і напрямів розвитку юридичної науки, удосконалення існуючої методології або розроблення нових методик.

Теми наукових досліджень формують у межах проблем відповідної науки, які поділяють на теоретичні, методологічні та організаційні. *Теоретичні проблеми* передбачають дослідження окремих концепцій юридичної науки, що стосуються її законів, розроблення аксіоматичних знань. *Методологічні проблеми* стосуються методів юридичної науки, що застосовуються в ході вивчення її об'єктів. *Організаційні проблеми* включають організацію досліджень із певної науки й застосування її результатів у практичній діяльності.

Вивчаючи стан наукових розробок із певної теми досліджень, необхідно провести групування добутих знань:

- знання, що здобули загальне визнання наукою й застосовуються на практиці;
- дискусійні питання, що недостатньо розроблені й потребують наукового обґрунтування;
- питання, що виникли під час постановки і є в джерелах інформації;
- питання, що запропоновані практикою;
- питання, що виникають у магістранта на стадії вибору теми.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Предмет дослідження є таким його елементом, який включає сукупність властивостей і відношень об'єкта, опосередкованих людиною у ході дослідження з певною метою в конкретних умовах.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне й часткове. В об'єкті виділяють ту його частину, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямовують увагу, оскільки предмет дослідження визначає тему навчально-наукового дослідження, яку вказують на титульному аркуші першої частини магістерської роботи.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також із його кінцевим результатом і шляхом його досягнення. Кінцевий результат дослідження передбачає вирішення проблемної ситуації, яка відображає суперечність між типовим станом об'єкта дослідження в реальній практиці й вимогами суспільства до його ефективнішого функціонування.

Кінцевий результат відображає очікуваний від виконання позитивний ефект, який формують двоступенево: першу частину – у вигляді суспільної корисності, другу – у вигляді конкретної користі, віднесеної до основного предмета дослідження. Не слід формулювати мету як «дослідження...», «вивчення...», оскільки ці слова вказують на засіб досягнення, а не на неї саму. Мета роботи зазвичай тісно переплітається з назвою магістерської роботи й повинна чітко вказувати, що саме вирішується в магістерській роботі.

Наявність поставленої мети дозволяє визначити **завдання дослідження**, які можуть включати такі складові:

- вирішення певних теоретичних питань, що входять до загальної проблеми дослідження;
- всебічне вивчення практики вирішення відповідної проблеми, виявлення її типового стану, вад і труднощів, їхніх причин, типових особливостей передового правового досвіду;
- обґрунтування необхідної системи заходів для вирішення відповідної проблеми;
- експериментальну перевірку запропонованої системи заходів щодо відповідності її критеріям оптимальності, тобто досягнення максимально важливих у відповідних умовах результатів вирішення цієї проблеми при певних затратах часу й зусиль;

- розроблення методичних рекомендацій і пропозицій щодо використання результатів дослідження в практиці роботи відповідних державних установ.

Бібліографічні описи джерел ліпше робити на картках (традиційної форми чи електронної), щоб скласти з них робочу картотеку, яка, на відміну від записів у зошиті, зручна тим, що її завжди можна доповнювати новими матеріалами, контролювати повноту добору літератури з кожного розділу магістерської роботи, знаходити необхідні записи. Картки можна групувати в будь-якому порядку залежно від мети або періоду роботи над дослідженням. У початковий період роботи над темою найзручнішою є розстановка карток в єдиному алфавітному порядку прізвищ авторів і назв видань. Можна згрупувати картки в картотеці за основними питаннями, що розкривають зміст теми магістерської роботи. Тоді на каталожних роздільниках пишуть назви основних структурних частин роботи. Картотеку наповнюють відповідно до тем розділів і підрозділів, щоб своєчасно звернути увагу на недостатню кількість матеріалу з того чи того питання. Доцільно використовувати дублювання карток у різних розділах і підрозділах. Картки робочої картотеки використовують для складання списку використаної літератури, тому бібліографічні описи на картках необхідно робити, суворо дотримуючись бібліографічних стандартів. Крім основних відомостей про видання на картках записують анотацію, бібліотечний шифр документа й назву бібліотеки, в якій він зберігається.

Вибираючи тему дослідження, обґрунтовують не лише її актуальність і наукову новизну, а й практичну значущість.

Затвердження тем магістерських робіт і призначення наукових керівників проводять протоколом засідання кафедри філософії та теорії права (протокол №1, серпень місяць). Після затвердження вивчають і конспектують матеріали з теми магістерської роботи. У першу чергу вивчають праці, де проблему відображено в цілому, а потім переходять до вузких досліджень. Конспектуючи матеріал, слід виписувати лише те, що має стосунок до теми дослідження. Виписувати цитати потрібно лише на одному боці окремих аркушів паперу стандартного розміру, оскільки такий спосіб запису дає змогу ліпше орієнтуватися в накопиченому матеріалі, систематизувати його за темами й проблемами. Кожна цитата повинна супроводжуватися бібліографічним посиланням на джерело запозичення. Посилання роблять за такими зразками: [5, с. 7], [25, с. 17 – 18], [39, с. 15; 45, с. 21 – 22]. Дані про електронні засоби масової інформації, на які необхідно зробити посилання, так само включають до списку використаної літератури.

Накопичивши матеріал, складають **попередній план дослідження**, розробляють композицію та рубрикацію першої частини магістерської роботи. Правильна та логічна структура дослідження – це запорука розкриття теми. Однак уточнення структури є складним процесом, який може тривати протягом усієї роботи над дослідженням, а тому попередній план, композицію та рубрикацію необхідно погодити з науковим керівником. Тема повинна бути розкрита без пропуску логічних ланок, а виклад усього матеріалу має бути підпорядкований одній головній ідеї, чітко визначеній студентом.

Під час формулювання **наукової новизни** дослідження можна вживати, зокрема, такі вислови: «вперше формалізовано...», «розроблено метод..., який відрізняється від...», «доведено залежність між...», «досліджено поведінку... й показано...», «доопрацьовано (відомий) метод... у частині... і поширено його на новий клас систем...», «створено концепцію, що узагальнює... і розвиває...», «досліджено новий ефект...», «розроблено нову систему... з використанням відомого принципу...». Необхідно конкретно довести, що положення, висновки та рекомендації, наведені в магістерській роботі, є обґрунтованими й достовірними, тобто реально існуючими в природі, суспільстві чи техніці. Лише вагомі докази дають підставу довіряти дослідженням, уникнути при цьому помилкових висновків і не дати, в окремих випадках, сприйняти бажане за дійсне.

Достовірність, тобто доведена правильність, є доказом того, що викладений результат (закономірність, сукупність фактів, можливість тощо) виконується завжди для зазначеного класу об'єктів за визначених умов. Достовірність підтверджується верифікацією, тобто повторенням результату за тих самих умов під час багатьох перевірок на різних об'єктах. У багатьох випад-

ках виникає необхідність робити перевірку на контрольних прикладах, тобто за обмежених умов. Методи доведення достовірності можна об'єднати в три групи: аналітичні, експериментальні, підтвердження практикою.

У вступі до першої частини обґрунтовують актуальність вибраної теми, її практичну значущість; визначають об'єкт і предмет, мету та завдання дослідження; розглядають методи, за допомогою яких воно проводилось; розкривають структуру роботи, її основний зміст.

Обов'язковою частиною вступу є огляд літератури з теми дослідження, до якого включають найбільш цінні, актуальні роботи (10-20 джерел). Огляд повинен бути систематизованим аналізом теоретичної, методичної й практичної новизни, значущості, переваг і недоліків розглянутих робіт, які доцільно згрупувати таким чином: праці, що висвітлюють історію розвитку проблеми; праці, які цілком присвячені темі; праці, що розкривають тему частково.

Закінчують огляд стислим висновком про ступінь висвітлення основних аспектів теми в джерелах інформації.

Стисло викладають зв'язок вибраного напряму досліджень із планами кафедри філософії та теорії права, а також із галузевими та (або) державними планами й програмами.

Подають перелік використаних методів дослідження або методів досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а стисло й змістовно вказуючи, що саме досліджувалося тим чи тим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності й прийнятності вибору саме цих методів.

Коротко викладають нові наукові положення, запропоновані магістрантом. Необхідно показати відмінність отриманих результатів від уже відомих, описати ступінь новизни (наприклад, «уперше отримано...», «удосконалено...», «дістало подальший розвиток...»). Характеризуючи наукове значення своєї роботи, студенти часто-густо роблять одну й ту саму помилку: перераховують отримані ними наукові положення. Насправді ж потрібно великим планом показати й оцінити, яке значення мають ці наукові положення з погляду розвитку чи доповнення наукових знань для вирішення певного наукового завдання чи певної наукової проблеми.

У магістерській роботі, що має теоретичне значення, подають відомості про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання, а в магістерській роботі з практичним значенням – висвітлюють результати практичного застосування отриманих результатів або рекомендації щодо їх використання.

Вказують, у скількох статтях наукових журналів, збірників наукових праць, матеріалів і тез наукових конференцій опубліковані результати, що ввійшли до магістерської роботи. Перераховуючи опубліковані разом зі співавторами наукові праці, необхідно конкретизувати особистий внесок до відповідних творів. Зазначають, на яких наукових з'їздах, конференціях, симпозиумах, нарадах висвітлено результати досліджень, уключених до магістерської роботи.

Починаючи працювати над розділом, визначають його головну ідею й складають його тези, підтверджені фактами, думками різних авторів, результатами анкетування чи експерименту, аналізом досвіду. Розділи присвячують вичерпному й повному викладу результатів власних досліджень. Необхідно оцінити повноту вирішення поставлених завдань, достовірність отриманих результатів, порівняти їх з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних авторів, обґрунтувати доцільність проведення додаткових досліджень, проаналізувати негативні результати, які зумовлюють необхідність припинення подальших досліджень. Кожне наукове положення формулюють чітко, виокремлюючи його основну сутність і зосереджуючи особливу увагу на рівні досягнутої при цьому новизни. Сформульоване наукове положення повинно читатись і сприйматись легко й однозначно, без нагромодження дрібних і таких, що затемнюють його сутність, подробиць та уточнень.

Не можна вдаватися до викладу наукового положення у вигляді анотації, коли просто констатують, що зроблено те й те, а сутності й новизни положення з написаного виявити неможливо. Сюди не можна включати опис нових прикладних результатів, отриманих у вигляді способів, пристроїв, методик, схем, алгоритмів тощо. Слід завжди розмежовувати одержані наукові положення й нові прикладні результати, що впливають із теоретичного доробку магістранта.

Наприкінці кожного розділу формулюють висновки й стисло викладають наукові й практичні результати, що дає змогу вивільнити загальні висновки від незначних подробиць.

У загальних висновках викладають найважливіші наукові та практичні результати, отримані в магістерській роботі, з формулюванням розв'язаної наукової проблеми та значення її для юридичної науки й практики. Далі наводять рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів.

15.3. Оформлення магістерської роботи. Навчально-наукове дослідження містить: вступ; розділи, підрозділи, пункти, підпункти й висновки; загальні висновки; додатки (у разі потреби); список джерел і літератури; іменний і предметний покажчики; зміст.

Основний текст магістерської роботи друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого першосортного паперу формату А4 (210x297 мм) через півтора інтервалу шрифтом Times New Roman Cyr, кегль 14. Пагінацію (кегль 14) наводять у правому верхньому куті сторінки. Друкуючи текст, залишають поля таких розмірів: верхнє – 20мм, праве – 10-15 нижнє – 20мм, ліве – 30 мм. Абзацний відступ – 12,5мм.

Кожний розділ першої частини починають із нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку й обґрунтуванням застосованих методів.

Для нумерування рубрик застосовують індексаційну систему з використанням арабських цифр, наприклад: 1; 1.1; 1.1.1; 1.1.2; 1.2; 1.2.1; 1.2.2; 1.3; 1.3.1. У тексті родові назви рубрик друкують малими літерами (крім першої), а тематичні заголовки – великими. Родові назви, номери й тематичні заголовки друкують напівжирним шрифтом. Родові назви й номери рубрик виділяють в окремий рядок.

Магістерська робота містить нумерований абетковий список літератури, використаної для розроблення теми дослідження, а друга частина – нумерований алфавітний список літератури, використаний для редагування вибраного матеріалу. Побудова обох списків повинна відповідати принципу розташування «слово за словом». Для нумерування додатків використовують арабські цифри.

Виклад усього матеріалу повинен відповідати вимогам наукового стилю. Зміст магістерської роботи оформляють відповідно до зразка, затвердженого на кафедрі філософії та теорії права.

Завершену й належним чином оформлену, але ще не оправлену магістерську роботу підписують студент і науковий керівник. Останній складає відгук. Завідувач кафедри філософії та теорії права, розглянувши магістерську роботу й відгук наукового керівника, ухвалює рішення про її попередній розгляд, який відбувається на засіданні кафедри й на якому ухвалюють рішення про допуск студента до захисту магістерської роботи перед державною екзаменаційною комісією. Після цього магістерську роботу студент здає до майстерні для виконання палітурних робіт. Оправлену магістерську роботу передають на рецензування. Отримавши магістерську роботу й рецензію на неї, здійснюють безпосередню підготовку до захисту й захист магістерської роботи.

15.4. Підготовка до захисту та захист магістерської роботи. Закінчивши технічне оформлення магістерської роботи, необхідно приділити достатньо уваги підготовці до її захисту.

Процедура захисту магістерської роботи включає: доповідь магістранта щодо змісту роботи; відповіді магістранта на запитання членів комісії та інших осіб, присутніх на захисті; оголошення відгуку наукового керівника та рецензії або виступи наукового керівника та рецензента; відповіді магістранта на запитання членів комісії та інших осіб, присутніх на захисті; ключове слово магістранта; рішення комісії про оцінку роботи.

З цією метою насамперед необхідно підготувати тези виступу (10-15 хв.) на засіданні державної екзаменаційної комісії. Зі структурного погляду тези виступу можна поділити на три частини, що складаються з рубрик, кожна з яких є самостійним смисловим блоком, хоча в цілому

вони логічно взаємопов'язані та складають єдність, що характеризує зміст проведеного навчального дослідження.

Перша частина в основному повторює вступ магістерської роботи. Рубрики цієї частини відповідають тим змістовим аспектам, які характеризують актуальність вибраної теми, формулюють цілі магістерської роботи, визначають застосовані методи, описують склад і загальну структуру праці.

Друга частина виступу в послідовності, визначеній логікою проведеного навчального дослідження, характеризує кожний розділ магістерської роботи. При цьому особливу увагу звертають на кінцеві результати. Наводять критичні зіставлення й оцінки.

Третю, останню частину будують за змістом загальних висновків й основних рекомендацій магістерської роботи.

Важливо, щоб виступ був науковим, тобто добре аргументованим, зрозумілим, граматично точним, переконливим. Під час підготовки письмового тексту виступу варто скористатися такими порадами: залишити великі поля для можливих стислих доповнень; усі багатозначні числа записати лише словами; підкреслити слова, на яких робиться логічний наголос; звести до мінімуму вживання займенників; ужити переважно прості слова й прості стверджувальні речення.

Текст виступу може супроводжуватися додатковими матеріалами (схемами, кресленнями, таблицями, діаграмами, графіками, слайдами, фото-, кіно- та відеоматеріалами, плакатами тощо), які унаочнюють доведення відповідних положень магістерської роботи, зроблених висновків та внесених пропозицій. Варто пам'ятати, що наочний матеріал повинен бути тісно пов'язаний із текстом магістерської роботи. Цей зв'язок забезпечується наявністю в тексті, наприклад, таких самих схем і таблиць. Усі подібні матеріали потрібно оформляти так, щоб їх можна було продемонструвати без ускладнень і щоб їх могли бачити присутні в аудиторії.

Підготовлені тези виступу в цілому повинні показати найвищий рівень теоретичної підготовки магістранта, його всебічну ерудицію та вміння доступно викласти основні результати проведеного філософсько-правового дослідження.

Необхідно підготувати письмові відповіді на запитання, зауваження та побажання, що викладені у відгуку наукового керівника та в рецензії. Саме письмова форма дає змогу під час захисту дати відповіді правильно й спокійно. Відповіді повинні бути стислими, чіткими та добре аргументованими. Якщо можливі посилання на текст магістерської роботи, то їх обов'язково роблять, оскільки це надає їм найбільшої переконливості й водночас дозволяє акцентувати увагу на достовірності результатів дослідження.

Оскільки захист магістерської роботи відбувається на відкритому засіданні державної екзаменаційної комісії та має характер наукової дискусії, що проходить в обстановці високої вимогливості, принципості й дотримання наукової етики, мовлення випускника повинно бути зрозумілим і виразним. Якщо він говорить квапливо, ковтаючи закінчення слів, або дуже тихо, то якість виступу через це різко знижується. Спокійний, неквапливий спосіб викладу завжди імпонує слухачам.

Магістрант зобов'язаний дати відповіді на всі задані йому запитання. Перед тим як відповісти на питання, необхідно уважно його вислухати й, доцільно, занотувати. Бажано на запитання відповісти відразу, не вислуховуючи всі запитання. Відповідаючи на запитання, потрібно торкатися лише суті справи. Випускникові слід виявляти скромність в оцінці власних наукових результатів і тактовність до тих, хто задає запитання.

Результати захисту магістерської роботи визначають оцінками «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно». Оцінку виставляють на закритому засіданні державної екзаменаційної комісії. Оголошує її голова комісії магістрантові й усім присутнім на відкритому засіданні.

Студента, який на захисті магістерської роботи отримав незадовільну оцінку, відраховують з університету, видавши йому академічну довідку. Коли захист магістерської роботи визнають незадовільним, державна екзаменаційна комісія з'ясовує, чи може студент подати на

повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену кафедрою філософії та теорії права.

Студента, який не склав державних іспитів або не захистив магістерської роботи, допускають до повторного складання державних іспитів чи захисту магістерської роботи протягом трьох років після закінчення університету. Студентові, який не складав державних іспитів або не захищав магістерської роботи з поважних причин (підтверджених документами), ректор університету може продовжити строк навчання до наступного терміну роботи державної екзаменаційної комісії, але не більше, ніж на один рік. Студента, який виявив особливі здібності до наукової творчості, захистив магістерську роботу на «відмінно», має публікації, є переможцем Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт, державна екзаменаційна комісія може рекомендувати до вступу до аспірантури.

Захищені магістерські роботи зберігаються в бібліотеці університету протягом 5 років. За необхідності вони можуть бути надіслані до інших бібліотек, установ, закладів, організацій, підприємств на їхнє прохання для реалізації висновків і рекомендацій магістрантів.

15.5. Керування виконанням магістерської роботи. Керівництво магістерськими роботами доручають кваліфікованим викладачам кафедри філософії та теорії права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Обов'язки наукового керівника магістерської роботи:

- надавати допомогу у виборі теми, розробленні плану магістерської роботи, доборі літератури, виборі методів дослідження тощо;
- аналізувати зміст магістерської роботи;
- визначати поетапні терміни виконання магістерської роботи;
- контролювати виконання магістерської роботи;
- доповідати на засіданні кафедри філософії та теорії права про виконання та завершення магістерської роботи;
- скласти письмовий відгук на магістерську роботу.

У відгуку наукового керівника магістерської роботи викладають: актуальність теми дослідження; ступінь наукового та практичного значення роботи; рівень підготовки магістра до виконання професійних обов'язків; ступінь самостійності у виконанні магістерської роботи; новизну поставлених питань та оригінальність їхнього вирішення; уміння використовувати джерела інформації; ступінь володіння методологією дослідження; повноту та якість розроблення теми, завершеність магістерської роботи; логічність, послідовність, аргументованість, літературну грамотність викладення матеріалу; можливість практичного застосування магістерської роботи або окремих її частин; висновок про те, якою мірою робота відповідає вимогам, що висуваються до таких праць; характеристику діяльності випускника під час виконання магістерської роботи. Відгук науковий керівник друкує у двох примірниках, підписує їх особисто, зазначивши свої ініціали, прізвище, посаду, науковий ступінь, вчене звання та дату.

15.6. Рецензування магістерських робіт доручають висококваліфікованим юристам теоретичного та практичного профілю. Склад рецензентів затверджує завідувач кафедри філософії та теорії права. Завдання рецензента – допомогти державній комісії всебічно й об'єктивно оцінити магістерську роботу щодо її наукового, практичного та літературного рівня. Отже, визначаючи якість магістерської роботи, рецензент повинен проаналізувати її, керуючись принциповими міркуваннями, що усувають будь-яку суб'єктивну думку.

Рецензія на магістерську роботу складається з трьох частин: загальної, докладного аналізу та висновків.

У загальній частині рецензії викладають: місце магістерської роботи серед творів, опублікованих на подібну тему, тобто що нового в ній або чим вона відрізняється від них; актуальність теми дослідження, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у магістерській роботі. Визначаючи актуальність теми магістерської робо-

ти, доцільно вказати на її зв'язок із державними чи галузевими науковими програмами, пріоритетними напрямками розвитку науки й техніки, визначеними Верховною Радою України. Оцінка обґрунтованості наукових положень, їхньої достовірності й новизни повинна відбивати як позитивні, так і негативні аспекти магістерської роботи, зокрема рецензент повинен наголосити на ключових проблемах, звернути увагу на висновки й твердження, що викликають сумніви. Рецензент оцінює висновки магістранта щодо значущості його праці для юридичної науки й практики та вказує новизну, перспективність, практичну цінність, можливі конкретні шляхи використання результатів дослідження; відповідність теоретичного матеріалу сучасним досягненням філософсько-правової науки, а також чинним нормативним документам; використання найновіших інформаційних джерел; характеристику термінології, структури та стилю магістерської роботи, її завершеність у цілому; зауваження щодо оформлення магістерської роботи.

У докладному аналізі магістерської роботи наводять перелік помічених недоліків, наприклад: неточних і неправильних визначень та формулювань, смислових і стилістичних вад.

У висновках рецензент обов'язково оцінює магістерську роботу за чотирибальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно». Оцінка «незадовільно» не є підставою для відхилення магістерської роботи від її захисту.

Рецензію складають в одному примірнику. Її підписує особисто рецензент, зазначивши свої ініціали, прізвище, посаду, науковий ступінь, вчене звання та дату.